

Møte torsdag den 12. april 2012 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 71):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av leder og nestleder i Personvernemnda (Innst. 221 S (2011–2012))
2. Innstilling fra næringskomiteen om landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords (Innst. 234 S (2011–2012), jf. Meld. St. 9 (2011–2012))
3. Interpellasjon fra representanten Sylvi Graham til helse- og omsorgsministeren:

«Funksjonshemmede barn har rett til hjelpestønad, og foreldrene kan få omsorgslønn når de utøver pleie og omsorg som kommunene ellers plikter å tilby. Pleiepenger kan også tilbys. Kaasa-utvalget har i NOU 2011:17 foreslått å erstatte hjelpestønad og omsorgslønn med en kommunal omsorgsstønad som ikke kan kombineres med full lønn eller pleiepenger. Omsorgsbehov utover dette skal dekkes med kommunale tjenester. Også fastsettelsen av omsorgsbehovet skal overlates til kommunene. For foreldre med de mest krevende omsorgsoppgavene vil omleggingen kunne få dramatiske økonomiske konsekvenser.

Hvordan vil statsråden sikre disse barna og deres familier trygghet og forutsigbarhet både når det gjelder familieøkonomien og kvaliteten og stabiliteten i omsorgen?»
4. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Per J. Husabø*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Per J. Husabø er død, nær 84 år gammel. Han representerte Sogn og Fjordane Kristelig Folkeparti på Stortinget – først som vararepresentant i perioden 1973–1977 og deretter som fast representant fra 1977 til 1985. Før han ble valgt inn på Stortinget, representerte han Kristelig Folkeparti i to perioder i Leikanger kommunestyre og var også vararepresentant til fylkestinget.

Per J. Husabø vokste opp i Leikanger i Sogn. Han var utdannet sivilagronom fra Landbrukshøgskolen med hagebruk som fagfelt. Han hadde studieopphold i både England, Holland, Sverige og Danmark i fruktdyrking og hagebruk. Hans sivile karriere var innen landbruk og landbruksforskning. Mesteparten av yrkeskarrieren, både før og etter stortingsvervet, hadde han ved Statens forskningsstasjon for fruktavl på Njøs i Hermansverk. Her arbeidet han både som vitenskapelig assistent, forsøksleder, forsker og førsteamanuensis. I tillegg har han gitt ut en rekke vitenskapelige produksjoner knyttet til fruktdyrking. Husabø har også hatt flere verv innen landbruksforskningens organer, bl.a. som formann i Rådet for hagebruksforskning.

Med sin bakgrunn ble det naturlig at det var primær-

næringene som ble hans viktigste arbeidsområde også som stortingsrepresentant. Den første perioden satt han i den daværende landbrukskomiteen. I sin andre periode satt han i det som da het sjøfarts- og fiskerikomiteen, der han også var nestleder.

I Stortinget viste han generelt stort engasjement i saker som hadde med distriktpolitikk å gjøre, når det gjaldt både oljevirkosomhet, veiutbygging og arbeidsplasser, og han fremmet hjemfylkets sak i mange sammenhenger. Han var også nynorskmann og var opptatt av språket og å fremme nynorskens sak, bl.a. gjennom parallellutgaver av lærebøker i skolen.

Ved valget i 1985 valgte han selv å trekke seg fra rikspolitikken. Han ville tilbake til arbeidet som fruktforsker. Etter at han ga seg i rikspolitikken, engasjerte han seg også i det lokale organisasjonsarbeidet i Kristelig Folkeparti og var en periode lokallagsleder i Leikanger. Fra 1989 til 1993 var han også leder for kontrollkomiteen for Norges Postsparebank.

Vi minnes Per J. Husabø for hans virke i Stortinget og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Fra representanten Dagfinn Høybråten foreligger søknad om permisjon torsdag 12. april for, som styreleder i GAVI vaksinefond, å delta i møte i Madrid.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Kjell Arvid Svendsen innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Kjell Arvid Svendsen er til stede og vil ta sete.

Sak nr. 1 [10:04:44]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av leder og nestleder i Personvernemnda (Innst. 221 S (2011–2012))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:05:00]

Innstilling fra næringskomiteen om landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords (Innst. 234 S (2011–2012), jf. Meld. St. 9 (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 30 minutter, Høyre 20 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 mi-

nutter og Venstre 5 minutter. Presidenten vil opplyse om at Arbeiderpartiet har gitt 10 minutter av sin taletid til landbruks- og matministeren.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletiden.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på tallerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arne L. Haugen (A) [10:06:21] (ordfører for saken): Det er en glede for meg å legge fram næringskomiteens innstilling om stortingsmeldingen om landbruks- og matpolitikken. Jeg vil benytte anledningen til å takke komiteens medlemmer for godt samarbeid, slik at vi fikk god framdrift i arbeidet med innstillingen.

Komiteens behandling av meldingen har vært omfattende, med åpen høring den 6. januar, der svært mange deltok. Det har i tillegg vært mange møter, seminarer og paneldebatter. Det er også gledelig å konstatere at det har vært et stort engasjement for denne saken rundt omkring i landet.

Meldingen omhandler jordbruk, skogbruk, reindrift, landbruksbasert matproduksjon, bygdenæringer, kunnskap, innovasjon og distriktspolitikk. Kort sagt: hele bredden og hele verdikjeden i landbruks- og matpolitikken. Landbruks- og matsektoren omfatter viktige og store næringer som bidrar til samfunnet gjennom å skape verdier og sysselsetting i hele landet. Jordbruket, næringsmiddelindustrien, skogbruket, skogindustrien og reindriften hadde om lag 123 000 årsverk i 2009 og er den største vareproduserende verdikjeden i Fastlands-Norge. Komiteen ser det som viktig at det føres en langsiktig politikk som legger til rette for økt verdiskaping i hele den kjeden i årene som kommer.

Meldingen er skrevet med den internasjonale mat- og klimakrisen som bakteppe, og det anslås at verdens befolkning vil øke til over ni milliarder innen 2050. Da er det viktig at vi utnytter våre nasjonale ressurser, tar vare på matjorda og legger til rette for mest mulig produksjon av de landbruksvarene vi har forutsetning for å produsere her i landet.

Denne meldingen har ambisiøse målsettinger, og den vitner om en regjering som vil satse på norsk landbruk. Målet er at matproduksjonen skal øke i takt med befolkningsveksten for å opprettholde selvforsyningsgraden på om lag dagens nivå. Det tilsier om lag 20 pst. vekst på 20 år. Det er særdeles viktig at det skal legges vekt på at norske ressurser, grovfôr og beite skal være viktige innsatsfaktorer. Det er en viktig forutsetning for å få til landbruk over hele landet. Vi vil legge til rette for en variert bruksstruktur, samtidig som det legges til rette for ulike samarbeidsformer, men bonden må selv velge hvordan han ønsker å utvikle bruket sitt.

Det er en samlet komité som er opptatt av at næringslønnsomhet skal bedres i årene som kommer, og som peker på at det er viktig å vurdere ulike incentiver for å sti-

mulere til investeringer og optimalisering av driften. Gode investeringsordninger har stor betydning for rekruttering til landbruket, økt matproduksjon og landbruk over hele landet.

For regjeringspartiene innebærer det at vi vil videreutvikle inntekts- og velferdspolitikken med utgangspunkt i den landbrukspolitikken som har vært ført etter 2005.

Som saksordfører har jeg ønsket å legge til rette for at meldingen, og Stortingets behandling, skulle samle så bredt som mulig. Det er viktig for stabiliteten i politikken og dermed også for landbruket på lang sikt. Men på noen viktige områder er det klare skillelinjer som det er viktig også kommer fram.

Jeg vil legge til at det å øke matproduksjonen slik meldingen legger opp til, er en meget ambisiøs målsetting. Det er vel med tanke på disse målsettingene at regjeringspartiene og høyrepartiene skiller lag. Jeg opplever at høyrepartiene ikke har konkrete målsettinger. De tar også til orde for store endringer i landbrukspolitikken ved at de setter de viktige stolpene i politikken – importvernet, markedsreguleringen, kanaliseringspolitikken og jordbruksavtalen, det vi kan kalle den norske matmodellen – i spill. Det er med de ordningene i bunnen vi vil utvikle en landbrukspolitikk for framtiden. Den politikken er det høyrepartiene vil vrake. Det er ordninger som så langt har ført til at det med rette må kunne hevdes at vi i Norge har en heldig hånd med kanaliseringspolitikken. Skulle vi slippe taket i det grepet i politikken, er jeg redd mye går galt – spesielt i distriktene.

På vegne av regjeringspartiene tar jeg opp det forslaget som er omdelt, og som understreker forpliktelsen til å satse på den norske matmodellen videre.

Det er også viktig at regjeringen videreutvikler mål- og resultatstyringen, som en oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse – samtidig som regjeringen er tydelig på ambisjonen om at det skal oppnås betydelige forenklinger på flere sentrale områder av de landbrukspolitiske virkemidlene. Mindre detaljstyring vil stå sentralt, og det er bra.

Landbrukets viktigste oppgave er å produsere mat. Jeg er glad for at det er en samlet komité som slutter seg til det. Matindustrien er en meget viktig del av en komplett verdikjede for produksjon av næringsmidler. Det er viktig å sikre verdiskaping og lønnsomhet i hele denne kjeden.

Regjeringspartiene støtter opp om et sterkt importvern. Det er kanskje den viktigste bærebjelken i norsk landbrukspolitikk, og vi må derfor bruke det handlingsrommet som er tilgjengelig innenfor WTO-avtalens rammer for å ivareta nasjonale mål for landbruket på en god måte.

På det området er det skillelinjer i politikken som jeg antar at høyrepartiene selv vil redegjøre for i sine innlegg.

Frukt- og grøntsektoren er viet stor oppmerksomhet i denne innstillingen. Også på det området fikk komiteen verdifulle innspill i høringsprosessen. Dette er en næring med betydelig utviklingspotensial, og det er en samlet komité som ser det som viktig at bruken av eksisterende virkemidler i denne næringen vurderes nærmere.

Når det gjelder korn- og kraftfôrpolitikken, er regjeringspartiene opptatt av tiltak som kan bedre produktiviteten i denne produksjonen. Å slakke av på produktivtetskravene her fører til at de beste arealene våre ikke

blir optimalt utnyttet, og at vi dermed blir enda mer avhengig av import av både mat- og fødkorn. Jeg ser at det fort blir en konsekvens av høyrepartienes landbrukspolitik.

Samisk reindrift tar i bruk beiteområder i både fjell og utmark og er en næring som har et stort potensial for økt verdiskaping. Jeg vil komme tilbake til det temaet i et senere innlegg.

Skog i vekst er vektlagt i meldingen både som verdiskaper og i klimasammenheng. Jeg er glad for at komiteen er enig i at økt trebruk og økt utbygging av bioenergi er sentrale tiltak for å nå viktige nærings-, energi- og klimamål. Det trebaserte innovasjonsprogrammet har bidratt til økt bruk av tre og økt lønnsomhet i verdikjeden.

Det er bra at regjeringen slår fast at en bærekraftig skogforvaltning er god næringspolitikk, miljøpolitikk og klimapolitikk, og komiteen støtter det.

Det er også viktig at bioenergiprogrammet under Innovasjon Norge og energiflisordningene blir videreført, hvis målene om økt utbygging og bruk av bioenergi skal nås.

Foryngelsen i skogen lykkes best når den etableres raskt etter hogst og med bruk av foredlet plantemateriale. Oppbygging av andre generasjons frøplantasjer vil øke verdiskaping, volumproduksjon og karbonopptak i norske skoger betydelig.

Når Stortinget nå skal vedta landbrukspolitikken for de kommende årene, er den debatten vi nå skal ha, viktig. Stortingsmeldingen og flertallsinnstillingen har et framtidsperspektiv som jeg håper samler et bredt flertall. Det handler om moralske forpliktelser til å bruke landets egne ressurser og sikre et landbruk i hele landet. Først og fremst handler det om politisk vilje.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:15:42]: Representanten Haugen var i innlegget sitt inne på en rekke forskjellige ting, bl.a. det med importvernet. Jeg er helt enig med representanten Haugen i at det har vært vellykket, så vellykket at til og med personer fra regjeringen har måttet dra til utlandet for å skaffe seg de matvarene som man har hatt behov for i påsken. Så det har i hvert fall vært effektivt.

Mitt spørsmål til representanten Haugen dreier seg om at det i denne meldingen, på 301 sider, som vi har til behandling, ikke kommer fram mer enn veldig mange ord. Jeg kan ikke finne de konkrete tiltakene.

Jeg vil gi en utfordring til representanten Haugen: Kan representanten Haugen nevne tre konkrete, nye tiltak i meldingen som nå blir behandlet, og som blir vedtatt i dag, som gjør at man får stanset nedbyggingen av landbruket? Da snakker vi ikke om de fagre ordene som står der, og løftene man gir. Kan representanten nevne tre konkrete tiltak?

Arne L. Haugen (A) [10:16:44]: Når det gjelder tre tiltak som vil stanse nedbyggingen av norsk landbruk: Regjeringens landbrukspolitik vil gjøre det mer lønnsomt å satse på landbruket, vil sikre incentiver for investeringer, vil bedre rekrutteringen, vil føre til en mer fleksibel hånd-

tering av fradelingsproblematikken, vil innskrenke odelskretsen i odelsloven. Dette er en rekke tiltak som vil føre til en positiv utvikling for landbruket.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:17:44]: Først vil jeg takke saksordføreren for et godt ledet arbeid i komiteen. Vi har møttes i flere debatter, og representanten har i flere debatter gjentatt og sågar blitt sitert på at han har fire finansministre å forholde seg til, men at meldingen ikke ville se ut som den gjorde når behandlingen var ferdig. Nå er behandlingen ferdig, og den eneste endringen fra meldingen og til innstillingen er nye formuleringer om beitepussing; resten er urørt. Hvor ble det av visjonen om endring, som gjentatte ganger ble uttrykt ved starten av behandlingen?

Arne L. Haugen (A) [10:18:29]: For det første har vi foran oss en veldig god og offensiv landbruksmelding. For det andre har vi underbygd landbruksmeldingen og forbedret den gjennom de merknadene vi har skrevet. For det tredje har vi konkretisert – og det har komiteen sluttet seg til etter forslag fra saksordføreren – at det skal vurderes ulike incentiver for å bedre investeringsmulighetene i landbruket. Saken med beitepussing var et lite poeng i den sammenhengen. Vi har også tatt med – og fått en samlet komité til å støtte opp om – en næring som ikke var nevnt i meldingen.

Så det er flere tiltak her som har kvalitetssikret og gjort en god melding enda bedre.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:19:40]: Høyre har jobbet lenge og vel med denne landbruksmeldingen i forbindelse med debatten vi har her i dag. Vi har også kommet med en egen landbruksmelding, der vi skisserer en del alternative løsninger og en del av de problemene vi ser at dagens landbruk har. Vi har bl.a. sagt at det for oss vil være verdifullt å gå inn og se på en alternativ markedsregulator, et nøytralt organ, som kan ta på seg oppgaven med markedsreguleringer overfor landbruket.

Da registrerer vi at vi blir angrepet av Arbeiderpartiet. De sier at når Høyre nå skal se på en nøytral markedsregulator, vil det rasere landbruket, og det vil rasere samvirkeordningen i landbruket. Nå er samvirkeordningen bøndenes måte å organisere sitt salgsledd på, og det er ikke bestandig jeg klarer å se sammenhengen mellom det at man får en nøytral markedsregulator, og at det vil rasere samvirkeordningen.

Så mitt spørsmål er om Haugen kan opplyse meg om denne sammenhengen.

Arne L. Haugen (A) [10:20:50]: Norske bønder var tidlig ute med å organisere virksomheten slik at de fikk bedre kontroll med salget av sine produkter. Her har det vært en positiv utvikling helt fra 1930-tallet, i hvert fall.

Når vi har etterlyst mer konkret hva Høyres landbrukspolitik med hensyn til markedsreguleringer går ut på, synes jeg den er slengt fram som en idé som er veldig lite konkretisert. Ellers er det en rekke av de forslagene Høyre lanserer, som vi mener samlet sett vil være

ødeleggende for landbruket, spesielt for distriktslandbruket.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torgeir Trældal (FrP) [10:22:00]: Først vil jeg gi en liten kommentar til representanten Haugen, som ble stilt spørsmål om tre konkrete tiltak som man har kommet med i meldingen. Han nevnte noen tiltak, men når man går til forslagsdelen, kan ikke jeg se disse tiltakene der. Så her er det mye prat og lite handling.

Fremskrittspartiet ønsker den lenge varslede meldingen velkommen. Som et land med lange mat- og landbrukstradisjoner vil mat- og landbrukspolitikken være et tema av stor betydning for samfunnet vårt. Alle nordmenn har et forhold til maten på tallerkenen – det være seg laks fra Hitra, villsau fra Austevoll, melk fra Røros eller erter fra Ringerike. Samtidig har vi blitt mer og mer vant til nye smaker fra utlandet, og vårt forhold til mat og landbruk er i stadig endring. Samfunnsendringer krever en ny og bedre landbrukspolitikken.

Jeg vil understreke landbrukets sterke tilknytning til tradisjonelle borgerlige verdier, som respekten for privat eiendomsrett, frihet til å drive næringsvirksomhet og vern om kultur og natur. Den frie og selvstendige bonden har vært med på å legge grunnlaget for den nasjonen vi i dag kjenner som Norge.

Fremskrittspartiet viser til den sterke stillingen norske bønder tradisjonelt har hatt i det norske samfunnet. Bondestanden gjorde flere opprør under dansketiden da kongen i København skrev ut flere skatter og avgifter. Den selvstendige norske bonden har ønsket minst mulig inngripen og mest mulig frihet. Dette er verdier som bare er forenlig med et borgerlig samfunnssyn.

Fremskrittspartiet vil på bakgrunn av dette historiske bakteppet understreke at landbruksmeldingen Velkommen til bords omhandler et saksområde med lange og stolte tradisjoner. Derfor er det viktig at meldingens ambisjoner og målsettinger er forankret i en forståelse av bøndenes viktige stilling i det norske samfunnet.

Det blir derfor viktig å ta i bruk nye virkemidler for å sikre at de nye bøndene som ønsker å komme inn i yrket, skal oppleve en lettere hverdag og få lyst til å satse videre. Til grunn for utviklingen av vår politikk for norske bønder ligger noen grunnleggende verdier i det norske samfunnet, som

- personlig frihet og livskvalitet
- at det skal lønne seg å jobbe og investere i norsk landbruk
- at politiske virkemidler skal være målrettede og realistiske

Det er enkeltmenneskers innsats i hverdagen som har formet det norske samfunnet til ett av verdens beste land å bo i. Derfor er enkeltbøndenes muligheter til å få utvikle sin gård og drift avgjørende.

Fremskrittspartiet ønsker en ja-kultur hos myndighetene. En vesentlig livskvalitet i bondeyrket er nettopp friheten i egen hverdag, en frihet som må utvides ved å gjenreise eiendomsretten og det kommunale selvstyret.

Jeg mener utfordringene innen norsk landbruk er store – ikke minst tærer det på mange bønder at forskjellen mellom det virkelige liv og den virkelighet som beskrives av offentlige myndigheter, er ganske stor. Nytenkning og nye løsninger er – og må være – nødvendig. Støtteordningene må utvikles slik at effektiv drift gir lønnsomhet. Det skal lønne seg å drive jordbruk, også når det skjer i kombinasjon med andre yrker – slik hverdagen er for flertallet av norske bønder. Det må bli slutt på at regelverket har store begrensninger. De som ønsker å være bonde på heltid og vokse, må få flere muligheter og færre reguleringer.

Regjeringen har sagt at hvert nedlagte bruk er et personlig nederlag. Men antallet norske bønder synker, og det er nå færre enn 50 000 registrerte jordbruksforetak. Bondefamiliens inntekt er nå bygget opp slik at bare 40 pst. av inntektene kommer fra konvensjonelt jordbruk, ifølge tall fra NILF.

Det vil være helt avgjørende at den offisielle virkelighetsbeskrivelsen av norsk jordbruk faktisk stemmer med realitetene. Med bind for øynene er det vanskelig å utforme en god politikk, og jeg vil derfor understreke at landbrukspolitikken skal være realistisk i forhold til utøverne.

Regjeringen Stoltenberg har nå sittet med makten i snart åtte år, og jeg synes det da er underlig at regjeringen ofte kritiserer andre partiers landbrukspolitikken, men ikke leverer på egne løfter om landbruk i hele landet. Jeg refererer til spørsmålet til representanten Haugen i stad.

Riksrevisjonen har konkludert med at det er en økende konsentrasjon av jordbruksbedrifter i Rogaland, på Østlandet og i Nord-Trøndelag, og at enkelte produksjonsformer ikke er tilstrekkelig attraktive til at rekrutteringen sikres i et langsiktig perspektiv. Det blir da spesielt viktig at landbrukspolitikken og landbruksbyråkratene fester blikket på bonden som står i yrket, og ikke ser seg blind på om en eiendom er registrert som en landbrukseiendom i offentlige registre eller ikke.

Vi kan gå inn og se litt på odelsloven. Jeg vil ta et eksempel – som har vært oppe i det siste – på hvordan odelsloven kan slå ut:

På en gård i Ringerike kommune ble odel formelt overdratt fra en person til en annen. Forut for dette hadde det pågått en prosess mellom selger og kjøper i flere år. Forut for salget ble det i september foretatt en odelsfraskrivelse på selgers datter av Ringerike overformynderi. To uker etter overdragelsen kommer det en ny henvendelse via megler om at selger ønsker å avvike salget og ikke vil selge. Dette skjer etter at de nye eierne har åpnet og begynt å pusse opp. Etter en stund får de altså beskjed om at selger vil ha odelen tilbake, og man bruker retten til å få eiendommen tilbake.

Dette viser at det er en uforutsigbar politikk, som er mer opptatt av odelsloven enn at man skal drive med lønnsom og produktiv matproduksjon. Det er ikke rart at det legges ned tre gårdsbruk hver dag, som utgjør 21 i uken. Faktisk er søndagene også i bruk når det gjelder nedlegging av landbruket i Norge i dag.

Matproduksjon fra land og sjø, som ledd i en bærekraftig produksjons- og verdikjede, er sentral for vår selvfor- syning og matsikkerhet. Det er i en melding om matpoli-

tikk viktig å understreke at vår selvforsyning av sjømat er et vesentlig element i diskusjonen om størrelsen på den nasjonale selvforsynings sikkerheten. Bare eksporten av oppdrettsfisk og hvitfisk utgjør 38 millioner måltider daglig. Det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom råvareproduksjonen i landbruket for mat og foredlingsindustrien, og norsk matindustri må derfor ha gode rammebetingelser, ikke minst i forhold til internasjonal konkurranse.

Det er viktig å være klar over at landbruksnæringsens ønsker om stadig høyere tollbeskyttelse av egen virksomhet er tveegget. På den ene siden beskytter det selvsagt mot import og vil bli benyttet til økning av prisene ut til norske forbrukere, men på den annen side øker også råvareprisforskjellen mellom Norge og verden rundt oss, slik at importen av bearbejdede råvarer og ferdigvarer til lav toll vil fortsette å øke, samtidig som grensehandelen vil øke når tollbeskyttelsen tas ut i økte forbrukerpriser. Dette kan på sikt bidra til en større import og grensehandel, en lavere produksjon basert på norske ressurser og en svekket næringsmiddelindustri – altså en utvikling stikk i strid med regjeringens målsettinger i meldingen.

Jeg mener at dette skaper en politisk risiko for matvareindustrien, gjennom både prisnedskrivningsordningen gjennom RÅK-systemet og prisutjevningsordningen for melk. I tillegg gir bruk av økt tollbeskyttelse over tid en krevende utfordring i forhold til framtidige tilpasninger av handelsavtaler i EØS/WTO-området samt at det bidrar til utvikling av ikke-konkurransedyktig produksjon i Norge. Vi vil derfor oppfordre til varsomhet med å utnytte det såkalte handlingsrommet i importvernet.

Jeg registrerer at mat- og drikkeindustrien opplever en stadig tøffere konkurranse fra store internasjonale mat- og drikkeprodusenter.

Fremskrittspartiet mener at i tilknytning til målet om matsikkerhet står produksjon av nok mat sentralt, og vi er samtidig opptatt av at kostnadene til matkjedene ikke drives urimelig mye i været sammenlignet med våre naboland gjennom en «maks-norskhetstenkning» i alle ledd. Det må ikke være slik at man er så opptatt av den nasjonale kornproduksjonen at man tar i bruk så sterke virkemidler for å øke den at det gode blir det bestes fiende.

Nytte og kostnad med økt kornproduksjon må balanseres med en hensiktsmessig satsing på grovføremiddelproduksjoner også i de beste jordbruksområdene. Det er viktig av agronomiske forhold, av miljømessige utfordringer og behovet for den goodwillen som skapes for norsk landbruks- og matindustri.

Det viktigste er at produksjonen av råvarer til norske matvarer starter så tidlig som praktisk mulig i produksjonskjeden, og innenfor økonomiske rammer som bidrar til at prisgapet mot våre naboland ikke øker.

Jeg registrerer også at regjeringen har utredet et styrkeforhold i verdikjeden for mat uten å ha tatt med jordbrukssektorens rolle og påvirkning i en verdikjede så avhengig av offentlig budsjettstøtte.

Jeg har også registrert at en høynivågruppe i EU behandlet akkurat den samme problematikken mellom leverandører og sisteleddsomsetningen, og at man der kom fram til at den beste og ønskede løsningen ville være at

partene selv kom fram til omforente tiltak uten at politikere skal lovregulere forretningsforholdene mellom grupper av næringsdrivende innenfor bestemte bransjer, som vi har i Norge. Det er en klok tilnærming som først burde vært foreslått prøvet også av den rød-grønne regjeringen framfor å lovregulere avtaler mellom næringsdrivende.

Vi registrerer den store faglige uenigheten i kjølvannet av Matkjedeutvalgets rapport. For eksempel har Konkurransetilsynet framført kritikk i sin høringsuttalelse til Matkjedeutvalgets rapport av 30. november 2011.

Konkurransetilsynet mente at det særnorske avgifts- og kostnadsnivået samt importvern for landbruksprodukter var de vesentlige forklaringer på situasjonen i matvarebransjen. Importvernet fungerer som en beskyttelse mot konkurranse fra utlandet for deler av matindustrien, og det gir høy markedskonsentrasjon i en rekke leverandørmarkeder. Dette er sannsynlige årsaker til et høyt prisnivå og et begrenset utvalg i butikkene.

Konkurransetilsynet har funnet at marginene til de norske dagligvarekjedene er lavere enn både i Sverige og i Storbritannia. Dette gjelder når man sammenlikner både gjennomsnittsmarginen for bransjen og marginen til de største kjedene i hvert av landene.

Fremskrittspartiet er av den oppfatning at prisnivået på mat i Norge ikke kun skyldes høyere fortjeneste hos norske dagligvarekjeder. Meldingen gir ikke et helhetlig bilde av verdikjeden i norsk matbransje. Om det eventuelt skal gjennomføres en ny utredning, er det derfor nødvendig at den tar hensyn til absolutt alle ledd i verdikjeden, og at den har en samfunnsøkonomisk innfallsvinkel til problemstillingen.

Fremskrittspartiet er ikke opptatt av hvem som eier foredlingsforetakene, så lenge det finner sted god og virksom konkurranse som gir forbrukerne de beste produktene og et godt utvalg til konkurransedyktige priser. Hvis produsenten finner det rasjonelt og lønnsomt å eie produksjonsforetakene sammen, er dette positivt.

Vi trenger en viss regulering i markedsbalansen i både kjøtt- og melkesektoren, men vil vise til at markedsreguleringen, slik den er organisert i dag, er konkurransevridende for aktørene i foredlingssektoren ved at den er tillagt samvirket.

Jeg registrerer også at i enkelte jordbrukssektorer har svært mange aktører valgt å stå utenfor samvirket, men at de selvsagt er like fullverdige bønder som de som er i samvirket, og at også deres behov skal ivaretas på en like god måte som de øvrige også når det gjelder markedsreguleringen.

Dagens ordning gir enkeltaktører et annet innsyn i markedet enn andre ved å opptre både som kommersiell aktør og regulator. Det betyr bl.a. at styret i de store samvirkeforetakene, som også er forretningsmessig ansvarlig for resultatene, har et unikt innsyn i markedsbalansen og samtidig har myndighet til tidsmessig og strategisk å velge reguleringsstrategi. Dette er det eneste stedet i Europa det fungerer på den måten.

Det er viktig å understreke at markedsregulering er et samfunnsoppdrag, hvor utvelgelsen til å utføre oppdraget må baseres mer på et kostnadseffektivt og konkurranse-

nøytralt standpunkt, enn på hvem som er eierne av selskapet som utfører oppdraget.

Dagens ordninger gir et unikt konkurranseforhold mellom markedsaktørene og dermed også en betydelig fare for konkurransevridning, noe som til slutt vil gå ut over pris og tilbud til forbrukerne.

Jeg vil understreke at en ikke ønsker at det som i dag er en privat ordning, skal avløses av en offentlig ordning, men at en ønsker at private monopolvers eksklusive innsyn i markedet skal opphøre. Bøndene betaler i dag for dette via omsetningsavgiften. Det vil være naturlig at den fjernes, og at ordningen finansieres på en annen måte.

Det er viktig at markedsreguleringen gjennomføres av en uavhengig regulator, og vi mener at det i første omgang bør nedsettes et uavhengig utvalg som kan gjennomgå de forskjellige ordningene, deres finansiering og funksjoner og fremme forslag til en regulatorordning, hvor markedets aktører gjerne kan delta, men hvor alle får den samme markedsinformasjon til samme tid. Dette er forslag som Fremskrittspartiet har lagt fram, og som vi håper å få støtte for når de kommer til behandling i komiteen.

Fremskrittspartiet mener at målet om 15 pst. bruk av norske arealer og 15 pst. av omsetningen totalt i økologisk produksjon om åtte år ikke lar seg forene med målet om en bærekraftig matproduksjon i jordbruket. Dette er et godt eksempel på urealistiske målsettinger uten konkrete virkemidler. Man bør også være klar over at økologisk produksjon legger beslag på mer areal – det har vært hevdet 20–25 pst. mer areal enn ved konvensjonell produksjon.

Status for økologisk produksjon er nå 5 pst. areal og 1 pst. omsetning, noe som klart viser at målene er urealistiske og i klar konflikt med målene i denne meldingen om økt selvforsyning og økt samlet produksjon.

Jeg har tillit til konvensjonell matproduksjon. Økologisk landbruk er et nisjeprodukt som selvfølgelig skal være tilgjengelig for de forbrukerne som ønsker det, men ressursbruken av både arealer og økonomiske tilskudd må ses i et totalt landbruksmessig perspektiv.

Det er urovekkende at regjeringen arbeider med å bruke offentlige innkjøp som et virkemiddel for å oppnå målene om økologisk produksjon ved at det stilles krav til offentlige anbudsinnbydelser. Jeg vil sterkt advare mot en slik praksis, som vil sende et signal til befolkningen om at vanlig norsk landbruksproduksjon nærmest mangler myndighetenes godkjenning som sunn og sikker mat.

Fremskrittspartiet registrerer at problematikken rundt spredningsareal ved husdyrhold er en utfordring, spesielt i pressområder hvor det er for lite landbruksareal. Det er en kjengjærning at enkelte land i EU har kommet lenger i å iverksette tiltak for å forbedre miljøet. Vi mener at satsing på bioenergi må prioriteres, og at dette skal finansieres gjennom ENOVA SF.

Det er også et problem innen landbruket at det er utbredt med foretak/samdrifter, spesielt innen melkeproduksjon som drives på felles kvote. Imidlertid har dagens ordning en begrensning hvor det kun er fem deltakere som kan delta i samme samdrift. Det er på tide at det bør gjøres mer attraktivt med ulike driftsløsninger innen landbruket, herunder bl.a. aksjeselskap, samvirke eller samdrifter. Man

bør i denne sammenheng snarest oppheve begrensningen i antall deltakere i samdrifter.

Mattilsynet har ansvaret for tilsyn med dyrevelferd for både produksjonsdyr og familie- og sportsdyr. Ansvaret omfatter også både fisk og landdyr.

Dyrevelferd har viktige etiske aspekt. Samtidig er dyrevelferd et viktig element for produktiviteten i næringene. Fremskrittspartiet legger til grunn at Mattilsynet har en aktiv oppfølging av dyrevelferd i samsvar med lov om dyrevelferd av 2009.

Mattilsynet legger vekt på å videreutvikle samarbeidet med andre offentlige aktører, og det legges vekt på den plikt alle har til å melde fra om mishandling og alvorlig vanstell av dyr.

Vi krever og forventer at Mattilsynet intensiverer sitt arbeid med næringsvirksomhet innen husdyrhold og i større grad enn i dag foretar uanmeldte tilsyn. Vi har i den siste tiden hatt en del uheldige episoder, bl.a. i Troms, som ser ut til ikke å være over og ser ut til å eskalere, uten at vi kan se at Mattilsynets ordning har fungert. Dette viser at det kanskje er på tide å gå inn og se om det kan være andre måter å drifte dyrevelferd på i dette landet, kanskje på lik linje med andre europeiske land.

Fremskrittspartiet ser også positivt på arbeidet som frivillige organisasjoner gjør i forbindelse med dyrevelferd, som f.eks. Dyrevernalliansen og SPCA.

Ifølge Statistisk sentralbyrå har Norge en handelslekkasje til Sverige som bare i 2011 utgjorde 11,5 mrd. kr, hvorav om lag halvparten kan relateres til kjøp av næringsmidler. Dette utgjør et tap på nærmere 10 000 arbeidsplasser innen norsk næringsmiddelindustri, vare- og detaljhandel. I Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2012 fremmet vi en egen grensehandelspakke for å redusere handelslekkasjen og gjøre det mer attraktivt å etterspørre varer og tjenester i Norge. Dessverre ble den nedstemt. Det er bare å beklage når man ser at grensehandelen nå er kraftig økende. Vi ser at det er slått rekorder på rekorder på rekorder i all grensehandel over hele landet i påsken. Nordmenn har invadert Sverige. Dette er et stort problem for norsk industri. Vi registrerer også bl.a. at vi nå har en landbruksminister som har sett at det er billigere å reise til Sverige for å handle og få billigere mat og billigere andre ting. Vi ser også at han har følge med melkebønder, som også har gitt opp det norske landbruket. Her er det viktig ikke å stille seg på den måten at vi reiser over grensen, men heller påser at vi klarer å være konkurransedyktige og gjøre det slik at vi nordmenn handler den maten man har i Norge, og beholder arbeidsplassene innenfor Norges grenser.

Fremskrittspartiet er også kritisk til at regjeringen Stoltenberg II i den framlagte landbruks- og matmeldingen ikke avklarte pelsdyrnæringens framtid i Norge. Dette er med på å skape usikkerhet i næringen, med den konsekvens at bl.a. finansinstitusjoner er tilbakeholdne med å gi lån til oppgraderinger og nyinvesteringer i næringen. Vi vil opprettholde pelsdyrnæringen som egen næring og forventer at regjeringen i løpet av 2012 legger fram en egen melding som avklarer pelsdyrnæringens framtidige rammevilkår.

Jeg registrerer også at pelsdyrnæringen de senere år har gjort et betydelig arbeid med egenkontroll og tiltak i forbindelse med dyrevelferd, som synes å ha gitt gode resultater for næringen. Da synes jeg vi burde få en melding i denne perioden. Jeg har stilt statsråd Brekk det spørsmålet fra denne talerstolen opptil flere ganger om han kan garantere at meldingen om pelsdyrnæringen vil komme i denne perioden, men det gjør den ikke. Dette er igjen et bevis på at Senterpartiet ikke har noen innflytelse i landbrukspolitikken i Stortinget. Vi ser bare ved å lese Nationen de siste dagene at man her har et opprør. Vi ser også at det ligger et forslag på bordet fra en av Senterpartiets representanter som går på tvers av det regjeringen gjør. Her er den indre spliden nok større enn det vanlige folk på utsiden ser. Så skal det bli spennende å se når det skal opp til avstemning – om det kommer.

Jeg vil med dette sette fram Fremskrittspartiets forslag, både de vi har sammen med andre, og de vi har alene.

Presidenten: Representanten Torgeir Trældal har tatt opp forslagene nr. 1–11.

Det blir åpnet for replikkordskifte.

Lillian Hansen (A) [10:41:41]: Innlegget til Fremskrittspartiets representant Trældal var i grunnen i kjent stil og for så vidt også med kjent innhold.

Enkeltbønders mulighet til å utvikle drift er avgjørende, sa representanten Trældal i sitt innlegg. For å oppnå dette byr Fremskrittspartiet på mindre av alt – færre reguleringer, mindre tollvern og langt mindre overføringer. Hele 7 mrd. kr skal kuttes.

Jeg har ikke registrert at det er så veldig mange som ønsker denne oppskriften av bønder og aktører i landet. Kan representanten Trældal, som ofte klager over høye kostnader og tøffe konkurransevilkår for næringsaktørene her i landet, forklare hvordan han mener at hans politikk vil kunne føre til et levende landbruk over hele landet? Er dette frihet for bonden?

Torgeir Trældal (FrP) [10:42:26]: Fremskrittspartiets politikk tar vare på enkeltindividets muligheter. Representanten fra Arbeiderpartiet, som også er fiskeritalsmann, burde kanskje legge landbrukspolitikken opp mot den måten fiskeri styres på. Fiskeri i dag styres ikke ved subsidier, der alt er subsidiert og regulert ned til minste detalj. Problemet i dag i det norske landbruket er at de bønder som ønsker mer produksjon, får ingen mulighet, og dermed får man ingen lønn.

Det man gjør med representantens forslag og politikk, er en nedbygging. Det legges ned tre landbruk hver dag, 21 i uka, og til og med på søndager. Den eneste måten representanten fra Arbeiderpartiet godtar søndagsåpne butikker på, er ved nedlegging av bruk på søndager. Det er greit for dere. Men at folk skal få handle i dagligvareforretninger, er ikke greit.

Alf Egil Holmelid (SV) [10:43:34]: Framstegspartiet vil kutte 7 mrd. kr i overføringer til landbruket. Samtidig vil dei svekke tollvernet på sum som vil føre til ein tilsva-

rnde reduksjon i inntektene til landbruket – dramatiske kutt i den enkelte bondes inntekter eller dramatiske nedleggingar av landbruk. Spørsmålet mitt er: Reknar Framstegspartiet med at dei får gjennomslag for denne politikken i eventuelle regjeringsforhandlingar med noverande opposisjon?

Torgeir Trældal (FrP) [10:44:07]: Hvis representanten Holmelid hadde lest alle merknadene som er skrevet, og lest de merknadene som Høyre og Fremskrittspartiet har sammen, tidvis også sammen med Kristelig Folkeparti, hadde han sett at hvis det blir et regjeringsskifte, blir det flertall for å gjøre noe med markedsregulatoren og å gjøre noe for å slippe bonden fri og la bonden være selvstendig næringsdrivende, la bonden få lov å produsere den melken han kan, la bonden produsere det kjøttet en trenger – så vi slipper å ha kjøttmangel, så vi slipper å reise til Sverige, så vi slipper å ha ribbekrise, så vi slipper å ha smørkrise. Alt dette er representanten Holmelids skyld. Det er den vanstyrte politikken deres som gjør at forbrukerne i dag må rømme landet for å få mat.

Irene Lange Nordahl (Sp) [10:45:07]: Fremskrittspartiet sier seg enig i at Norge må utnytte ressursene sine og legge til rette for produksjon av de landbruksvarene vi har forutsetninger for å produsere nasjonalt. Samtidig støtter ikke Fremskrittspartiet målet om et landbruk over hele landet. Ved å prioritere de store brukene og de beste områdene, som Fremskrittspartiet ønsker, i tillegg til både kraftig svekkelse av importvernet og reduksjon av overføringer til landbruket, vil jordbruket i Nord-Norge, på Vestlandet og i det indre Østlandet svekkes kraftig.

Betyr dette at Fremskrittspartiet ikke anser at disse områdene har noen ressurser som er viktige for norsk matproduksjon?

Torgeir Trældal (FrP) [10:45:50]: I motsetning til Senterpartiet ønsker vi å ha landbruk over hele landet, og vi ønsker faktisk at det skal være opp til dem som bor rundt omkring i hele landet, om man vil drive med landbruk, eller hva man vil drive med. Men med representanten Lange Nordahls politikk isolerer man jo folket rundt omkring, hvor de skal få lov til å gjøre det. Der man kan produsere mer melk, får man ikke produsere mer melk, der man kan produsere mer kjøtt, får man ikke lov til å produsere kjøtt. Det representanten Lange Nordahl står for, er en politikk som Sovjetunionen faktisk nå har avstått fra. De har ikke den lenger. I dag er det faktisk bare to nasjoner i verden som driver en slik politikk med reguleringer som vi gjør, og det er bl.a. Nord-Korea. Men Nord-Korea gjør det fordi de mangler mat – det er eneste forskjellen. Så med vår politikk kommer det til å bli et blomstrende liv, det kommer til å bli et blomstrende næringsliv, det kommer til å være turisme, og det kommer til å være et levende Norge. Men dessverre, hvis Senterpartiet blir sittende i regjering, blir distriktene fraflyttet, og alt flytter inn til byene.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Svein Flåtten (H) [10:47:11]: Norsk landbruk er historisk knyttet til tradisjonelle borgerlige kjerneverdier som respekten for eiendomsrett og retten til å utnytte sin egen eiendom. Bonden i Norge har vært en viktig del av det historiske fundament for samfunnet som har vokst frem, og ikke minst en bidragsyter til det moderne velferdssamfunnet. Det er disse verdiene som også ligger til grunn for de anbefalene, merknadene og forslagene som vi har i forbindelse med landbruksmeldingen.

Jeg skal ikke gi meg inn på å karakterisere den meldingen som er lagt frem fra regjeringen. Det har veldig mange andre gjort, og det har de gjort på sterke måter. De har snakket om en skillevei for norsk landbruk, kalt det en skjebnetime, og har sagt at utviklingen må bli annerledes i de kommende årene. Men det er nok her som i mange andre saker at det er de kritiske, sterke røstene som blir best hørt, for det er slik at mye er bra i norsk landbruk. Produktiviteten er høy, produktene er gode, det finnes lønnsomhet, det finnes pågangsmot, og man ønsker investeringsevne. Undersøkelser viser at mange ønsker å bosette seg på bygdene og jobbe i landbruket. Det er derfor et betydelig potensial for økt verdiskaping, for økt lønnsomhet og for økt produksjon ut fra de ressursene vi har.

Det er heller ikke slik at det eksisterer en fullstendig uenighet mellom regjeringspartiene og Høyre om veien videre. Tvert imot, i en del sentrale merknader står man samlet. Men vi har tatt inn over oss kritikken om for mange målsettinger og kryssende virkemidler som finnes i landbrukspolitikken. Derfor har vi i vårt alternativ understreket et hovedmål, nemlig økt lønnsom produksjon, og vi mener at for mange målsettinger som ikke følges av målrettede virkemidler, skaper dårligere vilkår enn nødvendig for den aktive bonden, enten han driver smått eller stort, enten han driver her eller der. Det å rendyrke virkemiddelbruken ved en klarere produksjonsprofil er viktig for økt lønnsomhet, og forbedrede vilkår for den aktive bonde er et stikkord for vårt alternativ. Derfor mener vi at budsjettstøtten må vurderes for å se det opp mot en økt produksjon, en bedre lønnsomhet. Virker tilskuddsstrukturene hensiktsmessig? Er det noe som bør forandres på? Virker kvotebegrensninger og konsesjonsgrenser for produksjon både for enkeltbruk og samdrifter hensiktsmessig? Bør de fjernes, bør de endres?

Jeg tror at landbruksnæringen både i sentrale strøk og i distriktene trenger mer fleksibilitet når den aktive, den kreative og den innovative bonden i fremtiden skal utøve sin virksomhet, og vi snakker om ti år fremover. Denne fleksibiliteten er regelverket selvsagt en premissleverandør til. Får vi et lønnsomt og levedyktig landbruk, får vi også en økende grad av produksjon, og vi får en bedre selvforsyning. Men i selvforsyningsdiskusjonen tror jeg flere faktorer enn jordbruksproduksjonen bør inngå. Sjømatressursene er viktige for Norge, og jeg tror at diskusjonen om importerte innsatsfaktorer også er en mer teoretisk konstruert diskusjon – det gjelder da f.eks. kraftfôrproduksjon.

Så tror jeg det er slik at for å få til økt produksjon og økt lønnsomhet er det i jordbruket som i all annen næring viktig med investeringer for å forbedre produktivitet og effektivitet. Økt lønnsomhet er det som ligger i bunnen for å

bedre investeringsevnen, men også tiltak på skattesiden er vesentlig i en slik sammenheng. Vi har foreslått i våre budsjetter og i forbindelse med denne meldingen flere tiltak. Det går på formuesskatt, det går på arveavgift, det går på investeringsfondsordninger for å få opp investeringsevnen. Disse skattetiltakene er konkrete virkemidler som ville gi aktive bønder en tro på at målsettingene om økt produksjon vil være noe annet enn bare målsettinger, og jeg tror at her ligger noe av knuten. Det må følges av konkrete virkemidler hvis man skal skape fremtidsstro, hvis man skal skape pågangsmot, hvis man skal skape optimisme i landbruket.

I en slik sammenheng er også eiendomsstrukturen i både jordbruk og skogbruk viktige elementer for å utløse potensialet for økt lønnsomhet. At 40 pst. av arealet i drift er leiejord, er et talende eksempel, som ikke trenger å utdypes. Vi foreslår derfor også i innstillingen en rekke dereguleringer på eiendomssiden som går på delingsforbudet i jordloven, oppheving av prisregulering på landbrukseieendommer, boplikt, innskrenkninger av odelsgrensen.

Jeg mener at dette, sammen med våre forslag om endret beskatning ved salg av landbruksvirksomheter – altså fra personbeskatning til kapitalbeskatning – også er tiltak som vil bidra til omstruktureringer som kan gi bedre agronomi, bedre avkastning, økt produksjon og forbedret lønnsomhet.

Det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom råvareproduksjon av mat i jordbruket og norsk mat- og drikkeindustri, som er en betydelig næring. Her er importvernet sentralt. La meg si med en gang at når saksordføreren sier at opposisjonspartiene, også Høyre, vil ta vekk disse stolpene som norsk landbruk er bygget på, importvernet, markedsreguleringen og jordbruksavtalen, så er – og dette må jeg gjenta enda en gang – dette faktisk ikke riktig. Vi vil ha innretningen på en annen måte. Importvernet er sentralt for norsk landbruk. Jeg gjentar: Vi vil ikke fjerne det, det er en myte. Men vi må forholde oss til den konkurransen vi ikke kan unngå. Det er et faktum at norske landbruksprodukter i butikkene møter konkurranse fra f.eks. importerte, bearbejdede landbruksvarer med lave tollsatser.

Dette er utfordrende, ikke bare for matvareindustrien, men også i enden for bøndene som produsent. Ønsket om en stadig høyere tollbeskyttelse og bruk av det såkalte handlingsrommet er et tveegget sverd som til slutt kan slå tilbake på produksjonen. Det ønsker vi ikke. Vi ønsker tvert imot å se på overganger som gjør oss rustet til de endringer som man vet vil komme innenfor en tiårsperiode, gjennom handelsavtaler og gjennom WTO-avtaler. Det bør vi forberede oss på, og vi bør forberede oss på det konkurransemessig.

Om markedsreguleringsordningen har det vært skrevet og sagt mye. Vi ønsker en mer uavhengig ordning hvor aktørene stilles mer likt når det gjelder innsyn i markedet, og det å kunne ta beslutninger som påvirker konkurranseforholdene.

Samvirket har vi ikke noe imot. Vi har ikke noe imot markedsregulering. Vi tror det er nødvendig, men det er måten det innrettes på.

Det samme gjelder jordbruksavtalen. Jordbruket kommer til å være en næring som er avhengig av budsjettstøt-

te. Innholdet i den budsjettstøtten må diskuteres med jevne mellomrom, men vi har fremmet forslag i denne innstillingen om å se på dette instituttet i sin nåværende form. Tjener det hensikten? Kan vi se på det i en mer direkte budsjettmessig sammenheng?

Jordvern er et sentralt tema i landbrukspolitikken og har også vært det i de strandede forhandlingene mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti. Høyre står sammen med Kristelig Folkeparti om å beskrive viktigheten av å ta vare på matjorden. Vi har ikke gått inn på lovfestingsforslaget til Kristelig Folkeparti – ikke på grunn av at vi ønsker å bygge ned matjord, men fordi vi ønsker å ha åpninger for viktige samfunnshensyn, f.eks til utbygging av infrastruktur. Det tror jeg vi kommer til å trenge, derfor bør man – også Kristelig Folkeparti – gå veldig inn i det når man skal se på et lovendringsforslag. Jordvern er viktig, men like viktig – og det har jeg vært inne på flere ganger – er at den totale jorden som vi har, blir brukt på en riktig måte, og at vi legger opp til struktureringer som gjør at mer jord kan bli brukt på en riktig måte; til mer produksjon og til mer lønnsom produksjon. Dette har med eiendomsstruktur å gjøre, det har med endring av reguleringsregime på selve produksjonen å gjøre, og det har med stimulering av tiltak for drift å gjøre.

Jeg skjønner regjeringspartienes behov i denne debatten for å sette søkelys på alt det man mener ikke kommer til å virke av de alternativer som kommer fra Høyres side. Slik jeg oppfatter det i pressen og ellers, fremtrer det som en helt klar avledningsmanøver fra de indre problemer som finnes mellom regjeringspartiene i denne sammenhengen. De skal jeg ikke gå nærmere inn på, de får man ordne opp i selv. Jeg nøyer meg med å ta opp de forslagene som vi har fremmet i innstillingen.

Presidenten: Representanten Svein Flåtten har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [10:57:36]: Høyre har en utydelig landbrukspolitikk, synes jeg. Den ble ikke mer tydelig nå, men det er mulig man kan få noen klarheter i det.

Høyre er svært utydelig når det gjelder markedsregulatorordningen. Det eneste de er veldig sikre på, er det Flåtten selv sa da de la fram sin alternative landbruksmelding. Det var at TINE skulle fratas rollen som markedsregulator. Der er de svært tydelige, men utydelige på hvilken modell som skal gjelde.

De er også svært utydelige på hvordan de ønsker at importvernet skal brukes når det gjelder det å utvikle norsk matproduksjon. Det kunne vært greit å få presisert de to områdene.

Det siste feltet – som er en gjenganger fra Høyre – er at de tar med den ene hånden og gir med den andre. Nå framhever de det å gi, ved hjelp av skattelette, ca. 800 mill. kr. Ikke alt vil komme næringen til gode, men de kutter hvert år 2 mrd. kr. i statsbudsjettet. Hvordan kan det skape mer lønnsomhet og mer produktivitet i landbruksnæringen?

Svein Flåtten (H) [10:58:45]: Jeg bruker mitt minutt til å svare på spørsmålene om markedsreguleringen og importvernet.

Jeg skjønner at dette med markedsreguleringen har vært vanskelig for regjeringspartiene. Vi har satt fingeren på et problem. Regjeringspartiene ville ikke delta i diskusjonen om hvorvidt dette er et problem eller ei. De svarer oss med å si: Dere har ikke noen ordening, dere har ikke noe fullstendig opplegg. Nei, det er helt riktig. Vi har beskrevet et problem. Vi har beskrevet en vei. Vi har foreslått for Stortinget at regjeringen kan se nærmere på det og komme opp med forslag ut fra vår problembeskrivelse.

Når det gjelder importvernet, tror jeg ikke det er noen av oss som vet hvordan dette vil virke i fremtiden. Vi har sagt tydelig at det er en stolpe i norsk landbrukspolitikk, men vi må forberede oss på endringer. Hvis representanten Terje Aasland ønsker at jeg skal beskrive de endringene, må jeg være mer profet enn det jeg er.

Presidenten: Det blir det ikke anledning til nå, fordi tiden er ute.

Alf Egil Holmelid (SV) [11:00:03]: Det er interessant å observere ulikheitene i retorikken til representanten Trældal og representanten Flåtten, men vi konstaterer jo at retninga på politikken er den same.

Vi har vore inne på marknadsreguleringsordninga, som Høyre ikkje vil gå noko særleg inn på i sitt alternative forslag, men eg har eit konkret spørsmål: Viss ein tek marknadsreguleringsansvaret bort frå landbrukssamvirket, kven skal då ta ansvaret for ein eventuell overproduksjon – slik vi ofte har hatt i Europa?

Svein Flåtten (H) [11:00:36]: Vi har sagt at vi ønsker et uavhengig markedsorgan. Så angripes vi fordi et slikt organ ikke kan gjøre det og det og det. Selvsagt kan det gjøre det. Det spørs jo hvordan vi innretter dette instituttet. Samvirket skal selvsagt være med. Andre aktører skal være med. Vi må ha inn profesjoner som kan dette.

Jeg ser ingen problemer med at man får instituert en ordening hvor man ser markedet fremover, kan balansere det, kan gjøre det som er riktig for at landbruksproduksjonen i Norge kan fungere best mulig.

– Og da har jeg tatt inn de ti sekundene jeg var over sist, president!

Presidenten: Da er det balanse så langt!

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:01:42]: Høyre har fremmet sin egen landbruksmelding, og vi har lest den med interesse. I Høyres melding står det at «lønnsomhet må prioriteres som landbrukspolitikkenes mål nummer en». Spørsmålet er hvordan Høyre definerer lønnsomhet. Er det da det bedriftsøkonomiske eller det samfunnsøkonomiske lønnsomhetsbegrepet Høyre legger til grunn for sin målsetting? Hva da med familiebruket lengst oppe i Gudbrandsdalen og gårdene langs kysten av Troms? Vil de noensinne bli lønnsomme etter Høyres vurdering?

Svein Flåtten (H) [11:02:20]: Lønnsomhet vurderer vi både samfunnsøkonomisk og personøkonomisk. Mitt inntrykk, etter å ha reist rundt i landet og deltatt i landbruksdebatter, er at for næringen er det først og fremst snakk om hvordan det virker for den enkelte – «what's in it for me» – og det er helt naturlig, for hvis det blir lønnsomhet for det enkelte bruk og den enkelte bonde, vil det også bli samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Det er ikke riktig at våre alternativer og vår alternative melding er en nedbygging av distriktslandbruket, slik representanten insinuerer. Det har ikke vi sagt et eneste ord om. Vi har bare sagt at man skal se på strukturer og tilskuddsordninger. De som sier at dette går ut over distriktslandbruket, er posisjonen, og det er deres egen påstand.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Alf Egil Holmelid (SV) [11:03:46]: FNs matvareorganisasjon, FAO, har uttalt at vi må ha ein kraftig vekst i verdens produksjon av mat dei neste tiåra. Ifølgje prognosane må vi produsere 70 pst. meir mat i 2050 enn i dag. Samtidig står vi overfor ei klimakrise som kan skape tørke og redusere moglegheitene for å produsere mat på viktige delar av kloden. Knappeleik på mat fører til auka prisar, og vi veit at det rammar dei fattigaste aller hardest. Derfor er SV svært glad for at landbruks- og matmeldinga har eit ambisiøst mål om å auke matvareproduksjonen her i landet. Det legg også grunnlaget for ein offensiv landbrukspolitikk, til beste for bonden, distrikta og forbrukarane.

Men dersom vi skal sjå på den globale samanhengen, må vi også sjå på netto sjølvforsyningsgrad, dvs. sjølvforsyningsgrad korrigert for import. Å auke matvareproduksjonen basert på importert fôr bidreg ikkje til den globale matvaresituasjonen, og det kan også føre til ei sentralisering av norsk landbruk. SV er derfor svært glad for at fleirtalet i komiteen vil følgje opp forholdet mellom norskprodusert fôr og importert fôr. Fleirtalet i komiteen ber Budsjettnemnda for jordbruket om å overvake dette forholdet. Det vil føre til eit sterkare fokus på berekraftig norsk matvareproduksjon basert på norske ressursar som grovfôr og beite. Bruk av norske ressursar som grovfôr og beite er viktig i eit globalt perspektiv, men det er også viktig for distriktslandbruket og for å sikre landbruk over heile landet. Skal vi halde oppe distriktslandbruket, er det viktig å ha støtteordningar som gjer det lønnsamt å bruke grovfôr og beite. Det er desse nasjonale ressursane som legg grunnlaget for landbruk over heile landet.

SV er glad for at landbruksmeldinga styrkjer distriktsprofilen i landbrukspolitikk. Noreg er eit mangfaldig land med varierende forhold for jordbruk. Derfor er det positivt at meldinga legg opp til eit større regionalt handlingsrom, slik at dei ulike regionane kan utvikle seg i samsvar med sine lokale moglegheiter.

Meldinga legg også opp til at det skal satsast sterkare i område der utviklinga er særleg bekymringsfull. Det gjeld delar av Agder og Telemark – mitt heimdistrikt, som eg kjenner godt – det gjeld kyst- og fjordstrøka på Vestlandet, og det gjeld Nord-Noreg og fjellområda på Austlandet. Det er viktig å satse på desse områda, bl.a. for å hind-

re at dyrka mark går ut av produksjon. Det er nettopp slik vi kan sikre at vi unngår at matproduksjonen blir redusert gjennom mindre dyrka areal. Dette er minst like viktig som det problemet vi har i forhold til nedbygging, som eg kjem tilbake til.

Skal vi hindre at dyrka mark blir lagd brakk, er det også viktig å ta vare på dei små og mellomstore bruka, som ofte er kombinasjonsbruk. Mange stader er topografien slik at det ikkje ligg til rette for stordrift. Det kan lett generere mykje transport. Derfor er det viktig å ha støtteordningar som gjer det interessant å drive små og mellomstore bruk, slik at vi held dyrka mark i hevd og held oppe busetnaden i distrikta.

Det er også viktig å hindre at produktiv mark i sentrale strøk blir bygd ned. I dag ser vi ofte at jordvernet må vike til fordel for fire- og seksfelts motorvegar, bilbaserte kjøpesentra og bustadområde. Bilen, og dei bilbaserte kjøpesentra, får forkøyringsrett. Eg er svært glad for at meldinga legg opp til å styrkje jordvernet gjennom ein meir aktiv bruk av verkemidla i plan- og bygningsloven. Dette må følgjast opp med konkrete tiltak.

Økologisk produksjon er viktig for jordbruket. Økologisk jordbruk bidreg til auka kunnskap, og det påverkar det konvensjonelle landbruket, slik at det blir meir miljøvennleg på sikt. Økologiske produksjonsmetodar bidreg til å varetta det biologiske mangfaldet og til å utvikle alternativ til kjemiske sprøytemiddel. Økologisk landbruk bidreg også til auka mangfald i tilbodet til forbrukarane. SV er derfor glad for at regjeringa vil oppretthalde målet om 15 pst. økologisk produksjon. Det er positivt at fleirtalet i komiteen peikar på offentlege innkjøp som ei moglegheit for å nå det målet.

Næringsmiddelindustrien er uløseleg knytt til jordbruket. Norsk jordbruk og matvareindustri utgjer den største vareproduserande verdikjeda i landet. Jordbruket og matvareindustrien er gjensidig avhengige av kvarandre, og det er viktig å sikre konkurransekraft i heile verdikjeda. Det er også viktig å ha sunne forretningsmessige forhold i verdikjeda heilt fram til forbrukar. Derfor er det viktig å følgje opp forslaga i Matkjedeutvalet si innstilling.

Matvareproduksjon står sentralt i landsbruks- og matmeldinga. Men vi skal ikkje gløyme at landbruket produserer meir enn mat. Landbruket er med på å produsere fellesskapets velferdsgode og bidreg til auka livskvalitet. Det bidreg også til å leggje grunnlaget for andre næringar i distrikta, som reiselivsnæringa. Det er faktisk sånn at utan ei satsing på landbruket ville mange bygder vore avfolka.

Men det er grunn til å vere uroa over rekrutteringa til landbruket. Det viktigaste tiltaket for å sikre rekruttering er å skape ei god inntaksutvikling som kan motivere dei unge til å gå inn – og bli – i næringa. Men her, som i andre næringar, er utdanning viktig. Det er derfor viktig at vi no ser på innhaldet i dei relevante vidaregåande utdanningane. Dette gjeld ikkje berre for landbruket, det gjeld også for næringsmiddelindustrien, som stadig har eit aukande kompetansebehov.

Norsk landbruk byggjer på tre sentrale element: importvernet, jordbruksavtalen og eit sterkt landbrukssamvirke med ansvar for marknadsregulering.

Alle disse sentrale bergebjelkane går Høgre og Framstegspartiet til angrep på. I tillegg har vi ved budsjett-behandlinga sett at dei vil kutte dramatisk i overføringane – Framstegspartiet med 7 mrd. kr og Høgre med eit par milliardar. Det går eit klart skilje i norsk landbrukspolitikk mellom regjeringa på den eine sida og Høgre og Framstegspartiet på den andre. Høgrepartia vil rive vekk grunnlaget for den norske landbrukspolitikken. Høgre og Framstegspartiet har ulik dosering av sine liberalistiske tiltak, men retninga er den same. Ho vil føre til sviktande inntekt for bonden og rasing av distriktslandbruket.

Kristeleg Folkeparti har for det meste falle ned på regjeringspartia si side i landbrukspolitikken. Det er bra, for det er viktig for landbruket at flest mogleg støttar opp om ein aktiv landbrukspolitikk basert på dei tre sentrale pilarene som vi byggjer på i landbruksmeldinga. Kristeleg Folkeparti har slått på stortromma i samband med forhandlingane med regjeringspartia om landbruket. Det er bra for bøndene at Kristeleg Folkeparti viser sterkt engasjement for landbruket, men det er resultatet som tel. Resultata var ikkje så overvettas gode då Kristeleg Folkeparti sat i regjering, og det er liten grunn til å tru at dei blir betre i ei eventuell ny høgre-regjering etter at dei har gjennomført forhandlingar med representanten frå Framstegspartiet som vi hørde her i dag. Det er berre ei raud-grøn regjering som kan levere den landbrukspolitikken som Kristeleg Folkeparti ønskjer. Det bør dei ta inn over seg, anten dei likar det eller ikkje.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:12:30]: Daglig legges det ned ca. tre gårdsbruk på grunn av regjeringens politikk, og bøndene – spesielt heltidsbøndene – blir færre og færre.

Hvis vi ser ut på plenen i dag, er det ingen fra SV som demonstrerer mot dagens landbrukspolitikk, som vi diskuterer nå. Det vil si at det er en samlet regjering som står bak dette, med unntak av noen fra Senterpartiet, slik jeg forstår det.

Men jeg spør representanten Holmelid fra SV: Er han virkelig fornøyd med den utviklingen som skjer innenfor norsk landbruk? Jeg understreker at jeg i dette spørsmålet ikke spør om hva SV mener om Fremskrittspartiets landbrukspolitikk, men om hvorvidt SV er fornøyd med dagens situasjon.

Alf Egil Holmelid (SV) [11:13:13]: Det er ganske oppsiktsvekkjande at Framstegspartiet er bekymra for nedlegging av gårdsbruk i landbruket når ein ser på kva for dramatiske nedleggingar Framstegspartiets politikk vil føre til – med 7 mrd. kr mindre i tilskot og 7–10 mrd. kr mindre på grunn av reduksjon i importvernet.

Eg lurar på om det er kvar enkelt bonde som da skal få halvert inntekta si, eller om det er halvparten av bøndene som skal få lov til å overleve.

Frank Bakke-Jensen (H) [11:13:56]: Det kunne for så vidt ha vært interessant å utdype noe mer om den arve-

synden SV prøvde å legge på Kristelig Folkeparti, men jeg skal ikke gjøre det.

Jeg vil gjerne snakke litt om økologisk landbruk. Vi har et lite dilemma i den norske landbruksdebatten. Vi har problemer med å få forklart at økologisk landbruk er noe særlig bedre enn norsk konvensjonelt landbruk. For ikke mange uker siden var statsråden ganske klar på at konvensjonelt landbruk hadde så gode produkter at dem var det helt trygt å spise, og det ville de være i lang tid.

Nå vet vi at økologisk landbruk bruker en fjerdedel mer stort areal enn konvensjonelt landbruk. Så vet vi at SV i god symbolpolitisk ånd forbereder tvangskjøp fra det offentlige for å få omsatt økologiske produkter, sånn at det skal se ut som om dette er noe som er bærekraftig.

Hvordan mener representanten Holmelid at den formen for symbolpolitikk – og denne higen etter økologisk landbruk – stemmer med deres bekymring for verdens matvaresituasjon?

Alf Egil Holmelid (SV) [11:14:58]: No er det jo sånn at FN's matvareorganisasjon, FAO, har sagt at det økologiske landbruket er viktig for den internasjonale landbruksutviklinga. Ein av grunnane til at vi har eit miljøvennleg landbruk i det konvensjonelle landbruket i dag, er bl.a. utfordringa frå det økologiske landbruket. Det er bl.a. sånn at vi får eit mangfald i landbruket som gjer at vi då slepp å bli avhengige av veldig einsarta sortar som dei store internasjonale konserna, som Monsanto, prøver å monopolisere bøndene inn i. Så er det sånn at med omsyn til den auka arealbruken gjeld jo det primært for korn. På veldig mange andre område, som når det gjeld frukt og bær og andre ting, er det med auka arealbruk ikkje relevant.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [11:15:50]: Representanten Holmelid sier at Kristelig Folkeparti slår på «stortromma» i landbrukspolitikken. Kristelig Folkeparti står opp for bøndene, Kristelig Folkeparti står opp for næringsmiddelindustrien, og derfor ønsker vi å redusere inntektsgapet for bøndene. Derfor ønsker Kristelig Folkeparti å øke produksjonen, og derfor ønsker Kristelig Folkeparti et strengere jordvern. Dette er ikke å slå på stortromma, men det er å stå opp for landbruket og for en norsk næringsmiddelindustri.

Det er resultatet som teller, sa representanten Holmelid. Da Kristelig Folkeparti gikk fra regjeringbordet i 2005, brukte vi over 1,7 pst. av budsjettet på landbruket. Dagens regjering bruker under 1,4 pst. av budsjettkaka. Det er resultatet som teller. Hvordan er det å representere det resultatet?

Alf Egil Holmelid (SV) [11:16:56]: For det første sa eg ikkje at Kristeleg Folkeparti slo på stortromma i landbrukspolitikken, men i mediaspelet sitt, og det står eg fast ved.

Det andre eg vil seie, er at det er resultata som tel. Det er inntektsgrunnlaget for bøndene. Det som er heilt uomtvistelig, er at inntektsgrunnlaget for bøndene har vore vesentleg betre under den raud-grøne regjeringa enn under den regjeringa som Kristeleg Folkeparti sat i. Det er resulta-

tet som tel for bøndene. Det er det inntektsgrunnlaget som bøndene har, og det er utan samanlikning vesentleg betre under den noverande regjeringa enn under den førre.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:17:57]: Jeg er stolt over å være med i et parti som er den største garantisten for et sterkt og godt landbruk i Norge.

Senterpartiet har sammen med de øvrige regjeringspartiene lagt fram en landbruksmelding som bærer bud om et løft for næringen. Landbruksminister Lars Peder Brekk fortjener virkelig ros for den offensive tilnærmingen som regjeringen viser overfor norsk matproduksjon og landbruket som viktig næring.

Senterpartiet og regjeringen slår fast at norsk landbruks viktigste oppgave framover er å produsere trygg og ren mat og gjennom dette sikre at Norge tar sin del av ansvaret for internasjonal matvaresikkerhet. Matproduksjon skal være landbrukets viktigste oppgave og samfunnsoppdrag.

Landbruksmeldingen er satt inn i et globalt perspektiv, der behovet for mat er tydelig i en verden der en milliard mennesker sulter i dag. Vi vet at i løpet av de kommende årene vil verdens befolkning øke til ni milliarder, og i løpet av de kommende 20 år vil befolkningen her til lands øke med en million.

Landbruksmeldingen slår fast at ethvert land har rett og plikt til å produsere mat for egen befolkning. Det er introduksjonen til hele meldingen. Matsikkerhet er viktig – både nasjonalt og internasjonalt.

Matproduksjonen er i dag på et historisk høyt nivå. Denne regjeringen har lagt det mest offensive produksjonsmålet noensinne når den slår fast at matproduksjonen skal økes med 20 pst. fram til 2030 for å dekke behovet til en økende befolkning. Målet er at vi i framtiden skal produsere en like stor andel av vår egen mat. Dette er et viktig krav og har vært et sentralt område for Senterpartiet i arbeidet med landbruksmeldingen.

For at vi skal nå disse store målene, må vi ta vare på matjorda. Den er en sårbar ressurs og må derfor ivaretas for framtiden. Senterpartiet er opptatt av et sterkt jordvern, og dette gjenspeiles i meldingen.

Kanaliseringspolitikken blir viktig framover, og Senterpartiet og den rød-grønne regjeringen er opptatt av at den økte produksjonen så langt som mulig skal skje på norske ressurser, med særlig vekt på grovfôr og beite. Dette er et viktig premiss i regjeringens politikk.

Med så store mål for matproduksjonen som den rød-grønne regjeringen nå legger opp til, er det de områdene av landet som har det beste naturgitte grunnlaget, som må ta det største ansvaret for økt produksjon. Men vi er altså nødt til å ta i bruk hele landet for å nå disse produksjonsmålene, og det skal derfor satses på både store og små bruk. Ressursene finnes over hele landet, og det må legges til rette for å kunne ta dem i bruk.

Det er en kjent sak at det er større utfordringer knyttet til matproduksjon i landet vårt enn i en rekke av landene rundt oss, både i forhold til geografi og klima. I tillegg er det store geografiske utfordringer i de ulike delene

av landet. Derfor må politikken tilpasses de utfordringer vi står overfor i de ulike delene av landet, slik at vi kan nå de høye produksjonsmålene som regjeringen har satt for norsk matproduksjon de neste årene.

I meldingen slås det fast at distriktsprofilen skal bli tydeligere, og det skal satses i de områdene hvor landbruk utgjør en stor del av næringsvirksomheten. Dette er ett av flere viktige punkter i meldingen som Senterpartiet framhever i næringskomiteens innstilling. Senterpartiet er også tilfreds med at arktisk landbruk og fjellandbruket er egne satsingsområder i meldingen. Det er gledelig å kunne si at Nordnorsk Landbruksråd har fått gjennomslag for alle sine viktige punkt i meldingen i forbindelse med arktisk landbruk.

Hele verdikjeden er avhengig av et effektivt importvern, og dette er en forutsetning for å opprettholde en norsk matvaresektor med bønder og næringsmiddelindustri. Det er positivt at både LO og NHO i komiteens høring understreket viktigheten av importvernet.

I landbruksmeldingen tar vi konkrete grep for at det skal bli mer lønnsomt å investere. I komiteens merknader er det understreket at vi også ønsker å se på flere incentiver for å få økte investeringer i landbruket.

Da Senterpartiet gikk inn i regjering, hadde landbruket hatt mange magre år, og inntektsgapet til andre grupper hadde vokst seg stort. Den snuoperasjonen som de rød-grønne, med Senterpartiet i spissen, satte i gang i 2005, var derfor helt avgjørende for næringen. Det er denne inntektsutviklingen Senterpartiet og regjeringen nå vil videreutvikle, for inntekten er avgjørende for rekruttering og fornying.

Politisk vilje måles når en sitter med makten. Senterpartiet er opptatt av å levere når vi sitter i regjering. Det vil vi fortsette å gjøre. Senterpartiet er opptatt av å føre en politikk som skaper optimisme og framtidstro i landbruket i hele landet, slik at ungdommen får lyst til å satse på en framtid i næringen.

Kommende generasjoner er viktige for næringen – og norsk landbruk er viktig for de kommende generasjoner.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Torgeir Trældal (FrP) [11:23:17]: Vi har registrert at landbruksmeldingen har splittet Senterpartiet i to. Det er indre opprør, og det er et forslag som ligger på bordet, som ikke er i tråd med landbruksministerens. Vi registrerer også at man i dagens utgave av Nationen har et oppslag om nedbygging og bremsing av byggingen. Den kurven, som går litt opp og ned – forferdelig mye ned den siste tiden – minner meg faktisk om en reise med berg-og-dalbanen.

Hvordan kan en landbrukspolitikk som er så uforutsigbar – opp og ned – kunne være bra for bøndene? Alle forstår at det går ikke.

Når Senterpartiet i regjering ikke legger press på landbrukspolitikken, er det landbrukspolitikken som taper.

Mitt spørsmål er følgende: Man sier man har kommet med mange tiltak i meldingen. Da vil jeg utfordre Lange Nordahl på tre konkrete tiltak – tiltak, ikke bare

fagre ord – som Senterpartiet har fått igjennom i denne meldingen.

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:24:20]: Jeg er veldig stolt i dag over at vi legger fram en ambisiøs landbruksmelding. Senterpartiet har vært en aktiv pådriver, i lag med de andre regjeringspartiene, for å få til det store løftet på økt matproduksjon, på at vi skal ha landbruk basert på norske ressurser over hele landet. Vi skal gi næringen et løft. Vi skal videreutvikle den inntektsveksten vi har sett de siste årene, der vi har hatt en snuoperasjon, og vi skal ha økte investeringer i landbruket. Jordvern er også en veldig viktig forutsetning her.

Dette er et løft for landbruket. Meldingen er godt motatt. Vi er veldig opptatt av å realisere de målene som meldingen nå drar opp, med den politikken vi skal føre videre – i motsetning til Fremskrittspartiets politikk, som vil rasere store deler av landbruket i hele landet.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:25:28]: Vi har gjennom det oppropet som flere sentrale senterpartipolitikere har sluttet seg til, blitt oppmerksom på at Senterpartiet har landsmøtevedtak som er i tråd med politikken som Kristelig Folkeparti har fremmet i forbindelse med denne meldingen.

Jeg fant følgende politiske hovedpunkt på Senterpartiets hjemmeside i går: De vil ha et inntektsmål som sikrer at jordbrukeren får økte inntektsmuligheter. De ønsker å øke norsk matproduksjon. De ønsker å styrke jordvernet for å sikre den beste matjorden i Norge, og til slutt ønsker de å forbedre og øke investeringsvirkemidlene. Det må i tillegg innføres en ordning for investeringsfond i landbruket.

Dette er så å si identisk med våre forslag som fremmes i dag. Spørsmålet mitt til representanten er: Hvordan føles det å ha satt regjeringssamarbeid foran alle de konkrete punktene som Senterpartiets landsmøte vedtok i fjor?

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:26:31]: Omtrent samtlige av de punktene som representanten Andersen Eide tar opp fra våre landsmøtevedtak, er innfridd i meldingen. Det er nettopp det som er poenget her. Økt matproduksjon er det store målet. Det skal fortsatt være positiv inntektsutvikling. Det skal bli lettere å investere. Det er tiltak for økt rekruttering. Dette er regjeringens landbrukspolitikk. Det er Senterpartiet som sitter med landbruksministeren, som har vært i førersetet her.

Så vil jeg også si at jeg er veldig glad for at Kristelig Folkeparti er med oss på veldig mange av de viktige områdene i landbrukspolitikken. Jeg vil komme tilbake til det i et innlegg senere i dag.

Vi ser et klart partiskille her, der det er de rød-grønne og Kristelig Folkeparti som står for en felles, viktig landbrukspolitikk – i motsetning til Høyre og Fremskrittspartiet. Utdfordringen til Kristelig Folkeparti blir jo hvilket valg de skal gjøre ved neste korsvei når det gjelder norsk landbruk og regjeringsdeltakelse.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [11:27:48]: Under den rød-grønne regjeringen øker investeringstørken i landbruket, og stadig flere gårdsbruk blir lagt ned. Etter snart sju år med Senterpartiet i regjering fortsetter denne trenden, som rammer aller hardest de minste brukerne ute i distriktene.

I dagens Nationen kan vi lese om kraftig nedgang i fjøsbygging, samtidig som de viser til at nye økonomiske virkemidler som kan bidra til sårt ettertrengte investeringer, er blant de største manglene i den stortingsmeldingen som vi behandler her i dag.

I Høyres alternative statsbudsjett for 2012 foreslo vi å opprette et investeringsfond for landbruket. Lederen i dagens utgave av Nationen støtter dette Høyre-forslaget.

Vil Senterpartiet komme bøndene i møte ved å støtte Høyre i saken om et investeringsfond, med skattefordel til bøndene som ønsker å investere i landbruket?

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:28:48]: Først vil jeg si at jeg er stolt over resultatet som Senterpartiet har fått til i den tiden vi har sittet i regjering. Vi har fått til en kronemessig lik utvikling for landbruket som for andre grupper. Vi har økt overføringene. Vi har en bruksnedgang som er redusert betydelig, og nedbyggingen av dyrket jord er halvert.

Vi leverer nå tidenes mest ambisiøse landbruksmelding, som har store ambisjoner om økt matproduksjon, fortsatt positiv inntektsutvikling, økte investeringer og økt rekruttering.

Vi tar grep i meldingen når det gjelder investeringer. Det har vi gjort i forbindelse med høyere avskrivningssats for husdyrbygg. Det står også i merknadene til meldingen at vi vil vurdere andre incentiver knyttet til investeringer. Det vil være naturlig å se på investeringsfond i en slik sammenheng.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:30:06]: Dette er en viktig dag for norsk landbruk. Landbruksmeldingen vil legge føringer for landbruket for i hvert fall de neste ti årene, og det er derfor svært viktig at det er brei enighet om landbruksmeldingens virkelighetsbeskrivelse og intensjoner – og det er det.

Landbruksmeldingen beskriver dagens situasjon og utvikling veldig godt, og det er ikke vanskelig å slutte seg til virkelighetsbeskrivelsen i meldingen. Men meldingen er lite visjonær, den mangler tydelige mål, klare strategier og konkrete virkemidler.

Kristelig Folkeparti ønsker å bygge opp under den aktive bonden for å sikre landbruket i alle deler av landet. Dette er avgjørende for å øke matproduksjonen og også viktig for å opprettholde bosettingen i distriktene og et levende kulturlandskap. Derfor har det vært så viktig for Kristelig Folkeparti å få til gode og forpliktende formuleringer som sikrer bedre virkemidler, klarere strategier og tydeligere mål. Kristelig Folkeparti mener at landbruksmeldingen burde vært langt mer offensiv – landbruket trenger inntektsutjevning, Norge trenger økt matproduksjon, og de neste generasjoner trenger et sterkere jordvern.

Det er dette Kristelig Folkeparti har kjempet for, en kamp vi nå, når kampen står i Stortinget, opplever å stå ganske alene i. Dem vi i Stortinget så på som våre sterke støttespillere for å bedre landbrukspolitikken, har gjort full retrett og vendt bondenæringen og oss ryggen. Men med god støtte fra næringen selv, Bondelaget, Småbrukarlaget samt en rekke andre organisasjoner og lag har vi tatt kampen, for hva er vel viktigere enn å sikre spiskammeret til våre barn, barnebarn og oldebarn.

Den største trusselen mot økt matproduksjon er den massive nedbyggingen av matjorda. Det er i størst grad den beste jorda som blir omdisponert. Kornarealet har blitt redusert med 640 000 dekar på 20 år, og tallene viser at vi kan anta en ytterligere nedgang på 300 000 dekar fram til 2020.

Vi ser også at den innenlandske forsyningen av storfekjøtt ikke har dekket etterspørselen de siste ti årene. Dette har ført til et varig og økende behov for import. Disse trendene må snus, og det er denne meldingen som burde gitt de sterke og gode tiltakene og strategiene som trengs. Derfor foreslår Kristelig Folkeparti en kornstrategi og en strategi for økt kjøttproduksjon fra grovførbasert husdyrhold. Samtidig foreslår vi et sterkere vern av den beste jorda.

At jordbruket gir en inntekt å leve av, er helt avgjørende for rekruttering og essensielt for å nå de jordbrukspolitiske målene. Inntektsgapet mellom bøndene og andre vil bli stående som et tegn på regjeringens manglende vilje til å satse på den aktive bonden. Alle de fagre ordene om virkeligheten og viktigheten av inntektsvekst blir fulgt opp med manglende vilje og fravær av tiltak. Derfor fremmer Kristelig Folkeparti både et forslag om inntektsutjevning og et forslag om et investeringsfond etter modell fra skogfondet.

Kristelig Folkeparti har tre klare hovedbudskap som vi har holdt fram hele veien:

- gi jordbruket en inntektsutvikling som reduserer gapet til andre grupper
- få på plass klare strategier for økt korn- og kjøttproduksjon
- sikre matlagrene med et sterkere jordvern

Når saken skal voteres over i ettermiddag, må regjeringens partiene ta et valg. Dersom de ønsker å redusere det urettferdige inntektsgapet, dersom de ønsker å øke matproduksjonen og styrke jordvernet, kan de stemme for Kristelig Folkepartis forslag – så enkelt for regjeringen, så avgjørende for landbruket.

Jeg tar med dette opp forslagene fra Kristelig Folkeparti, slik de fremkommer i innstillingen.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det åpnes for replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:34:58]: Jeg vil først takke Kristelig Folkeparti for de merknadene vi, og Høyre, er sammen om, slik at det borgerlige samarbeidet finnes på

mange områder i denne meldingen. Jeg vil også rose Kristelig Folkeparti for konkrete forslag i forhold til regjeringens partiene, som jeg ikke ser har noen konkrete forslag.

Det jeg vil prate litt om, er jordvernet, som står sterkt i Kristelig Folkeparti. Jeg synes kanskje man vil regulere litt for mye, og det kan være med på å hindre en samfunnsutvikling. I mitt distrikt, f.eks., ble det omregulert 100 mål. På de 100 målene fikk vi en Rema 1000-butikk og en Bunnpris-butikk, vi fikk 30 leiligheter, vi fikk infrastruktur og litt mer ryddige forhold.

Det er greit at man tar vare på jorda, men man må ikke være altfor reguleringskåt og heller oppmuntre mer til nydyrking, ta vare på den jorda vi har, og oppgradere den. Det vil jeg gjerne ha en kommentar på.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:36:05]: Takk for rosende ord. Vi står som et sentrumsparti sammen med regjeringens partiene i ganske mye, men også sammen med Fremskrittspartiet og Høyre i en del.

Representanten peker på samfunnsansvaret og utviklingen, som vi også har ansvar for, når det gjelder bruk av jorda, og nevner butikker og litt av hvert annet. Disse butikkene skal ha mat, og for å få den maten i butikkene trenger vi også et strengt jordvern.

Vi er opptatt av at vi skal planlegge langsiktig, og det kan man f.eks. gjøre ved å planlegge sammen med nabokommunen. Hvor legger vi disse butikkene, og hvor legger vi infrastrukturen for mest mulig og best mulig å ivareta jordvernet?

Svein Flåtten (H) [11:37:11]: Kristelig Folkeparti og representanten har et sterkt engasjement for jordvernet, som vi nettopp hørte i svarreplikken. Høyre står sammen med Kristelig Folkeparti i en merknad som beskriver viktigheten av jordvernet, men vi har ikke gått inn for å stemme for forslaget til Kristelig Folkeparti om lovfestingen. Det er litt fordi vi ikke vet hva som ligger i dette, og det er det jeg gjerne ville spørre representanten Andersen Eide om. Jeg vet at hun skal delta i et møte om jordvern i mitt eget fylke, Vestfold, om en liten stund, rett ved siden av der hvor den nye firefelts E18 brøyter seg frem gjennom til dels dyrkbar mark – med tilslutning fra mange.

Vil det bli noen slags unntaksbestemmelser i det lovforslaget som Kristelig Folkeparti kan tenke seg rundt jordvern?

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:38:16]: For det første vil jeg uttrykke glede over at vi står sammen i viktige merknader når det gjelder jordvernet. Vi er sammen bekymret for den utviklingen som skjer i sentrale strøk, og vi er bekymret over nedbyggingen av matjord der matjorda er aller best.

Svaret mitt til representanten blir nok noe av det samme som jeg svarte til representanten fra Fremskrittspartiet: Det som er viktig når det gjelder å forvalte jorda, og det som er viktig når man skal planlegge infrastrukturinngrep, er at man ser dette i en større sammenheng, at man kan gå sammen med nabokommuner og se på hvor man kan avgrense misbruket, nemlig å bruke

matjord til infrastruktur – til næring, til boligbygging osv.

Det er svaret mitt. Om det så skal være dispensasjoner, eller hvordan vi skal gjøre dette, må vi eventuelt komme tilbake til.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:39:31]: Det er når et parti sitter ved makten, at man ser hvordan et parti reelt sett prioriterer, og jeg er imponert over Knut Arild Hareides raushet, for han har sagt at det har blitt en bedre landbrukspolitikk etter 2005. Det er raust. Jeg er også glad for at Kristelig Folkeparti i merknader nå er utålmodig og ønsker en annen kurs i landbrukspolitikken enn da de selv satt ved makten. Det er av det gode.

Så har jeg merket meg at min gode kollega og sentrumsvenn Hans Olav Syversen, som er parlamentarisk leder i Kristelig Folkeparti, har vært veldig tydelig på at hvis det blir et flertall bestående av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, ønsker Kristelig Folkeparti et regjeringsskifte med basis i Høyre og Fremskrittspartiet. Hvordan skal Kristelig Folkeparti da klare å nå målsettingene – når vi har hørt i debatten i dag at representanten Trældal ønsker å kutte mer enn 7 mrd. kr direkte over ett budsjett, at Høyre ønsker å kutte 1 960 mill. kr i en inngått avtale mellom staten og næringen, og at begge partier tar til orde for å fjerne handelsrestriksjoner, altså å redusere tollvernet?

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:40:41]: For det første vil jeg si at Kristelig Folkeparti fører Kristelig Folkeparti-politikk og svarer ikke for andres politikk. Vi fører den landbrukspolitikken som landet trenger, og det akter vi også å gjøre fremover.

Vi synes det er trist det vi har sett de siste dagene – den skremselspropagandaen vi bl.a. har lest i Nationen – for det vi har vært opptatt av, er innholdet i meldingen. Vi ønsker å ivareta landbruket, og vi har en klar melding fra vår partileder om at landbruket ikke er til salgs. Det skal representanten fra Senterpartiet merke seg.

Vi prioriterer landbruket høyt. Kristelig Folkeparti vil kanskje komme i en vippesituasjon i sentrum av norsk politikk, og man skal være trygg på at landbrukspolitikken er en av de viktige pilarene som vi ønsker å bære inn i et eventuelt samarbeid – uansett hvem det måtte bli med.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed avsluttet.

Borghild Tenden (V) [11:41:56]: Vi behandler nå nok en såkalt stor og viktig sak fra regjeringen, en sak som har vært utsatt gjentatte ganger – kanskje på grunn av intern uenighet i regjeringen – og som, når den endelig kommer til Stortinget, strengt tatt ikke inneholder så mye nytt. Det mest konkrete er i grunnen at vi i fremtiden bør produsere like mye mat per innbygger som vi gjør i dag.

Det er vel og bra, men norsk landbruk og norsk landbrukspolitikk har behov for en betydelig nyorientering. Rammebetingelsene for norsk landbruk ble utformet for flere tiår siden, med kanaliseringpolitikk på 1950-tallet og opptrappingsvedtak på 1970-tallet.

Dagens rammeverk har etter Venstres syn behov for en

kraftig modernisering. Det er ikke egnet til å nå de mål for bosetting, sysselsetting, matsikkerhet og inntektsnivå som Venstre deler med regjeringen, og det er heller ikke egnet til å nå Venstres mål om økt dyrevelferd og et mer miljøvennlig landbruk. Antall bruk i drift og antall aktive bønder synker raskt, og den samme utviklingen vil fortsette også med de føringene som ligger i den meldingen vi i dag behandler.

Venstres landbrukspolitikk tar utgangspunkt i bonden som selvstendig næringsdrivende. Venstre vil derfor ha en fremtidsrettet landbrukspolitikk som tar utgangspunkt i gode offentlige tilskuddsordninger, kombinert med forenklinger og muligheter for den enkelte bonde til i størst mulig grad å utnytte det potensialet og de ressursene som finnes på det enkelte gårdsbruk. Det er dette som er den genuine liberale sentrumsposisjonen i norsk landbrukspolitikk: en kombinasjon av bevilgninger over statsbudsjettet om lag på dagens nivå, men med en større frihet for den enkelte bonde til i tillegg å ta ut et større inntektspotensial direkte i markedet, gjennom å utnytte de fortrinn som er knyttet til det enkelte gårdsbruk – det være seg gjennom produksjon av opplevelser eller produksjon av mat og drikke, eller en kombinasjon av dette.

Venstre vil ha en gjennomgang av hele jordbruksavtalen med den hensikt å endre og forenkle forhandlingene til utelukkende å handle om virkemidlene som har direkte innvirkning på bøndenes inntektsmuligheter. De øvrige områdene som i dag omfattes av jordbruksavtalen, bør være ordinære budsjettposter som Stortinget fastsetter. Dette vil være mer demokratisk enn dagens ordning, det vil ta forhandlingene ut av møterommene og gi Stortinget et tydeligere ansvar.

Venstre ønsker også en full gjennomgang av landbrukets omfattende regelverk, med sikte på en kraftig modernisering, færre skjemaer, enklere retningslinjer og en gradvis endring av markedsreguleringer. Unødvendig byråkrati og regelverk som vanskeliggjør bondens hverdag, skal fjernes. Konkret vil Venstre fjerne odelsretten, oppheve delingsforbudet i jordloven og få en kraftig oppmyking av priskontroll og boplikt knyttet til landbrukseieendom.

Venstre mener også det må foretas en modernisering av melkeproduksjonen. Mange reguleringer av samdrift bør oppheves, siden samdrift åpenbart vil være en løsning mange bønder ønsker i fremtiden, ikke minst unge bønder. For å legge til rette for flere unge motiverte bønder vil Venstre innføre en ordning med oppstartskvoter i melkeproduksjon til redusert pris.

Venstre vil styrke jordvernet. Jordvern er en forutsetning for at våre etterkommere skal få muligheten til å produsere egen mat på egen jord og en forutsetning for å øke produksjon av mat som følge av at vi blir flere. Klimaforandringene kan endre forutsetningene for matproduksjon over hele kloden, og det øker behovet for et styrket jordvern. Venstre vil derfor styrke jordvernet ved å sikre vern mot irreversible endringer av spesielt verdifull produktiv landbruksjord. Venstre vil at jord som omdisponeres til utbyggingsformål, i størst mulig grad skal erstattes med nytt oppdyrket areal med samme produksjonsverdi.

Klimaendringene har skapt stor usikkerhet knyttet til

framtidens matproduksjon. Vi har en forpliktelse overfor oss selv og verden til å benytte oss av vår natur for å skaffe mat på en bærekraftig måte.

Jeg tar til slutt opp Venstres forslag som er omdelt i salen, og varsler samtidig at Venstre kommer til å støtte mindretallsforslagene nr. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 14, 15 og 18 i innstillingen.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Alf Egil Holmelid (SV) [11:46:57]: Da Venstre hadde landbruksministeren, blei støtteordningane lagde om i retning av at det blei mindre støtte til dei små bruka og meir støtte til dei store bruka. Er det ein politikk som Venstre framleis vil føre viss dei får makt over landbrukspolitikken?

Og: Reknar Venstre med at det å svekkje støtta til dei små bruka vil bidra til å oppretthalde dyrka jord?

Borghild Tenden (V) [11:47:22]: Hvis representanten hadde fulgt med på mitt innlegg i sted, hadde han hørt hva jeg sa om å styrke jordvernet, øke matproduksjonen. Angrep er det beste forsvar. Nå kan selvsagt ikke representanten svare, men jeg synes det er underlig at en representant fra Vestlandet, der han ser at små bruk daglig legges ned, og fra SV – som har sittet i en flertallregjering i syv år – angriper et parti for en landbruksminister som vi hadde for mange år siden. Det synes jeg faktisk er ganske stusselig, hvis «stusselig» er et parlamentarisk uttrykk, president?

Alf Egil Holmelid (SV) [11:48:14]: Det var ikkje eit svar.

Else-May Botten (A) [11:48:30]: Venstre vil at Norge skal gå foran og fortsette en reduksjon av importbarrierer og produksjonsrelaterte subsidier. Hvordan vil dette påvirke norsk landbruk og produksjon av norsk mat, som Venstre sier de er veldig opptatt av?

Borghild Tenden (V) [11:48:48]: Jeg tror ikke representanten har fulgt helt med på innlegget mitt. Importvernet har vi ikke rørt. Men når det gjelder subsidiering av matvarer, er det helt rett. Vi har sagt – og landbruksministeren har faktisk også sagt – at den subsidien vi har på Jarlsbergosten, skal bort etter hvert.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:49:21]: Jeg velger å referere til noen Venstre-politikere. Det er noen ganger klokt.

Sveinung Rotevatn har uttalt: Vi vil innføre lavere tollmurer, mindre subsidier og mer frihandel.

Fylkesleder i Hedmark Venstre, Erik Ringnes, uttalte etterpå: Vi har et felles ønske om å endre landbrukspolitikken.

Er Tenden enig i målsettingene til Sveinung Rotevatn?

Borghild Tenden (V) [11:49:49]: Unge Venstre har en meget aktiv, dyktig leder. Unge Venstre må selvsagt

prøve å påvirke moderpartiet så godt de kan. Det er sånn det fungerer mellom ungdomsparti og moderparti i norsk politikk.

Så vil vi, som jeg sa i mitt innlegg, og som jeg vet også representanten fra Hedmark vil, ha en mer fremtidsrettet landbrukspolitikk enn den vi ser i dag. Vi ser jo at de virkemidlene vi har nå, ikke fungerer. Man legger fram en landbruksmelding med mange gode målsettinger, men virkemidlene er ikke der. Hvor er de konkrete virkemidlene som gjør at nedleggelsene i landbruket, som skjer hver dag, vil stoppe opp?

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Lars Peder Brekk [11:51:11]: I 1992 møttes verdens statsledere i Rio de Janeiro for å vedta målsettinger om en bærekraftig utvikling – økonomisk, sosialt og miljømessig. Når verdens ledere nå i juni igjen skal møtes i Rio, 20 år etter, har matsikkerhet blitt et av hovedtemaene. Bærekraftig utvikling handler nå om noe så grunnleggende som å skaffe mat til en raskt økende befolkning og forvaltning av begrensede ressurser som jord og vann.

Matsikkerhet er en av de største utfordringene i vår tid og danner et viktig bakteppe for utviklingen av den nasjonale landbrukspolitikken og den framtidige matproduksjonen i Norge.

Jeg er svært glad for at en samlet komité er enig i at vi i Norge må utnytte våre ressurser og legge til rette for størst mulig produksjon av de landbruksvarene vi har forutsetning for å produsere nasjonalt.

Norge har også stor befolkningsvekst. I 2030 vil vi være seks millioner nordmenn. Derfor er det viktigste målet og budskapet i den nye landbruks- og matmeldingen at vi skal øke matproduksjonen i Norge, i takt med etterspørselen til en økende befolkning. Det skal skje på en måte som samtidig sikrer at all mat i Norge skal være trygg. Det kommer ikke av seg selv, men krever systematisk arbeid. Planterehelse, god dyrehelse og dyrevelferd er grunnlaget for både mattrygghet og en kostnadseffektiv og bærekraftig matproduksjon.

For første gang dekkes hele bredden av det landbruks- og matpolitiske området og hele lengden av verdikjedene i én og samme melding. Dette er en melding om mat, jordbruk, skog, reindrift, bygdenæringer, innovasjon og distriktspolitikk – vi kunne nevnt mye mer. Vi må se alt dette i sammenheng for å sette landbruket i stand til å utnytte bredden av sine ressurser, og vi må ha politikk og ambisjoner for hele verdikjeden. Norsk landbruks- og matpolitikk handler både om forbruker, om næring og om samfunn. Målet er å redusere avstanden mellom matprodusenten og forbrukeren.

Den norske matmodellen er, som mange har nevnt, basert på et sterkt importvern, samarbeid mellom myndigheter og næring og et samvirke som tar ansvar.

Norsk matproduksjon kan ikke skje uten et fortsatt sterkt importvern. Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser også til at hele den norske verdikjeden for mat er avhengig av et sterkt importvern. Importvernet er en bærebjelke i norsk land-

brukspolitikk og en forutsetning for å opprettholde en stor norsk matvaresektor med bønder, næringsmiddelindustri og dagligvarehandel.

Jeg er glad for at også Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen viser til at

«importvernet er og vil være en viktig pilar både for norsk landbruk og norsk matvareindustri i årene fremover.»

Det er avgjørende for norsk matproduksjon at vi har bred politisk enighet om importvernet.

Norsk matproduksjon er et samarbeidsprosjekt mellom næringen og staten. I mer enn 60 år har de økonomiske rammene blitt lagt på plass gjennom jordbruksoppgjøret. Dette har bidratt til forutsigbar matforsyning for det norske folket, og er en trygghet og økonomisk stabilitet som ingen andre bønder i hele verden kjenner maken til. Regjeringen vil fortsette å inngå årlige jordbruksavtaler med landbruket.

I 80 år har norske bønder samarbeidet gjennom samvirket for å sikre avsetning av sine produkter. Samvirkerne tar ansvar. De jobber med markedsregulering og gjør det mulig for bønder over hele landet å få levert produktene sine til rette priser. Den norske matmodellen skal videreføres.

Det mest avgjørende for å rekruttere ungdom inn i næringen og holde i gang produksjonen er inntektsnivået. Da den rød-grønne regjeringen overtok i 2005, var inntektsnivået i landbruket skremmende lavt. Avstanden til andre grupper i samfunnet hadde økt i årene før vi overtok. Det var nødvendig å gjøre noe med det.

Derfor har den rød-grønne regjeringen hver eneste dag arbeidet systematisk med å forbedre inntektsmulighetene i næringen. Så langt har vi oppnådd å gi landbruket muligheten til den samme økningen som andre grupper har hatt, målt i kroner. Fra 2006 og fram til 2012 er de gjennomsnittlige inntektsmulighetene i jordbruket økt med om lag 110 000 kr per årsverk, eller 70 pst. ifølge Budsjettnemnda for jordbruket.

Det er det vi har levert, og det er den politikken vi skal videreutvikle.

Basert på hele bredden av landbrukets ressurser skal norsk landbruk styrke og bidra til sysselsetting og bosetting i hele landet, gjennom både tradisjonelle næringer og bygdenæringer. Politikk er å ville, og så må vi utforme mål og virkemidler deretter. For å utnytte ressursene til økt matproduksjon må vi ha bruk i ulik størrelse, og kompensere for ulemper i områder der klima og topografi gjør vekstsesongen kort og ikke tillater store bruk. For å bidra til dette skal landbrukspolitikken gjøres mer treffsikker gjennom en tydeligere distriktsprofil, økt regionalt handlingsrom og områderettet innsats.

16. juni i fjor sto Høyre ved representanten Flåtten ved denne talerstolen og sa følgende:

«Komiteens behandling av årets jordbruksoppgjør viser at det er en grunnleggende enighet om betydningen av den viktige rollen landbruket spiller i det norske samfunnet.

Høyre stiller seg bak målsettingene for jordbruks-

politikken. Vi ønsker et lønnsomt jordbruk over hele landet.»

Jeg merker meg at Høyre i sin egen nye melding og i innstillingen har forlatt målet om landbruk over hele landet. Høyre foretar altså nå en helomvending i et av de viktigste og mest avgjørende landbrukspolitiske spørsmålene. Dette overrasker og skuffer. Jeg kan ikke med min beste vilje helt tro at hele partiet Høyre stiller seg bak dette.

En nøkkelfaktor for å utnytte ressursene på norske landbrukseiendommer er eiendomspolitikken. Regjeringen foreslår å gjøre det enklere å dele fra attraktive tomter, og å få kjøpt arealer man driver. Jeg er glad for at vi har bred politisk enighet om å myke opp regelverket for deling av landbrukseiendom.

I dag er det store utfordringer i deler av den samiske reindriften. Reintallet er for høyt og presset på beiteressursene for stort. Dette er en trussel mot beiteområdene, og dermed også mot reindriftnæringen og en viktig del av den samiske kulturen. Denne situasjonen kan ikke fortsette.

Jeg er tilfreds med at en samlet komité mener at det er viktig å finne løsninger som er forsvarlige ut fra balanse mellom reintall og beitegrunnlag, og understreker betydningen av at reintallet må reduseres i de områdene der det er for mye rein.

Jeg er også glad for at komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiets medlemmer, merker seg at regjeringen vil videreføre målet om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Jeg er videre glad for at det samme flertall i komiteen merker seg at regjeringen vil forenkle og effektivisere den offentlige forvaltningen av reindriften.

Det er viktig å få på plass disse store – og kanskje for noen grupper tøffe – grepene for å kunne utnytte de fantastiske mulighetene som ligger i den samiske reindriften.

Denne regjeringen har også gjeninnført skogpolitikken. Jeg er glad for den brede enigheten om grunnleggende elementer i skogpolitikken som innstillingen viser. En samlet komité er tilfreds med at regjeringen legger målet om økt bærekraftig aktivitet for å møte en eventuell økt etterspørsel til grunn for skogpolitikken. Videre vil jeg trekke fram at en samlet komité er enig i at en bærekraftig skogforvaltning er både god klimapolitikk, god næringspolitikk og god miljøpolitikk.

For å utnytte de mange mulighetene i landbruksnæringen trenger vi enda flere kloke hoder. Vi trenger enda flere dyktige matprodusenter som investerer personlige ressurser og involverer familie og nærmiljø for å bygge opp norsk matproduksjon.

Vi skal sikre at utøverne i primærproduksjonen, i matforedlingen og i forvaltningen har god nok kompetanse til stadig å utvikle seg og bli bedre. For å få dette til vil vi fortatt satse stort på forskning og utvikling.

Klimaendringene og mangel på mat er to av de største utfordringene verden står overfor. Disse problemene må løses samtidig. Det forutsetter at naturen er i balanse. Landbruket skal bidra ved å kutte sine utslipp og gjennom langsiktig ressursforvaltning, mer jordvern, produksjon av fellesgoder og ivaretagelse av naturmangfoldet.

Befolkningen øker, og behovet for norsk matproduks-

sjon er større enn på lang tid. Dette forutsetter langsiktighet og en ambisiøs og fast politikk. Derfor legger vi med denne landbruks- og matmeldingen, som nå er til behandling i Stortinget, opp til en stor økning i norsk matproduksjon. Vi skal legge vekt på bruk av norske ressurser. For å få det til må vi – og skal vi – ha et variert landbruk over hele landet.

Vi planlegger for økt nasjonal produksjon, så langt som mulig basert på norske ressurser, bl.a. gras og beite. Jeg er glad for og stolt over å kunne presentere så ambisiøse mål for norsk matproduksjon. Det gir muligheter for den norske bonden. Det gir muligheter for den norske næringsmiddelindustrien. Det gir forbrukeren matsikkerhet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Trældal (FrP) [12:00:41]: Vi kan lese i Natonen i dag at berg-og-dal-banen til Senterpartiet er i gang. Vi ser at kurven går opp og ned når det gjelder bygging i landbruket og nye etableringer. Vi ser også at vi har tidenes største fall – 27 pst. fra i fjor. Vi ser at i regjeringens og landbruksministerens regjeringstid har det altså vært en kraftig nedbygging.

Spørsmålet mitt til statsråd Brekk er: Er du fornøyd med at vi nå har det største fallet når det gjelder nybygging, og kan du nevne – for jeg kan ikke se det – noen steder i meldingen der det står at dere legger fram tiltak her? Dere prater mye om hva man kan gjøre, men hvilke tiltak? Vil det komme tiltak i forbindelse med landbruksoppjøret?

Presidenten: Presidenten vil minne representanten Torgeir Trældal om at all tale skal rettes til presidenten.

Statsråd Lars Peder Brekk [12:01:48]: Jeg har registrert hva Statistisk sentralbyrås tall for igangsatte bygg viser for 2011. La det være sagt med én gang: Byggebehovet i landbruket er stort. Jeg er opptatt av å legge til rette for at fornyingen av driftsapparatet i landbruket skal økes.

La det også være sagt: Byggeaktiviteten har vært høy de siste årene, bl.a. har det vært en ekstraordinær aktivitet i eggneringen på grunn av pålegg om overgang til nye driftssystemer. Tallene for 2011 er betydelig høyere enn for perioden 2000–2005. Samtidig skal vi ikke se oss blinde på utviklingen mellom enkeltår i denne statistikken. Historiske data viser at tallene svinger.

Hovedpoenget for meg er fortsatt å arbeide for å bedre rammevilkårene og prioritere investeringsvirkemidler, slik vi skriver i landbruksmeldingen, og slik næringen gjennomfører den nødvendige fornyingen av driftsapparatet. La meg få lov å nevne at vi har mange gode, konkrete forslag i denne meldingen. Jeg anbefaler representanten Trældal å lese den bedre enn han har gjort, bl.a. står det beskrevet at vi skal ha en økning i avskrivningssatsene, endring av matproduksjonsavgiften m.m.

Svein Flåtten (H) [12:03:17]: Til det med å lese meldingen: Jeg er glad for at statsråden har lest merknader, og at han berømmer Fremskrittspartiet og Høyre for å skrive

ve i merknadene at importvernet er viktig – jeg tror det er brukt uttrykket «bærebjelke» i norsk landbrukspolitikk. Betyr det at når Senterpartiets Trygve Slagsvold Vedum fra denne talerstolen i dag sier at de samme partiene vil fjerne importvernet, er det noe jeg ikke behøver å bry meg om, og at jeg kan høre på hans statsråd, som leser merknadene fra Stortinget – i motsetning til hva representanten tydeligvis gjør?

Statsråd Lars Peder Brekk [12:04:12]: Med fare for å ha hørt feil: Jeg oppfattet ikke representanten Slagsvold Vedums innlegg slik. Det som er poenget med importvernet, er at man er helt avhengig av å ha det for å opprettholde norsk matproduksjon. Det tror jeg vi alle sammen er enige om. Men så er det skapt usikkerhet i innstillingen fra Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder hvordan man ser på den framtidige innretningen på importvernet. Man snakker bl.a. om at man ikke utnytter handlingsrommet i den eksisterende WTO-avtalen, fordi det kan være fare for at det kan gå ut over andre deler av verdikjeden. Det er en reell diskusjon, men det skapes usikkerhet fra Høyres og Fremskrittspartiets side når man så klart sier at man er usikker på hva man vil. Jeg stiller ikke spørsmål ved at Høyre ønsker et importvern, jeg er bare opptatt av at vi skal ha et sterkt importvern. Det er det jeg ønsker at også Høyre skal bekrefte at de ønsker å ha i fremtiden.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:05:23]: Kristelig Folkeparti er enig med regjeringens partiene og det som står i meldingen, når det pekes på at inntekt er avgjørende for rekrutteringen til landbruket. Næringen selv, interesseorganisasjonene og Kristelig Folkeparti har ønsket en sterkere formulering når det gjelder inntekt. Dette har det ikke vært vilje til. Vi har en følelse av at det har vært en dragkamp da meldingen ble skrevet – mellom Finansdepartementet, som ville begrense pengebruken, og Landbruksdepartementet, som ville gi bedre inntektsvilkår for bøndene.

Nå når meldingen endelig ligger på bordet, ser vi at inntektsmålet blir svekket – og nedgradert til å være på lik linje med andre grupper. Dette gjør at inntektsgapet mellom bønder og andre grupper blir videreført på dagens nivå. Det blir derfor naturlig å stille landbruksministeren spørsmål om dette er landbruksministerens melding eller finansministerens melding.

Statsråd Lars Peder Brekk [12:06:29]: Det spørsmålet burde ikke vært stilt – det er selvsagt landbruksministerens melding som legges fram her.

La meg understreke at det har ikke skjedd så mye siden 1960- og 1970-tallet når det gjelder inntektsutvikling, som nå, etter at de rød-grønne kom i posisjon. Vi har greid å gjennomføre en kronevis lik utvikling for landbruket som for andre grupper. Det er historisk gode resultater. Det burde etter min mening også Kristelig Folkeparti ha innsett da man jobbet med denne saken.

Vi er opptatt av å forbedre og videreutvikle denne politikken, det står beskrevet i meldingen, og ingen må påstå at det ikke har skjedd noe når det gjelder å forbedre inntekten for norske bønder, og gjort inntektsmulighetene stør-

re. Det er uomtvistelig, med basis i de resultatene vi har dokumentert hvert eneste år.

Og la meg understreke: Hvert eneste år har budsjettstøten til landbruket økt.

Borghild Tenden (V) [12:07:37]: En av de store utfordringene for å få en mer rettferdig handel med matvarer er at de rike landene slutter å subsidiere eksport av egen matproduksjon til andre lands markeder. Nå er ikke Norge en versting i så måte, men de yter fortsatt et rimelig stort bidrag, i hundremillionersklassen, til eksportsubsidier for Jarlsbergost, som jeg også nevnte i sted, og da primært til det amerikanske markedet. Nylig godkjente Representantenes hus med stort flertall at regjeringen i USA kan legge avgifter på subsidierte varer som importeres fra Kina og andre land, noe som betyr at den norske eksportsubsidien av Jarlsbergosten blir rimelig meningsløs, for å si det litt forsiktig.

Jeg står med et sitat her fra landbruksministeren om at han ønsker å fjerne denne på sikt. Kommer det til å skje?

Statsråd Lars Peder Brekk [12:08:35]: Nå skal ikke jeg uttale meg om politikktutvikling i USA, men jeg tror det er ganske spesielt hvis Jarlsbergosten, som er den dyreste osten du finner i amerikanske butikker, vil bli pålagt en ekstra avgift fordi den konkurrerer ut amerikansk ost.

Når det gjelder eksportsubsidier, er Norge ikke noen versting. Vi er best i klassen – la oss understreke det og være enige om det. Vi har sagt at i forbindelse med WTO-forhandlinger skal vi fjerne eksportsubsidier som vi har i dag. Det vil bli gjennomført hvis og når WTO-forhandlingene blir tatt opp.

Torgeir Trældal (FrP) [12:09:21]: Først en kommentar til den forrige replikken jeg hadde, der ministeren svarte på nedbygging – at det har vært lite nybygging. Så registrerer jeg at det han fortalte, var at Senterpartiet er uten gjennomslagskraft i regjeringen og når ikke gjennom. Derfor har nedbyggingen under Brekks tid gått veldig fort.

Et nytt spørsmål til ministeren går på økologisk produksjon. I meldingen står det at innen åtte år skal 15 pst. være økologisk. Man har i dag 4,9 pst. areal, og man har en omsetning på kun 1 pst. Vi har registrert at folk fra Senterpartiet og Bondelaget også har sagt at de ikke har noen tro på at denne satsingen er riktig. Men så ser vi selvfølgelig at SV styrer dette, for de vil ha offentlig innkjøp.

Mitt spørsmål til Brekk er: Har han selv tro på at det går an å nå 15 pst. innen åtte år, og hvordan vil han nå disse målene?

Statsråd Lars Peder Brekk [12:10:24]: La meg først gå tilbake til det forrige spørsmålet fra representanten Trældal. Vi har gjennomført en politikk som har ført til en betydelig nybygging i de siste årene – det er på topp. Det har gått litt ned det siste året på grunn av mindre bygging av «eggfjøs», for å bruke det begrepet.

Så til økologisk produksjon. Vi ønsker økologisk produksjon fordi det er en spydspiss for oss når det gjelder å forbedre mulighetene for konvensjonell produksjon. Målet

om 15 pst. innen 2020 er svært ambisiøst. Jeg har tidligere i denne salen sagt at jeg er usikker på om vi når det. Det tror jeg vi skal være ærlige på. Samtidig skal ikke det bringe oss bort fra ambisjonen om å nå det – ambisjonen om å øke arealet, ambisjonen om å øke volumet i salg.

La meg få understreke helt til slutt at volumet på salg øker nå igjen. Det er større etterspørsel nå, og det har vært større etterspørsel det siste året etter at vi har kommet litt bort fra finanskrisen som reduserte salget av økologiske produkter betydelig.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Else-May Botten (A) [12:11:47]: Det er en varm og inkluderende betegnelse på denne stortingsmeldingen som heter Velkommen til bords. Ja, det er alltid mange ingredienser som skal på plass for å lage et godt måltid og legge til rette for at gjestene og familien får en god smaksopplevelse. Derfor har jobben med denne meldingen vært svært viktig for mange aktører over hele landet. Det er mange som skal kunne få sin del av kaka for å bli fornøyd gjest, om vi skal si det sånn.

Ut fra interesser aktørene har vist, ikke minst Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget, som jeg har lyst til å trekke fram, har også de kommet i god form for dette måltidet nå kan serveres. Argumenter og viktige saker har blitt diskutert over hele landet. Jeg har lyst til å takke statsråden og saksordfører Arne L. Haugen for et glimrende arbeid og engasjement for å få oss til bords hit i dag.

Arne L. Haugen har hatt et bredt innlegg tidligere fra Arbeiderpartiets side, så jeg kan dra meg litt inn på et annet spor. Jeg tror også at vi i næringskomiteen kan berolige representanten Lundteigen med at vi nå har frisket opp barnelæren om fotosyntesen, som han har snakket mye om. Jeg vil legge vekt på at vi kan få store klimagevinster ved hogst av skog, og at dette støttes av FN's klimapanel. Derfor er det viktig å vise til at produktiv skog i vekst er vektlagt både som verdiskaper og i klimasammenheng, jf. St.meld. nr. 39 for 2008–2009, hvor man er tydelig på at landbruket er en viktig del av løsningen på klimautfordringene. Allskog er tydelig på at aktivt skogbruk er det beste for klimaet, og at dette må ha fokus i denne meldingen og må få sin plass i klimameldingen. Alle i komiteen unntatt Fremskrittspartiet vil legge til rette for en mer målrettet miljøinnsats i skogbruket ved å styrke kunnskapen om natur og kulturverdier i skog, og styrke ivaretagelse av slike verdier i forbindelse med planlegging og drift, miljøregistreringer, frivillig vern, samarbeidsavtaler og bruk av de nye virkemidlene i naturmangfoldloven.

Regjeringspartiene er også opptatt av at vi skal ha en hensiktsmessig infrastruktur fra skog til industri og fjerntliggende markeder. Det bidrar til å kunne drive konkurransedyktig næringsvirksomhet, og på denne måten videreføre sektorens betydning som en viktig næring for distriktene og landet.

Miljøaspektet er viktig knyttet til skogbrukets veinett og ikke minst tilrettelegging av å bruke sjøveien i større grad, noe som ses på i rapporten, som SINTEF har gjort for kystskogbruket. De har sett på en prioritert plan for utbyg-

ging av tømmerkaier langs norskekysten, fra Rogaland til Finnmark. Dette vil kunne bidra til å minimere de samlede transport- og investeringskostnadene, slik at forholdene legges til rette for en rasjonell virkeslevering fra skog til investering. Her står noen allerede klare til utbygging. Ørsta i Møre og Romsdal er blant dem.

Meldingen legger til rette for økt transport av tømmer og biobrensel på båt og jernbane, noe som også vil bidra til å øke markedsadgangen. Gledelig er det derfor at departementet skal arbeide for å styrke utbyggingen av tømmerkaier og styrke infrastrukturen på jernbane for tømmer.

Ønsket om å bedre samspillet mellom transportformene på vei, på jernbane, i luften og til sjøs må gjenspeiles i diskusjonen nå rundt NTP. I godstransportstrategien legges det opp til å styrke konkurransekraften til næringslivet gjennom bedre framkommelighet, reduserte avstandskostnader og rasjonell konkurranse mellom transportsektorene. Det skal satses på effektivisering og bedre utnyttelse av fortrinnene til de ulike transportmidlene, samtidig som det legges økt vekt på overføring av gods fra vei til bane og sjø. Det å se vei, bane og havner i sammenheng skal prioriteres og er viktig.

Regjeringen har satt seg mål om at godskapasiteten på jernbane tilnærmet skal doubles i løpet av de neste ti årene. Ut fra dette perspektivet bidrar regjeringen til økt konkurransekraft, effektiv logistikk og god miljøpolitikk. Jeg vil hevde at dette bør kunne ses på som god og sunn mat på det politiske bordet som i dag står dekket. Vel bekomme!

Per Roar Bredvold (FrP) [12:16:48]: Da er dagen for debatten som skal redde og videreutvikle norsk landbrukspolitikk, kommet, nemlig debatten om Meld. St. 9 Landbruks- og matpolitikken Velkommen til bords.

Det er mulig at mange trodde på min innledning i forkant av meldingen og før komiteen hadde lagt fram sitt endelige resultat, men jeg tror – på lik linje med mange – at mange er skuffet. Til og med en del i Senterpartiet er misfornøyd. Etter Fremskrittspartiets syn er meldingen bare en videreføring av tidligere landbrukspolitikk, hvor nytenking og en endret kurs ikke er til stede. Den gir ikke ungdommen som kanskje kunne tenke seg å overta foreldrenes – og kanskje enda tidligere generasjoners – livsverk, inspirasjon til dette.

Det som bl.a. er norsk landbruks største problem, er nettopp dette: Mens det før var gildt å være odelsjente eller odelsgutt og å overta gården, er det ikke det i dag. Ofte er det andre søsken som overtar – fordi de synes de må – for å føre gården videre innenfor slekten. Hvis dette ikke lykkes, beholder de den, forpakter den bort og håper på bedre tider. Men når de bedre tidene kommer, er svært usikkert – med dagens regjering og dens politikk. Dette beviser tallmaterialet over hvor mange som driver landbruk i dag, hvor mange som har det som eneyrke, antall tomme gårdsbygninger og antall dekar jord i produksjon etc., for ikke å si mangel på dette.

Kort fortalt har vi aldri hatt så få bønder som nå, og av disse er det kun noen prosent, ca. 14, som har dette som eneyrke. For øvrig har vi aldri hatt så mange ubebodde og ubrukte hus og gårdsbygninger som nå. Samtidig har vi

ikke hatt så mange som er interessert i å kjøpe småbruk som nå. Disse vil kanskje ikke bli bønder med stor B, men de ville bodd der, pusset opp og dermed beriket nærmiljøet. Bensinstasjonen, butikken, skolen, velforeningen etc. ville fått nye medlemmer/brukere.

Livskvalitet er så mangt. For en del av Norges befolkning ville det å eie, bo på og drive et småbruk være maksimalt. Men på grunn av makspris ved salg av en eiendom og krav om godkjennelse fra det offentlige vil vi aldri få bosetting på disse eiendommene.

Fremskrittspartiet mener at enighet om pris, uansett hva denne er, er en sak mellom to parter som det offentlige ikke skal bry seg med. En makspris skal etter dagens system avspeile gårdens avkastning, men hva er den? Med en samfunnsutvikling og med nye muligheter kan en ny eier se nye muligheter, som vil gi en høyere avkastning enn det tradisjonelt landbruk har i dag.

Norsk landbruk er regulert nærmest i minste detalj. Det gjelder f.eks. hva og hvor mye en kan dyrke, og hvor mange griser, høner etc. en kan ha. Det samme gjelder samdrifter, hvilken eieform en gård kan ha, som f.eks. AS. Vanskeligheten – ja nesten umuligheten – med å få AS for f.eks. en større skogeiendom finner Fremskrittspartiet svært merkelig. Hvis en familie f.eks. ønsker at skogsekskapet skal fordeles likt mellom deres barn og man har vedtekter som regulerer eierforhold, bruksforhold m.m., burde dette være ok. Man skulle tro – noe Fremskrittspartiet gjør – at den enkelte eier selv vet best hva som gagnar eiendommen og det som gjelder bruken av den, ikke offentlige myndigheter.

Det samme gjelder bo- og driveplikt. Fremskrittspartiet har tillit til at den enkelte eier og bruker selv ordner dette til det beste. Med dagens lovverk blir dette tøyd, og man må heller ikke se bort fra at noen kanskje trikser litt med dette. Boplikten er oppfylt etter fem års botid. Deretter kan man gjøre som man vil. Hva er da vitsen med et slikt pålegg? Det skaper kun tapere, og man får et negativt forhold til lovverket.

Næringskomiteen har nylig vært på reise til Brasil. Det var en svært interessant og givende reise, hvor vi besøkte og hadde mange møter med flere næringer hvor Norge er involvert og gjør det bra.

Vi var også på gårdsbesøk og så på hvordan landbruket fungerer der. Den ene gården vi besøkte, hadde flere hundre tusen mål dyrket areal. Jordene var flate og lette å dyrke på. Det var nesten slik at himmel og jord gikk i ett i horisonten. De fikk to avlinger i året. Denne gården hadde – hvis jeg husker riktig – 56 skurtreskere, vesentlig av merket John Deere, med ni meter langt skjærebord. For å få avlingene fra jordet til kornsiloen hadde de 70 vogntog. Etter det jeg skjønnte, drev de også med slaktegriser og kyllinger. De slaktet 5 000 griser hver dag og skulle øke dette til 10 000. Tallet på kyllinger husker jeg ikke, men også det var svært høyt.

Der var de ikke plaget av reguleringer eller lignende, men produserte mat til landets innbyggere samt til eksport, bl.a. til Norge.

I Norge prater man om at man må øke selvforsynings-

graden, at den er for lav – uten å ta med antall fiskemåltider vi eksporterer daglig.

Ved å slippe fri de begrensninger som norsk landbruk har i dag, ville dette vært løst. Det er svært mange dyktige bønder med tanker og pågangsmot, som kan og vil produsere adskillig mer enn de gjør i dag. Derfor sier Fremskrittspartiet: «Slipp bonden fri.» Da vil vi få et landbruk i vekst, hvor distriktene vil blomstre og barnefamiliene vil finne den livskvaliteten de er på jakt etter.

Næringsfraksjonen i Fremskrittspartiet har også vært på en studietur til Sverige, Danmark og Finland for ikke lenge siden. Der fikk vi høre om hvordan bondens hverdag hadde forandret seg til det bedre etter at landbruket ble lagt om – selvfølgelig noe forskjellig fra land til land etter hvordan de naturgitte forhold er, men troen på jord- og skogbruket var der. At enkelte fra andre land kaller Norge den siste sovjetstat, får stå for deres regning, men jeg har i hvert fall ikke registrert at det er så mange som har sagt dem imot.

Det er ingen tvil om at alle partier vil ha et oppegående skog- og landbruk, som forsyner Norge med mest mulig av det som det er naturlig at vi kan produsere. Alle partier ønsker en bosetting ute i distriktene, hvor livskvaliteten finnes, men det som skiller regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, er at vi ønsker at dette skal være frivillig og opp til den enkelte, ikke staten.

Litt tilbake til selvforsyningsgrad og ønsket om en større prosentdel av det bonden produserer: Det hadde, etter Fremskrittspartiets syn, hjulpet en del å se realistisk på graden av økologisk produksjon av mat. Målet om at 15 pst. av all landbruksprodusert mat skal produseres økologisk, er med på å minske selvforsyningsgraden – etter mitt syn. Fremskrittspartiet vet at mengde mat produsert økologisk er mindre enn mengde mat produsert på vanlig måte per dekar. Det er mer arbeidskrevende og dermed også fordyrende for Norge, ettersom Norge er et dyrt land å ha folk i arbeid i.

Når det gjelder kostnader på mat, var også undertegnede med deler av familien i Sverige i påsken, på såkalt harrytur. Dette er ikke noen stor eller spesiell opplevelse for oss, da vi gjør dette ganske ofte, men på skjærtorsdag er det likevel tradisjon å reise for å hjelpe nabolandet økonomisk og selv spare noen kroner, samtidig som vi har en positiv opplevelse. Vi opplevde også denne påsken at svært mange gjorde det samme som oss og hadde det svært hyggelig, så det ut til.

Det er klart at skal vi klare å redusere denne utviklingen – som vokser fra år til år – må norsk landsbrukspolitik og norsk landbruk slippes fri.

Så noe jeg ikke har nevnt tidligere: Skatte- og avgiftspolitikken må forandres og reduseres til det Fremskrittspartiet mener er riktig. Kun da kan vi få et landbruk som produserer maksimalt, slik at distriktene blomstrer.

Frank Bakke-Jensen (H) [12:25:52]: Jeg må få lov å bekjenne at jeg ikke har vært på noen hjelpeekspedisjoner i påsken, så våre naboer i øst lider nok.

Høyre er tilfreds med at det endelig kommer en stortingsmelding som behandler reindriften. Vi har en rekke

ganger – senest i behandlingen av reindrifftsavtalen i 2009 – fremmet forslag om en egen stortingsmelding om reindrift. At vi nå får det som en del av landbruksmeldingen, er ikke helt som vi ønsker, men vi registrerer at det er så langt denne regjeringen strekker seg i denne saken.

Reindriften er en kulturbærende næring av stor verdi for både det samiske og det norske folk. Samtidig er både samfunnet og næringen i endring. I takt med at storsamfunnet vokser og moderniseres, mineral- og energinæringene utvikles og reindriften tar i bruk mer moderne utstyr, blir konkurransen om arealene stadig tydeligere. Det har vært et økende antall medieoppslag som omhandler alvorlige konflikter der reindriften er involvert. Det er reportasjer om beiteområder ødelagt av for høyt beitetrykk, konflikter med andre næringer som landbruk og reiseliv, stadig problemer med rovvilt og støy rundt ordningen med rovvilterstatning.

Høyre er bekymret for de interne konfliktene i reindriften. Noen aktører etterlyser en strukturering, slik at det blir mulig å drive rasjonelt og lønnsomt, mens andre mener eierskap kun basert på en blanding av historisk hevd og kulturell bærekraft må være tilstrekkelig. Vi registrerer at det ofte er strid om lovfortolkninger, slik at mange opplever at rein beiter på arealer som man mener skal være fredet fra denne typen beite. Det er også flere eksempler på uklarheter rundt fortolkning av reindrifftslovens status kontra plan- og bygningsloven.

Den store variasjonen på gjennomsnittlig slaktevekt man registrerer mellom reinbeitedistrikter med forholdsvis likt utgangspunkt, gir grunn til bekymring. Det kan være en indikasjon på usunne tilstander i næringen. Når det er sagt, er det for Høyre viktig å løfte fram de dyktige aktørene i næringen. Det er mange utøvere og mange distrikt som produserer store kvanta prima reinkjøtt. Deres driftsform er bærekraftig når det gjelder både økonomi, økologi og å ivareta den samiske kultur. De forvalter sin næring på en stolt måte og forteller den gode historien om en markedsrettet og kvalitetsfokusert produksjon. Det er i disse historiene vi må finne løsninger for reindriffts-næringen.

Høyre mener at de arealkonflikter som gjelder reindriffts-næringen, best løses lokalt, men med nasjonalt lovverk og gode strategier som ramme. Høyre mener reindriften er best tjent med å bli behandlet som næring hva angår regnskap og økonomisk politikk. Derfor vil vi i størst mulig grad legge til rette for dette.

Sentralt i debatten rundt reindriffts-næringen er begrepet om bærekraft. Hovedmålet med reindriffts-politikken i Norge er en bærekraftig reindrift gjennom delmålene økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Etter Høyres mening må begrepet økologisk bærekraft være styrende og overordnet andre målsettinger. For Høyre er lønnsomhet viktig, og forutsetningen for å oppnå økologisk bærekraftig drift i primærnæringene er ofte lønnsomhet. Med andre ord betinger ønsket om å oppnå økologisk bærekraft at næringen er lønnsom. Forutsetningene for dette er igjen at man utvikler en rasjonell markedsorientert næring, med fullt fokus på å produsere mat av høy kvalitet som blir etterspurt i et godt betalende marked.

Høyre er opptatt av å sørge for at reinkjøtt får et sta-

bilt fotfeste i markedet. For å oppnå det mener vi det er riktig med et mer fleksibelt tollvern. Høyre vil se på en modell der man markedsmessig ser innlandsmarkedet i sammenheng med eksportmarkedet og regulerer tollvernet deretter.

Det har vært mange medieoppslag om problemer hvor reindriften er involvert. Dette er, etter Høyres mening, også en del av markedsproblematikken. Ofte dreier det seg om arealkonflikter eller saker som involverer dyrehelselovgivningen. Dyrehelselovgivningen kommer gjerne inn når man beskriver næringens utfordringer. Avmagrede dyr, de mange påkjørselene på Nordlandsbanen og rovviltproblematikken er eksempler som utfordrer bærekraftsbegrepet og gir næringen dårlig omdømme.

Et utilstrekkelig lovverk og manglende sanksjonsmuligheter er noe av grunnene til at reindriften kan synes overrepresentert i arealkonflikter. Det må på plass et lovverk som regulerer beiterettighetene, og et rettsapparat som kan løse konfliktene rundt disse. Uten det vil næringen bare fortsette å spise seg selv opp innenfra.

Høyre mener at målet om kulturell bærekraft trolig ikke vil være forenlig å likestille med de øvrige delmålene, økologisk og økonomisk bærekraft. I alle tilfeller må begrepet defineres så stramt at det ikke kan brukes som et alibi for å tøyne lov og forskrift om arealbruk og dyrehelse.

Reindriften må, som andre næringer, ta inn over seg at modernisering av driften ved hjelp av teknologi også vil medføre behov for færre hender i arbeid. Da, når vi får løst disse utfordringene, får vi løftet næringen til å bli like robust og like stolt som vi ser den hos de beste aktørene i dag.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:30:48]: Den rød-grønne regjeringens landbruksmelding starter med det aller viktigste, og det er at verden trenger mer mat, og at ingen land kan ta lett på global matsikkerhet.

I 2010 var det tørkesommer i Russland. Alle husker de store brannene som var der, og at Putin deretter innførte eksportrestriksjoner. I løpet av de neste to månedene steg verdens hvetepriiser med 80 pst. – 80 pst. i løpet av to måneder! Dette var høsten 2010 – høsten før den arabiske våren.

Hvilket land er den største importøren av hvete? Det er Egypt. Den enorme veksten i matvareprisene skaper politisk ustabilitet og uforutsigbarhet. En av hovedpilarene i den arabiske våren var brød. Folket ville ha brød og trygghet for nettopp brød. Denne meldingen tar på alvor matens betydning i internasjonal politikk. Denne meldingen har en helt annen fokusering på matsikkerhet enn den forrige landbruksmeldingen som var til behandling i Stortinget.

I dag er vi sju milliarder mennesker. Flere har vært innom at en milliard går sultne til sengs. Ifølge FN er det over 15 000 barn som dør av sultrelaterte årsaker hver eneste dag. Det er en enorm katastrofe. Og ifølge FN må vi øke verdens matvareproduksjon med mellom 70 pst. og 100 pst. innen 2050. Utfordringene er store. Denne meldingen slår fast at vi i Norge skal ta vår del av ansvaret i denne store globale dugnaden.

Når det gjelder klima, er det ingen tvil – alle partier

er enige om at vi i Norge skal ta vår del av ansvaret både ute og hjemme. For regjeringen er det like viktig at som vi skal ta ansvar i klimakrisen, så skal vi ta ansvar i matkrisen. Vi skal gjøre tiltak ute, gjennom landbruksbistand og andre tiltak som står omtalt i meldingen, men vi må også gjøre tiltak hjemme gjennom å øke vår nasjonale matproduksjon. Vi skal bli en million flere nordmenn – en million flere som skal ha brød, melk, kjøtt og egg hver eneste dag. Det er meldingens største poeng, at norsk landbruk skal klare å produsere nok, at vi skal være like selvforsynte når vi blir en million flere enn vi er nå. Vi skal øke Norges matproduksjon med 20 pst. Det kommer til å kreve mye. Det kommer til å kreve mye av oss som ønsker å leve av landbruket. Men det vil kreve forutsigbarhet, og det er det vi som må gi gjennom et trygt tollvern, en jordbruksavtale og politikere som er villige til å bruke ressurser, slik at unge og gamle ønsker å produsere mat rundt omkring i hele det langstrakte landet vårt.

Jeg er glad for at det er fire partier, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Kristelig Folkeparti, som står sammen om hovedpilarene i norsk landbrukspolitikk. Det er en forutsetning for at det er mange som vil satse.

Det er flere punkt jeg vil trekke fram for at vi skal klare å få til en økt matproduksjon, som ligger i meldingen.

Første punkt er å bruke landet. Vi må bruke arealressursene i landet. Der er meldingen svært tydelig ved at vi må stoppe nedbyggingen og øke produktiviteten i den jorden vi har. Det er ikke bare ord fra denne regjeringen. Da vi overtok makten, ble over 11 000 dekar omdisponert hvert år. Nå er vi nede i 6 070 dekar – det laveste tallet siden man begynte å registrere omdisponeringer i 1976. Ord blir til handling.

Det andre er at skal du få folk til å produsere mat, må de tjene penger på det. Man må være villig til å bruke ressurser så de kan tjene penger på det. Meldingen peker i retning av det. Det er heller ikke bare ord, for etter at vi overtok makten, har vi hatt en helt annen vilje til å bruke ressurser, slik at det er blitt kronemessig lik utvikling og faktisk litt bedre. Men vi vil videre, og det er en tydelig formulering og en tydelig forpliktelse i meldingen.

For å få økt produksjon må det investeres i produksjonsmidler. Der er meldingen tydelig. Landbruksministeren ble i stad utfordret på om det var noe konkret når det gjelder det. Ja, det er noe konkret. Heller ikke der er det bare ord. I statsbudsjettet for i år økte vi avskrivningssatsene for husdyrbygg nettopp fordi det skulle være mer lønnsomt å investere i norsk landbruk og investere i matproduksjon.

Hele hovedpunktet i meldingen og hele meldingen til norske bønder er at det skal produseres mer norsk mat, og at det er et stortingsflertall som ønsker at det skal produseres mer norsk mat, og at vi som produserer maten, skal tjene penger på det.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Ingrid Heggø (A) [12:36:16]: Som sakordføreren og flere andre her har nemnt, er det fyrste gongen at heile landbruks- og matsektoren – heile breidda og heile verdi-

kjeda – er samla i ei felles melding. Dette er stortingsmeldinga om mat, jordbruk, skogbruk, reindrift, bygdenæringar, kunnskap, innovasjon og distriktspolitikk.

Bakteppet for meldinga er, som representanten Slagsvold Vedum så godt beskreib, dei svært krevjande globale utfordringane. Verdas befolkning aukar raskt, vi har klimakrise, og vi har ressursknappleik. Det stiller krav til alle land om å forsøkjå å brødfø si eiga befolkning. Den globale matproduksjonen må aukast dramatisk, og det er ei av vår tids største utfordringar. Verda treng meir mat.

Arbeidarpartiet er svært nøgd med at eit av dei viktigaste måla i denne meldinga er at vi skal auka matproduksjonen. Han skal auka med nær 1 pst. kvart år i 20 år – ei kjempeoppgåve for norsk landbruk og matindustri og ei stor oppgåve for regjering og storting. For å få til dette må vi utnytta absolutt alle ressursane våre. Vi skal leggja vekt på å bruka norske ressursar, grovfôr og beite. Dette vil også medverka til å oppretthalda kulturlandskapet vårt.

Landbrukspolitikken får no ei endå tydelegare regionalisering. Det skal særleg satsast i dei områda der landbruket utgjer ein vesentleg del av det lokale næringslivet. Dette er eg svært glad for på Vestlandet sine vegner. Ein differensiert bruksstruktur betyr også at vi slår ring om både små og store bruk og om samdrifter. Samdrifter er etter mitt syn vist lita merksemd i meldinga. Det kan vera eit svært godt alternativ for enkelte bønder. Her har vi framleis ein jobb å gjera, slik at dei som ønskjer det, får incentiv til å driva i samdrifter der det føreseielege er ein av pilarane. Dette kan vera eit av framtidige rekrutterings-tiltak, då det også varettek jobbfellesskap og fritid.

For i større grad å sikra ein variert bruksstruktur over heile landet og styrkja det grasbaserte husdyrhaldet skal distriktprofilen i nasjonale ordningar gjerast tydelegare. Utviklinga i f.eks. min del av landet, Vestlandet, er svært bekymringsfull. Derfor er eg glad for at vi kjem med fleire gode incentiv i meldinga for å stoppa nedlegginga.

Matnasjonen Noreg skal verta eit omgrep – unike smaksopplevingar, kvalitet og spesialitetar. I fjor auka omsetninga av lokal mat med 13 pst. Dette skal vi lyfta vidare. Dette temaet vart også vist stor merksemd i den reiselivsstrategien som vart lagd fram i går.

Matindustrien må veksa. Primærproduksjon og vidareforedling heng tett saman. Bonden er avhengig av å få selt maten han produserer til ein industri som har råd til å betala for seg. Her er det ein gjensidig avhengnad.

For å styrkja bonden og matindustrien har regjeringa og Stortinget vedteke å fjerna avgifta på matproduksjon. Dette var ei lette på nesten 700 mill. kr. Næringsmiddelindustrien har vore oppteken av dette i lang tid, bl.a. for å gje betre moglegheit for nyskaping og innovasjon. Eg vil koma nærmare tilbake til næringsmiddelindustrien i eit seinare innlegg i dag.

Den norske matmodellen skal vidareførast og vidareutviklast – eit sterkt importvern, samarbeid mellom myndigheit og næring og eit samvirke som tek ansvar. Importvernet, jordbruksavtalen og samvirket er tre pilarar i den norske matmodellen. Desse pilarane må vi slå ring rundt viss vi skal ha landbruk og levande bygder over heile lan-

det. Dette er det berre ei raud-grøn regjering som kan gjera – òg i framtida.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [12:40:54]: Landbruket har en sterk tilknytning til tradisjonelle borgerlige verdier, som respekten for privat eiendomsrett, frihet til å drive næringsvirksomhet og vern om kultur og natur, verdier som er sterkt forenlige med et borgerlig samfunnssyn.

Den selvstendige norske bonden har alltid ønsket minst mulig inngripen og mest mulig frihet, noe som bondestanden demonstrerte ved å gjøre opprør da kongen i København skrev ut nye skatter og avgifter, som i 1540 skapte bondeopprør i Hjartdal, i komitélederens hjemfylke Telemark.

«Norsk landbrukspolitikk er like utgått på dato som en fire år gammel camembert fra Tines meieri på Dovre», skrev VG på lederplass 4. april. Samme leder viste til viktigheten av at noen – noen her var Høyre – endelig tenker alternativt om norsk landbrukspolitikk.

Å drive landbruk i Norge er ikke enkelt, noe som også understrekes ved at stadig flere bruk de siste årene er avviklet, og står og forfaller.

Bønder trenger, som alle andre, en inntekt til å leve av. Høyre mener derfor at staten fremdeles skal gi økonomiske tilskudd til landbruket. For Høyre er det samtidig viktig å påpeke at tilskuddene må bli mindre byråkratiske, at mer må gå til bonden og mindre til forvaltningskostnader. Tilskuddene må altså bli målrettede.

Høyre har lenge ønsket å ta i bruk nye virkemidler for å sikre at flere bønder skal få lyst til å satse på og videreutvikle bondeyrket. Til grunn for Høyres landbrukspolitikk og vår alternative landbruksmelding ligger det grunnleggende verdier som personlig frihet og retten til det gode liv, at det skal lønne seg å arbeide og investere i norsk landbruk. Målet må være å oppnå økt produksjon og lønnsomhet i næringen. For å lykkes med det må vi få mer målrettet bruk av de politiske virkemidlene.

Høyre mener at et levedyktig landbruk forutsetter aktive bønder som gis mulighet til å drive profesjonelt med en driftsform som gir næringen større tro på fremtiden enn det vi opplever med dagens politiske regime.

Aktuelle tiltak mener vi kan være endringer i tilskuddsstrukturen i forhold til både bruksstørrelser og geografi, samtidig som kvotebegrensninger og konsesjonsgrenser for produksjon fra enkeltbruk og samdrifter i større grad bør fjernes.

Høyre mener også at budsjettstøtten innenfor ramme- ne i internasjonalt regelverk bør gjøres mer produksjons-avhengig og mindre arealavhengig, samtidig som støtten til landskapspleie bør være adskilt fra budsjettstøtte til produksjon.

Skatter og avgifter er nødvendig for å finansiere fellesgodene. Samtidig opplever vi at det høye norske skatte- og avgiftsnivået innebærer betydelige merkostnader som ikke står i forhold til gjenytelsene fra det offentlige. Den enkeltes valgfrihet og mulighet til å klare seg på egen inntekt reduseres, og innsatsvilje og skaperverne motarbeides. Dette gjør seg spesielt – ser vi – gjeldende i norsk land-

bruk. Høyre foreslår derfor å senke det samlede skatte- og avgiftsnivået for bøndene.

Til slutt: Det er kritikkverdigg at regjeringen med dagens regelverk struper samdriftene, at etableringen av nye samdrifter stopper opp og at flere avvikles. Så er jeg veldig glad for at representanten som hadde innlegg før meg, kunne fortelle at regjeringen bør se nærmere på forholdene for samdriftene. Høyre mener det er nødvendig å fjerne kvotebegrensninger og konsesjonsgrensener for produksjon både for enkeltbruk og for samdrifter. Jeg ser fram til at vi nå får tatt tak i de utfordringene som veldig mange samdrifter sliter med.

Lillian Hansen (A) [12:45:29]: Bakteppet for denne meldingen er, som mange har vært inne på, en veldig krevende global utfordring. Den globale matproduksjonen må økes dramatisk. Det er en av vår tids største utfordringer. Verden trenger mer mat – mye mer.

Det som er helt sikkert, er at vi ikke når de målene vi har satt oss, med mindre vi legger til rette for et allsidig og variert landbruk over hele landet. Skal vi nå de målene, må vi ha landbruk over hele landet. Derfor får landbrukspolitikken nå en tydeligere regionalisering. Det skal satses særlig i de områdene der landbruket utgjør en vesentlig del av det lokale næringslivet. Vi må være i stand til å utnytte de sterke sidene, videreutvikle der vi har gode kompetansemiljøer og rammebetingelser.

Vi skal ha et mangfold av gårdsbruk i Norge for å få dette til – små og store, enkeltbruk og samdrifter. Noen av tiltakene i landbrukspolitikken skal derfor besluttes regionalt. Det gjelder regionale næringsprogram, det gjelder regionale miljøprogram og regionale klima- og skogprogram. Det gir en regional påvirkning som vi mener vil slå riktig ut.

For i enda større grad å sikre en variert bruksstruktur over hele landet og styrke det grasbaserte husdyrholdet blir distriktsprofilen i nasjonale ordninger tydeligere. Utviklingen i f.eks. Nord-Norge er særlig bekymringsfull. Noen områder har få bruk igjen, avstanden mellom brukene øker, og jordbruksarealene i drift blir mindre. For å prøve å imøtegå denne utviklingen skal det legges mer vekt på innretningen ut fra distriktpolitiske hensyn. – Jeg vet at det ikke klinger godt i f.eks. ørene til Fremskrittspartiet og Høyre, som hegner om konkurransebaserte markedssystemer. – I den sammenheng vil sonene for de landbrukspolitiske virkemidlene bli vurdert og eventuelt justert.

Områder av landet der landbruket spiller en sentral rolle, og som har befolkningsnedgang, skal gis økt oppmerksomhet i prioriteringene av virkemidlene og innsatsen. Dette gjelder bl.a. der jeg kommer fra, Nord-Norge. Vi vil sikre videreutvikling av regioner med solid tradisjon og identitet knyttet til landbruket, og bidra til økt utnytting av potensialet for verdiskaping med utgangspunkt i bredden av landbrukets ressurser. Vi vil legge til rette for bruk av lokal forvaltning av BU-midler, og vi vil videreutvikle de konkurransefortrinnene det arktiske landbruket har, gjennom regional merkevarebygging.

Den arktiske kvaliteten må løftes fram. Og hva er nå det? Jo, det er lyset, temperaturen, rene omgivelser og det

kalde klimaet som gir produkter med en helt særegen kvalitet og smak. Det er unikt for det arktiske området og bør brukes for å utnytte potensialet for matproduksjon enda bedre. Regjeringen viser til at den vil satse på det arktiske landbruket, både i nordområdemeldingen og i landbruks- og matmeldingen.

Den norske forbruker er villig til, ser det ut som, å betale for god kvalitet og unike smaksopplevelser. Jeg vil våge å påstå at den norske forbruker faktisk er stolt av norsk lokalmatproduksjon. Fra der jeg kommer fra, Lofoten, kan jeg trekke fram Lofotlam, Aaland gård med sine produkter og ikke minst Lofotprodukt. De har fokusert på lokal mat i mange år og har hatt suksess.

Meldingen er god og bidrar til stabilitet, langsiktighet og forutsigbarhet i landbrukspolitikken, noe som er viktig for aktørene.

Uansett hva Høyres Svein Flåtten sa i replikkordskiftet – Høyres og Fremskrittspartiets politikk vil gi en helt annen situasjon i norsk landbruk og vil spesielt ramme distriktslandbruket.

Terje Aasland (A) [12:50:26] (komiteens leder): Vi er i gang med å behandle en viktig melding om framtidens matproduksjon i et land hvor matproduksjon kanskje er langt mer krevende enn i de landene vi har rundt oss, og i mange av de landene vi ønsker å sammenligne oss med. Men tilgang på trygg mat av høy kvalitet er viktig for folk, og folk har stor tiltro til den norske matproduksjonen og norsk mat. Derfor slutter de også i stor grad opp om norsk matproduksjon.

Det vi har fått framlagt, er en god melding, som er blitt enda lite grann bedre gjennom den flertallsinnstillingen som ligger til behandling her i dag.

Det er ingen tvil om at meldingen er ambisiøs. Det å opprettholde selvforsyningsgraden om lag på dagens nivå, i takt med en økende befolkning, er en ambisiøs målsetting for norsk matproduksjon i årene framover. Om 16 år vil vi passere seks millioner mennesker; for noen dager siden passerte vi fem millioner. Det forteller veldig enkelt om de utfordringene som ligger i å oppfylle et slikt mål som landbruksmeldingen faktisk fastslår, og det er det viktigste målet i meldingen. Det er visjonært, det er ambisiøst, det er å bringe norsk landbruk videre, og det stiller også krav til kvalitet i forbindelse med det å produsere mat i Norge. Det er ingen tvil om det. Det er heller ikke motstridende. Jeg har ikke hørt én eneste representant noe sted som har sagt at meldingen på det området er for lite ambisiøs – ikke én kommentar om det. Noen mener at vi kanskje burde gått litt lenger, men de har ikke tort å bruke ordet og si at det som ligger i denne stortingsmeldingen, er for lite ambisiøst. Det tolker jeg dit hen at regjeringen har lagt fram en særdeles ambisiøs stortingsmelding om å øke matproduksjonen i takt med en økende befolkning.

I tillegg er det en utrolig flott kvalitet i det norske landbruket at vi har landbruk i hele landet. Landbruk i hele landet – eller det å bruke hele landet til matproduksjon – med varierte muligheter er en kvalitet jeg tror vi skal være stolte av å kunne videreføre i Norge. Det betyr levende bygder, det betyr muligheter for tilleggsnæringer, og det

betyr – ikke minst – muligheten til å bruke hele landet. Det skal vi være stolte av i det landet vi bor, for det er ikke naturgitt at vi faktisk bruker hele landet, verken til matproduksjon, til bosetting eller til annen type næringsaktivitet. Ting henger sammen, og det synes jeg en får fram på en god måte i den stortingsmeldingen vi nå behandler.

Det viktigste for å nå målene i årene framover er å slå ring om den norske landbruksmodellen, som veldig klart kommer fram gjennom stortingsmeldingen, og som har noen viktige pilarer i seg. Det viktigste er kanskje forholdet til importvernet, at en er villig – innrømmer villighet – til å bruke importvernet i årene framover for å kunne produsere mat i henhold til de målsettingene som ligger der. Det er en av de viktigste pilarene i den norske matmodellen.

I tillegg er det å opprettholde og gjerne videreutvikle jordbruksavtalen, hvor næringen sammen med staten forhandler og blir enige om rammebetingelsene i det kommende året, også en viktig grunnpilar som en må beskytte, dersom en ønsker å opprettholde norsk landbruksproduksjon i årene framover. I tillegg er noe av det som har vært den sentrale debatten i det siste, og som kanskje blir overspilt litt, å opprettholde samvirkes rolle som forvalter av markedsordningene, en grunnpilar i den norske matmodellen og i det å produsere mat og bruke hele landet som forutsetning for å produsere mat.

Når jeg hører debatten og hører replikkordskiftet mellom representanten Nesvik og representanten Haugen, blir jeg noe redd. Når en fra Stortingets talerstol sier at selv regjeringens medlemmer må dra til utlandet for å få tak i den maten de trenger til påske, synes jeg det er en lite respektabel uttalelse fra Stortingets talerstol i et land hvor vi lever i overflod, og hvor klodens største utfordring er å fordele ressurser og mat på en rettferdig måte. Det er unike kvaliteter i den norske matmodellen og i det norske systemet.

Når jeg hører representanten Bredvold snakke om komiteens tur til Brasil, hvor åker og himmel gikk i ett, slutter jeg meg til – hva skal jeg si – beskrivelsen. Men jeg slutter meg ikke til den beskrivelsen som han viderefører i forlengelsen av det, at det en har i Brasil, et uregulert landbruk, kan overføres til Norge. For her går nemlig ikke himmel og åker i ett, det er vesentlig forskjell på Norge og Brasil. Slipp bonden fri, ja det innebærer at en fjerner jordbruksavtalen, fjerner 7–8 mrd. kr over statsbudsjettet i overføringer til landbruksnæringen og reduserer eller fjerner importvernet. Da er det ikke frislipp av bonden, men det er frislipp – det er vi enige om. Det vil ikke være bønder igjen med en slik politikk. Det kan kanskje som unntak være noen få, men jeg tror ikke de ville kalt seg bønder.

Så til Høyre, som jeg mener er utydelig. De tar med den ene hånden og gir med den andre. Jeg har ikke fått noe svar. Hvordan skal det bli mer lønnsomhet og mer produktivitet gjennom Høyres alternative landbruksmelding? Nå har en snakket veldig mye om at en må gi skattelette til norsk landbruk. Hvis vi summerer tallene i Høyres alternative landbruksmelding, kommer vi til om lag 800 mill. kr, men de vil fjerne 2 mrd. kr hvert eneste år i forhold til statsbudsjettet – 1,2 mrd. kr, kanskje 1,5 mrd. kr, ut av norsk

landbruksnæring. Hvordan vil det bidra til økt produktivitet, økt lønnsomhet? Vi trenger noen svar på det. Høyre er særdeles utydelig, og jeg er helt overbevist om at de velger å være utydelige fordi de faktisk opprettholder den tradisjonelle inngangen til norsk landbruk som de har, som betyr en Fremskrittspartiet light-versjon hvor de vil svekke importvernet. De vil gradvis fjerne overføringene til landbruks- og matproduksjonen i Norge, og de begrunner det med skattelette som løsningen for lønnsomhet, som de gjør i alle andre sammenhenger. Dette er et godt eksempel. En vil altså gi 800 mill. kr samtidig som en tar minimum 1,2 mrd. kr. Det er Høyres politikk for landbruket.

Høyre er utydelig når det gjelder importvernet. Jeg må spørre: Vil Høyre bruke importvernet for å sikre norsk matproduksjon i årene framover? Vi har ikke fått noe svar på det. Vil de stramme til importvernet noe, hvis det er det som skal til for å opprettholde matproduksjonen i Norge? Vi må ha et svar på det. Markedsregulatorrollen gjennom samvirke modellen har noen elementer i seg. Den skal ta opp i seg mottakspunkt og forsyningsplikt. Jeg må spørre Høyre: Skal dette opprettholdes? Jordbruksavtalen og forholdet til målpris er helt relevant inn mot markedsregulatorordningen slik som den ligger i dag. Skal det videreføres i Høyres måte å tenke markedsregulering på i fremtiden? Vi bør kunne få noen svar gjennom denne debatten.

De som er mest i nærheten av regjeringspartiene – og det er jeg veldig glad for – er Kristelig Folkeparti. Jeg synes det er helt flott at Kristelig Folkeparti på landbrukets vegne er ambisiøs og visjonær. Vårt utgangspunkt er at vi i tillegg til det skal være realistiske og forutsigbare, og norsk landbruksnæring skal tro på det som står i stortingsmeldingen og innstillingen, slik at de kan investere og tenke på fremtiden med den forutsigbarheten som ligger i at vi vil gjennomføre det vi nå sier. Derfor har vi ikke kunnet gå så langt ennå som Kristelig Folkeparti har sagt at de vil, men hvis handlingsrommet tilsier at vi kan gjøre det når ett år, to år, eller tre år er gått, er det ikke mot vår vilje å oppfylle det. Men jeg synes de – spesielt siden de omtaler sitt eget parti som det nye bondepartiet – bør gi oss en garanti for at de ikke på noen som helst måte, i noen som helst forhandling, forlater den politikken de har utmeislet gjennom denne innstillingen.

Til slutt: Det beste for norsk landbrukspolitikken vil utvilsomt være å stemme for den stortingsmeldingen som foreligger – å gå for den flertallsinnstillingen som er utarbeidet gjennom komiteens arbeid. Det er det som er landbrukets viktigste garanti i årene framover – i tillegg til å stemme for forslag nr. 27, tatt opp av Arne L. Haugen på vegne av regjeringspartiene, som er en innramming av den norske landbruksmodellen.

Presidenten: De talere som nå får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bendiks H. Arnesen (A) [13:01:05]: Jeg har lest en tankevekkende bok som heter «Kan jordbruket fø verden?», som er skrevet av Christian Anton Smedshaug. Jeg vil anbefale alle å lese den boken – særlig de som tror at markedet kan løse det meste her i samfunnet.

Vi kan slå fast at etterspørselen etter mat øker langt, langt raskere enn tilbudet. Samtidig vet vi at produksjonen av jordbruksvarer vil bli vanskeligere på grunn av endringene i klimaet. Vi må også ha med oss at folketallet på kloden øker i meget raskt tempo, slik flere har vært inne på. Dette forteller oss at vi må ta vare på matjorda, på distriktene og på dem som kan drive jordbruket. Dette gjelder altså produksjonen av verdens viktigste ressurs – maten.

I hele Norge har vi gode muligheter for produksjon av rein og trygg mat, men vi må ta hensyn til både klima og topografi når vi utformer vår landbrukspolitikk. Dette innebærer at staten må ta et ansvar for å sikre produksjonen, og at vi må ha reguleringer som gir bøndene over hele landet muligheter til produksjon med en inntekt som ellers i samfunnet. Skal vi kunne rekruttere unge til denne viktige næringen, må både inntektsforhold og arbeidsforhold være attraktive.

Jeg kommer selv fra Troms fylke, som til tross for sin beliggenhet langt mot nord er et meget viktig landbruksfylke. Ingen må fortelle meg at produksjonen her er unødvendig, selv om vi ikke kan konkurrere med landbruket lenger sør i effektivitet og i antall innhøstinger osv. Landbruket i Troms sliter, og en arbeidsgruppe med representanter fra TINE, Innovasjon Norge og Fylkesmannen i Troms har gjennomgått situasjonen. De konkluderer med at produksjonen av kumelk i Troms er sterkt nedadgående, at 40 pst. av produsentene vil ha avvirket driften i 2015, og at produksjonen vil falle med 25 pst. dersom ikke denne trenden nå blir snudd.

Dette er en meget alvorlig situasjon som bare kan løses med enda sterkere virkemidler, hvor rekruttering, kompetanse, investering, arbeidsforhold, økonomi og et sterkt importvern står i forgrunnen. Jeg håper og tror at den foreliggende stortingsmelding kan bidra til å gi landbruket i hele landet en ny giv. Vi har et felles ansvar for å sikre landbrukets framtid og eksistens over hele landet.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [13:04:28]: Senterpartiets program slår fast at den viktigste oppgaven for norsk landbruk er å produsere trygg og rein mat, og gjennom dette sikre at Norge tar sin del av ansvaret for internasjonal matvaresikkerhet. Programmet sier òg at Norge har en plikt til utnytte arealressursene sine for å styrke matproduksjonen i en verden med en økende befolkning. Denne meldinga legger grunnlaget for å nå disse målene. Skal vi kunne nå et mål om økt produksjon av mat og øke sjølforsyningsgraden, er inntektsmulighetene for bonden sjølsagt veldig viktig. Ingen produserer mat bare fordi de synes det er artig. Bønder må se at den innsatsen de yter, kaster av seg i form av inntekt. Mange av inntektsmulighetene ligger i utforminga av jordbruksavtalen og at vi i det hele tatt har mulighet for en jordbruksavtale.

I tillegg til flere andre faktorer er bondens egen fagkunnskap viktig når det gjelder mulighet for inntekt, og til sjuende og sist må også de som skal kjøpe mat i et høgkostland, betale for det den koster.

Siden jeg sitter i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, vil jeg gjerne løfte fram kunnskap og kompetanse

og hva det har av betydning for landbruket og for inntektsmuligheter. For å nå et mål om økt produksjon sier meldinga:

«Det er behov for dyktige bønder, god driftsledelse og god agronomisk kompetanse.»

Å skape motivasjon hos ungdom på veg inn i næringa er viktig. Et framtidig yrke der du jobber mye for dårlig inntekt, er ikke motiverende – akkurat som statsråden sa. Men et yrke som er verdsatt i allmennheten, og som premierer kvalitet og innsats, vil appellere. Felleskjøpets siste reklame er i så måte et godt, morsomt og enkelt eksempel på at vi både besitter og trenger ulik kompetanse.

Alle bønder er unike. Det betyr også at de er svært forskjellige. Ingen er gjennomsnittlig. Bønder er like forskjellige som vi som sitter i denne salen. Vi har ulik kompetanse, vi jobber på forskjellig måte, vi bruker ulik tid på ulike saker, og vi oppnår ulike resultater. Noen oppnår mye, noen oppnår lite, og noen er fornøyd med det de oppnår.

En bonde med 150 tonn i melkekvote kan tjene mer penger enn en annen bonde med 150 tonn, sjøl om tilskuddene kan være de samme. Det er mange forhold som spiller inn – også bondens kunnskap om sitt fag. Jeg er glad for at landbruksmeldinga fokuserer så sterkt på kunnskap, ikke bare hos den enkelte produsent, men også i næringsmiddelindustrien, hos rådgivere, byråkrati og innenfor forskning. Det er nødvendig for et bærekraftig landbruk i framtida.

Kåre Simensen (A) [13:07:31]: I god tradisjon har landbruksmeldinga blitt gjenstand for ulike synspunkter på hva som gagnar norsk landbruk best. Debatten i dag viser at forskjellen mellom høyresiden og regjeringen er stor.

Som representant fra vårt nordligste fylke er det derfor betryggende å registrere at flertallet i denne salen fortsatt vil ha landbruk også i Finnmark, bl.a. ved å styrke satsinga på de mange muligheter som ligger i å drive landbruk i arktiske områder.

I motsetning til høyresiden i norsk politikk synliggjør regjeringen at troen på norsk matproduksjon i hele landet lever i beste velgående. Det forplikter, bl.a. overfor distriktene.

Når lederen av Finnmark Bondelag, Ola Tangen, stort sett er fornøyd med meldinga, tyder det på at vi har truffet godt på mange områder.

Også landbruket i vår nordligste landsdel, bl.a. i Finnmark, har vært igjennom store rasjonaliserings- og effektiviseringstiltak. Vi ser det bl.a. synliggjort i fellesdrift og større enheter på flere steder. Til tross for disse strukturendringene er det fortsatt et stort behov for å fornye finnmarkslandbruket, bl.a. med nye driftsbygninger.

Jeg hadde et møte med lederen av Finnmark Bondelag for en tid tilbake, og det var to ting han var opptatt av, og som etter hans syn henger nøye sammen. Det var det som handlet om rekruttering og bedre rammevilkår for å fornye driftsbygninger og produksjonsmidler. Budskapet var tydelig: For å få nødvendig rekruttering må det være mulig å leve av bruket, også etter at nødvendig investerin-

ger er gjort. Det krever politiske grep, slik som i det siste statsbudsjettet, der matproduksjonsavgiften, bl.a., ble fjernet, og i meldingen, der man synliggjør at man også vil se på skatteregler og virkemidler for investeringer som gjør at man skal være bedre i stand til å utvikle moderne og levedyktige enheter også i Finnmark.

Så til en annen viktig næring for Finnmark, nemlig reindriften. Statsråden var innom dette i sitt innlegg. Jeg skal derfor ikke gjenta det han sa, annet enn å si at jeg stiller meg bak de tiltak som er gjort – og ikke minst vil bli gjort – for å få en reindriftsnæring i økologisk balanse.

Men det er viktig å få fram at framstillingen av utfordringene i næringen ikke er så unyansert som en kan få inntrykk av gjennom media.

Svært mange utøvere driver godt, og spesielt finner vi disse i Øst-Finnmark, slik representanten Frank Bakke-Jensen var inne på i sitt innlegg. Jeg er enig med ham i at grunnlaget for å videreutvikle reindriften i Finnmark absolutt er til stede.

Men de utfordringene vi har i deler av Finnmark, må vi klare å løse. Hva som skal og kan gjøres, var statsråden inne på. At noen av tiltakene kan smerte, har vi fått tilbakemeldinger på, men det er viktig å vise handlekraft.

Landbruksmeldingen som vi diskuterer i dag, har en tittel som man kan bli sulten av, og som stortingsrepresentant fra Finnmark ønsker jeg at matbordet skal dekkes med de lekreste retter både fra reindriften og fra det arktiske landbruket.

Anders B. Werp (H) [13:10:51]: Høyres landbrukspolitikk innebærer en tydeliggjøring av at vi har tro på eienomsretten som et viktig prinsipp for landbruket. Det er også en tillitserklæring til landbrukets utøvere, ved at vi vil gi dem muligheten til å bruke sin kunnskap og kompetanse til å forvalte sin eiendom på en måte som gjør at de kan overdra gården til neste generasjon i bedre stand enn når de selv har hatt den. Det er et forvaltningsprinsipp som landbruket kan være stolt av, og som i aller høyeste grad er synliggjort i Høyres alternative landbruksmelding.

Jeg vil fokusere på skogbruksdelen, særskilt, i mitt innlegg. Vi ser i norske skoger at skogressursene øker kraftig, samtidig som vi har hatt det vi kan kalle et stabilt lavt avvirkningsnivå. Vi har altså en stadig opphopning av skogressurser, som kan gi store muligheter til å skape både ekstra aktivitet og ekstra inntekter for landbruket.

Høyre hadde gjerne sett at regjeringen hadde vært enda tydeligere på å beskrive at man fra myndighetenes side i større grad ønsker å legge til rette for å øke avvirkningen i Norge. Det ville selvfølgelig vært positivt for skogeierne og skogbruksnæringen, særskilt i en tid da vi denne vinteren har sett at skogindustrien har blitt skåret kraftig ned, med store nedleggelses. Senest har vi lest om det denne uken.

Det at man fra myndighetenes side kunne tydeliggjort et sterkere ønske om økt avvirkning og en tilrettelegging for det, er fra Høyres side ikke et innspill for å påvirke tilbudssiden i en markedsregulert næring, men tvert imot for å vise vilje fra myndighetene overfor dem som ønsker eller

er interessert i å investere i skogindustrien – at man har et ressursgrunnlag og en ressurstilgang, industrielt, som gjør det interessant å satse på næringen.

Det er mange ting vi kunne grepet fatt i i denne debatten, og som flere har vært inne på. Men til slutt: Det er ganske tankevekkende at når flere av representantene fra regjeringspartiene bruker mesteparten av sin tid til å kritisere Høyres landbrukspolitikk, er det etter min mening, i alle fall, et tegn på at man står svakt på egen politikk.

Jenny Klinge (Sp) [13:14:15]: Debatten om landbrukspolitikken er ein av dei viktigaste debattane vi har her på Stortinget. At det ikkje er større interesse for temaet blant mange veljarar og i media, speglar ikkje at det ikkje er viktig, men kanskje at vi i eit rikt land som Noreg tek maten for gitt.

Enn så lenge har vi råd og moglegheit til å importere den maten vi ikkje kan eller tek oss råd til å produsere sjølve, og vi lullar oss vel inn i ei førestelling om at dette kjem til å vare evig. Det gjer det ikkje. Oppgåva blir derfor klar: Vi må sikre ein nasjonal, berekraftig og trygg matproduksjon, og vi treng eit sterkt og mangfaldig landbruk i heile landet. Kort sagt må vi ta alle ressursar i bruk for å ha ein høgast mogleg sjølvbergingsgrad.

Sjølvbergingsgrad er etter mitt syn eit betre ord enn sjølvforsyningsgrad. Det er viktig at mest mogleg av maten er produsert av norske ressursar, norsk grovfôr og med bruk av beiteområda.

Sjølvsagt skal vi produsere kylling og kvitt kjøtt her til lands, men vi må ikkje føre ein politikk der kraftfôrbasert produksjon utkonkurrerer grovfôrbasert produksjon på grunn av forskjell i pris. Norske forbrukarar bruker relativt sett lite av inntekta si på mat. Det gir oss moglegheit til å målrette landbrukspolitikken betre framover med ulike verkemiddel, der målet må vere at inntektene til bonden går kraftig opp, og at nordmenn skal sikrast god, trygg og nok mat framover.

Denne debatten om framtida for landbruket viser tydeleg at det finst fleire ulike verkelegheitsoppfatningar i salen. Dette spriket består i ulike oppfatningar av verdien av ein nasjonal matproduksjon. Dette seier eg sjølv om alle partia, også Framstegspartiet og Høgre, påstår at dei legg vekt på ein norsk matproduksjon framover. Det er argumentasjonen deira som ikkje er truverdig, slik eg ser det. Tidlegare talar, Anders B. Werp, meinte at vi bruker mykje tid på å kritisere deira politikk. Det skal eg ikkje gjere. Eg meiner at orda dei seier, taler for seg sjølve.

For meg som representant for Senterpartiet er dette ein god dag. Det er ein senterpartistatsråd som har lagt fram denne stortingsmeldinga på vegner av ei raud-grøn regjering, som viser tydelege ambisjonar for ein betre landbrukspolitikk framover.

Det som er oppgåva framover no, er å sørge for at desse ambisjonane og intensjonane blir omskapte til handling. Det er noko som heiter at godt gjort er betre enn godt sagt. Senterpartiet skal arbeide hardt for at det som er godt sagt i meldinga, skal bli godt gjort i åra som kjem. Då håpar

eg at veljarane og media i større grad ser verdien av dette arbeidet.

Vi i Senterpartiet har ei tilnærming til landbrukspolitikken som er basert på dette:

- folk treng mat og kjem alltid til å måtte ha mat
- mattilgangen er ikkje stabil
- ein nasjonal matproduksjon er nødvendig for ein høgast mogleg sjølvbergingsgrad
- staten må bruke dei nødvendige verkemidla for å sikre eit levande landbruk i heile landet

Eg gleder meg til å fortsetje å arbeide for landbruket framover på vegner av eit parti som er særst oppteke av dette.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [13:17:29]: Det er bred enighet i denne salen om at matproduksjonen skal økes. Men hvis vi skal ivareta vårt ansvar for å produsere mat, kan vi ikke fortsette med å ødelegge den viktigste forutsetningen for matproduksjonen, nemlig matjorda.

Til tross for at vi har klare mål og skjerpede tiltak for å bremse utviklingen, fortsetter nedbyggingen av landets beste matjord i høyt tempo. I 2011 ble det omdisponert over 6 000 dekar dyrket mark. Det er fortsatt godt over det målet om halvering av nedbyggingen som ble satt av Bondevik-regjeringen i 2004. Ikke overraskende er presset på matjorda størst rundt de største byene, som Oslo, Trondheim og Stavanger. I disse regionene har vi noe av den beste matjorda Norge rår over.

Det er beklagelig at mitt eget fylke, matfylket Rogaland, topper statistikken over fylker som omdisponerer mest av matjordressursene. I 2011 bidro vi i Rogaland med over 16 pst. av all omdisponering. Med 989 dekar betyr det at fylket bygger ned betydelig mer enn neste fylke på listen, som er Buskerud. Dette fylket har økt sin andel av den totale nedbyggingen de siste årene. Nedbyggingen går raskere og er mer omfattende enn det de sentrale målene legger opp til.

Rogaland har store utfordringer knyttet til sterk vekst. Dessverre ligger mye av de beste jordbruksarealene tett inntil byer og tettsteder. Jordbruksarealet går stadig ned og er nå under 10 millioner dekar. I Norge er kun 3 pst. av totalarealet dyrket jord, mot 11 pst. på verdensbasis. Derfor forstår ikke jeg at regjeringen ikke kan sette sterkere juridiske verkemidler inn for å ta vare på matjorda for framtidige generasjoner.

Det er den beste matjorda Norge forvalter, som går ut av produksjon i et høyt tempo. Kristelig Folkeparti ønsker ikke å forby omdisponering. Det er av og til tvingende nødvendig å tillate det for å sikre andre vitale samfunnsinteresser. Men ut fra resultatene av politikken må vi med jevne mellomrom spørre om hvem som skal ha hvilken adgang til å omdisponere, og i hvilket omfang.

Nå må tiden være moden for å fornye og skjerpe målsettingen fra 2004 om å halvere nedbyggingen av matjorda – ikke bare videreføre den, slik som regjeringen har tatt til orde for i landbruksmeldingen.

Dette handler om vårt ansvar for å ivareta jorda til det beste for framtidige generasjoner. Vi må verne om, som

det er sagt tidligere her i dag, spiskammeret for våre barn, barnebarn og oldebarn.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [13:20:40]: Velkommen til bords er en stortingsmelding som er særst viktig. Den peker ut retningen for norsk landbruk og skogbruk, og tar inn over seg at det er sektorer i stor utvikling.

Sunn og sikker mat produsert i Norge er et gode for oss alle. Landbruket spiller en viktig rolle i utviklingen av et mer sunt og riktig kosthold, som er et vesentlig element i folkehelsearbeidet. Næringen er også av helt avgjørende betydning for opprettholdelse av en mangfoldig næringsmiddelindustri og for bosetting i hele landet. Det åpne og vakre kulturlandskapet vi liker å vise fram til turistene som kommer hit, er også avhengig av at vi opprettholder et livskraftig landbruk over det ganske land. Både vår geografiske beliggenhet og det norske kostnadsnivået gir oss store utfordringer med å greie det. Meldingen vi behandler i dag, gir et godt bilde på det – samtidig som den peker framover for næringen.

Jeg er glad for at meldingen er så offensiv når det gjelder norsk skogbruk. Det er optimisme i skogbruket, slik som jeg opplever det, på tross av at vi ser at viktige skogindustribedrifter som Follum og Peterson legger ned på grunn av manglende etterspørsel etter avisapir. Det er på mange måter trist, og det er en stor utfordring for skognæringen, som vi må ta på det største alvor.

I tiden som kommer er det viktigere enn noen gang at vi har stor oppmerksomhet rettet mot forskning og utvikling i sektoren og på omstillings- og nyskappingsprosjekter som gir muligheter for ny industri og energiproduksjon basert på råvarer fra skogen. Vi ser en slik omstilling og nyskaping flere steder i landet – det være seg i Østfold eller i Trøndelag. Dette er nyskaping vi ikke har råd til å la gå fra oss, og jeg stoler på at vi greier å få på plass verkemidler, slik at vi kan bygge opp under all nyskaping som vi nå ser innenfor sektoren. Men vi er avhengig av at vi har bedriftseiere som vil være med og investere i en ny framtid. Uten det kommer statlige midler til kort.

Treforedling og trelastindustrien er avhengig av råstoff. I Norge har vi mange små skogeiere som ikke hugger skogen sin, og som ikke driver nyplanting i hogstfeltene. Det er en stor utfordring. Jeg er glad for at meldingen er så tydelig på denne utfordringen, og at en ser mulighetene som ligger i motivering og veiledning av den enkelte skogeier for at skogen skal skjottes på en miljømessig bærekraftig måte, at hogstmoden skog tas ut, og at ny skog plantes. Ansvarer kommunene har for veiledning, er klart, men det mangler ofte både faglig kompetanse og ressurser for at dette arbeidet skal fungere godt nok. Fagmiljøene må bli større flere steder, og samarbeidet mellom lokalt, regionalt og statlig nivå må styrkes ytterligere om vi skal lykkes i det viktige arbeidet det er å få små skogeiere til å ta ut skog og nyplante i en tid der en ikke ser de helt store økonomiske gevinstene ved å avvirke skog.

Jeg forutsetter at det nå blir fart på dette arbeidet etter all oppmerksomheten som har vært rundt problemstillingen, og at statsråden nå er veldig opptatt av den.

Bjørn Lødemel (H) [13:24:01]: Den lenge etterlengta landbruksmeldinga er no klar for debatt her i Stortinget. Stadige utsetjingar på grunn av kranglar i regjeringa har gjort at ei heil næring har blitt sett på vent og ikkje fått viktige styringssignal som denne meldinga skulle gje.

Ein skulle både håpe og tru at regjeringspartia hadde krangla frå seg før dei la fram meldinga, og at regjeringa kunne snakke med ei tunge om framtida for norsk landbruksnæring. No er det i staden full fyr i rosenes leir, med openlys krangel mellom Arbeidarpartiet og Senterpartiet og internt i Senterpartiet, kraftig dobbelkommunikasjon og ikkje minst forsøk på å få fokus vekk frå eigne problem. Komitéleiar Aasland og andre raud-grøne politikarar sine forsøk på å baksnakke Høgre si alternative landbruksmelding og skremselspropaganda om at Høgre sin landbrukspolitikk vil øydeleggje distriktslandbruket, syner også at regjeringspartia er fullstendig på defensiven i denne saka.

Høgre har i motsetjing til alle dei andre partia på Stortinget laga si eiga alternative landbruksmelding, som på ein god måte synleggjer kva slags landbrukspolitikk Høgre ønskjer å føre i framtida. Høgre har gjort dette i konstruktiv dialog med landbruksorganisasjonane og i nær kontakt med våre lokalpolitikarar. Resultatet er blitt ei alternativ landbruksmelding som peikar ut ein ny kurs, der målet er auka og meir effektiv produksjon som kan gje betre lønsamd for den aktive bonden og auka konkurransekraft for næringa.

Høgre sin landbrukspolitikk vil leggje til rette for ei gradvis og ansvarleg endring av rammevilkåra for landbruksnæringa, som tek omsyn til langsiktig planlegging både for bonden og for matvareindustrien.

I Høgre si alternative landbruksmelding blir det også slege fast at Høgre ønskjer at staten skal halde fram med økonomisk tilskot til landbruksnæringa, men at tilskota skal vere meir målretta og mindre byråkratiske.

For Høgre er det også viktig å føre ein generell skatte- og avgiftspolitikkk som styrkjer bonden som næringsdrivande. Det nye investeringsfondet som Høgre vil innføre, er eit godt døme på det.

I Høgre si alternative landbruksmelding blir det også slege fast at importvernet er ein berebjelke i norsk landbrukspolitikk, og at det må vere ein marknadsregulator i landbruket, men at ein ønskjer ein grundig gjennomgang av dagens ordningar.

For Høgre er det også viktig å fjerne unødige reguleringar og styrkje den private eigedomsretten for bonden. Det vil vere svært viktig for å skape ny optimisme og pågangsmot i landbruket.

Eg er stolt over at Høgre har jobba så grundig med landbrukspolitikken gjennom mange år, og at vi kan presentere vår eiga alternative landbruksmelding. Som tidlegare ordførar i ein liten landbrukskommune i Sogn og Fjordane er eg også trygg på at Høgre sin landbrukspolitikk vil vere godt tilpassa landbruksnæringa i alle delane av landet.

Heidi Greni (Sp) [13:27:16]: I en verden som sulter, har Norge både et nasjonalt og et globalt ansvar for å sørge for matvaresikkerhet for sine innbyggere. Derfor er jeg glad for at det er lagt fram en stortingsmelding

om landbruk og matpolitikk med de mest ambisiøse produksjonsmålene noensinne. Det tas sikte på å øke norsk matvareproduksjon med 20 pst. over en 20-årsperiode.

For å øke produksjonen av mat fra norsk landbruk må ressursene tas i bruk der de ligger, gjennom et sterkt landbruk i hele landet.

Senterpartiet og regjeringen har landbruk over hele landet som mål. Regionale ulikheter, både utfordringer og muligheter, skal imøtekomes i utformingen av de landbrukspolitiske virkemidlene. En mer regionalt tilpasset landbruks- og matpolitikk oppnås gjennom en tydelig distriktsprofil i de nasjonale ordningene.

Det er noe helt annet å drive landbruk på flatbygda på Østlandet kontra f.eks. i Finnmark eller i fjellområdene i Sør-Norge, der jeg kommer fra. Landbrukspolitikken må speile det store spennet fra små fjellgårder til store bruk på Jæren. Begge er like viktig for norsk matproduksjon, og det må være mulig å leve av både små og store bruk. Vi må ta i bruk ressursene der de finnes. Derfor er det viktig at meldingen slår fast at distriktsprofilen skal styrkes i områder der utviklingen har vært bekymringsfull. Dette gjelder deler av Agder, Telemark, Vestlandet, Nord-Norge og fjellområdene i Sør-Norge.

Senterpartiet er opptatt av at lønnsom grasbasert matproduksjon og beiting fortsatt skal være hovedvirkemiddelet for å bruke grasarealet og hindre gjengroing. Derfor er jeg glad for at en enstemmig komité slår fast at det fortsatt skal ligge produksjonskrav knyttet til kulturlandskapstilskuddet, noe som forhindrer økte jordleiekostnader, og som styrker den aktive bonden. Med et mål om økt matproduksjon bør det ikke stimuleres tilskuddsmessig til bruk av landskapspleie uten at ressursene benyttes til matproduksjon for en stadig voksende befolkning.

Utnytting av utmarkbeitesressurser er et viktig bidrag til norsk matproduksjon, men beiteressursene tillater mer enn en dobling av dagens beitebruk. Vi har med andre ord mye å gå på. Derfor er det gledelig å se at meldingen legger opp til at utnytting av utmarksbeitene skal økes. Regjeringen vil legge til rette for levedyktig næringsdrift basert på utmarksbeite generelt og i tråd med rovdyrpolitikken.

Rovdyrforliket legger til rette for en større forutsigbarhet for næringen og reduserte tap av beitedyr. Det er klokt at Mattilsynet nå skal ha oppmerksomhet på å følge opp forliket, og at det ikke lenger kan fattes vedtak om beitenekt.

Landbruket er bærebjelken for at vi skal ha aktivitet og bosetting i hele landet. Mange steder er ringvirkningseffektene større enn den direkte sysselsettingen som næringen representerer.

Jeg er stolt over å være med og legge fram denne meldingen om et bærekraftig landbruk i hele landet.

Torstein Rudihagen (A) [13:30:40]: Å vere matproducent må vere noko av det mest meiningsfylte ein kan drive med. Det må vere bondens primæroppgåve, og det er det som gir bonden yrkesstoltheit og kanskje òg mest glede. Vi treng meir mat i Noreg når befolkninga aukar. Derfor er det svært bra at landbruksmeldinga slår fast at hovudmålet med norsk landbruk er å produsere mat, og at

norsk landbruk skal auke produksjonen i takt med veksende befolkning.

Eg meiner at auka matproduksjon i stor grad må skje ved å utnytte grovfôr og utmarksbeite. Regjeringa har etter at ho overtok i 2005, styrkt økonomien i denne produksjonen tydeleg, og det må halde fram.

Men landbruket har så mange roller og oppgåver. Det skal ta vare på busetjinga, levande bygder og kulturlandskapet – sørge for at vi tek i bruk heile landet.

Utforminga av landbrukspolitikken må sjølvsagt ta omsyn til dette. Derfor er regulering nødvendig, busetjing på og drift av landbrukseigedomar må i ein viss grad bli pålagt eigarane, det må bli styrt, tilskott må bli styrt, vi må ha ei kanalisering, vi må ha ei geografisk fordeling av produksjonen, slik at vi får ei best mogleg utnytting av ressursgrunnlaget, og det skal vere mogleg å drive landbruk i fjellbygdene så vel som i sentrale jordbruksområde. Ja, det er etter mitt syn faktisk riktig å gå enda lenger i å skilje mellom og leggje til rette for ein ekstensiv og intensiv landbruksproduksjon.

Med vårt utgangspunkt her i nord treng landbruket overføringar, stimuleringar og reguleringar. Så det er godt at meldinga og fleirtalet i innstillinga slår ring om den norske landbruksmodellen, med årlege jordbruksforhandlingar og importvern og med ein variert bruksstruktur over heile landet.

Slepp landbruket laus, seier nokon i debatten. Det høyrest tilforlateleg ut. Jordbrukarar er sjølvstendig næringsdrivande, og mange meiner at dei bør få større armslag. Eg ser ikkje bort frå at det kan vere nokre positive sider ved det, men konsekvensane av å redusere eller fjerne overføringane og reguleringane ville sjølvsagt vere ei sterk sentralisering av landbruket. Vi ville ikkje klare å oppretthalde landbruket i f.eks. fjellbygdene, beita ville ikkje bli utnytta. Både innmark og utmark ville gro att. Attgroing er eit stort nok problem allereie i dag. Vi vil ta heile landet i bruk, ikkje berre for at folk skal få eit tilbod der dei er og vil bu, men det er utnyttinga av naturressursane og mogleghetene over heile landet som gir verdiskaping og dermed velferd i landet.

Michael Tetzschner (H) [13:33:52]: Forrige taler begynte sitt innlegg med å si at det var spesielt meningsfylt å produsere mat. Jeg synes det er meningsfylt, men jeg vil også si at det i høyeste grad er meningsfylt å drive bokhandel, sitte i kassen på Rimi eller – som noen av oss gjør – å arbeide i politikk. Sammen er vi med og bygger landet på forskjellige områder.

Dette er et spesialområde, som vi i dag har fått en invitasjon til å diskutere i Stortinget på bakgrunn av meldingen om landbruket. Det er mange beskrivelser her som vi kan slutte oss til. Men vi ville kanskje hatt et bedre grunnlag for Stortingets diskusjon hvis man i større grad hadde oppsøkt det jeg vil kalle de interessante problemstillinger, f.eks. hvordan næringen best mulig kan forberede seg på en situasjon som blir annerledes, med større konkurranse både i jordbruket og i næringsmiddelindustrien.

Jeg tør våge den påstand at dagens situasjon ikke er helt ut tilfredsstillende for forbrukerne, skattebetalerne og de

mest foretaksomme bøndene. Det landbrukspolitiske styringssystemet som statsråd Brekk er en utmerket talsmann for, er et posisjonsspill mellom politikere, landbruksorganisasjoner og landbruksbyråkratiet, som har fremmet sine særinteresser ganske dyktig, men som ikke alltid har vært helt sammenfallende med innbyggernes interesser samlet sett.

Høyre ønsker en justering av virkemidlene over tid og avskaffelse av ordninger som fører til feilbruk av ressurser eller ineffektiv bruk av ressurser. Et ganske konkret eksempel på det siste er at vi stimulerer til overproduksjon som ved markedsregulering og produksjonsregulering blir omformet til overkapasitet, oppbinding av arbeidskraft, kapital og arealer med svak eller negativ avkastning. De landbrukspolitiske målene er gjennomgående diffuse og uklare, og brukes ofte i ettertid for å legitimere og forsvare en ineffektiv bruk av ressurser.

Høyres alternative forslag, som tar utgangspunkt i den virkeligheten vi har, og hvor vi innser fordelene av en gradvis og avtalt omlegging, tar sikte på å frigjøre landbrukets store muligheter til å utløse sitt potensial som sektor for økt verdiskaping. Omlegging fra budsjetstøtte som er konkurransevridende – såkalt gul og blå støtte, blant insidere – kan altså reduseres til fordel for ordninger som ikke er konkurransevridende, såkalt grønn støtte.

Samtidig er det også et første skritt å sikre at de markedsreguleringer som ennå en tid vil være en del av systemet, skjer med større armlengdes avstand enn i dag. Det er mer enn uheldig at bedrifter som i dag er tillagt markedsregulatorrollen, er i konkurranse med andre leverandører. Vi har fått fastslått ved rettsavgjørelser mot TINE i Synnøve Finden-saken at markedsrett er misbrukt. Det skaper en begrunnet mistillit hos konkurrentene og allmennheten at det er ugjennomtrengelighet som gjør det vanskelig å kontrollere hvordan denne makten faktisk blir anvendt.

Geir Pollestad (Sp) [13:37:10]: Jeg er glad for at Stortinget nå har til behandling en melding om landbruket som til de grader har en positiv innstilling til norsk landbruk og norsk matproduksjon.

Utfordringene i næringen er store, og målet om en 20 pst. økning i matproduksjonen er ambisiøst. Det forutsetter at vi har en landbrukspolitikk som legger til rette for matproduksjon i hele landet. Det er nødvendig å føre en politikk for å bedre økonomien i alle deler av næringen. Dette må følges opp i de kommende jordbruksforhandlingene.

Det er også svært viktig at vi evner å ta vare på ressursene som gir grunnlag for matproduksjonen. Matjorda er under sterkt press. I 2011 ble rundt 6 000 dekar dyrka jord omdisponert. Matfylket Rogaland er versting, med nedbygging av nær 1 000 mål. Selv om dette er lavere tall enn foregående år, må det være et mål å skjerpe jordvernet ytterligere. Jeg legger til grunn at meldingen gjør at nedgangen i nedbyggingen vil fortsette.

I debatten om jordvern har det kommet fram en del ulike forslag. Et slikt er å kreve nydyrking et annet sted for å kompensere for den matjorda som blir bygd ned. Et annet forslag jeg har fanget opp, er at matjorda skal flyttes. Dette

er lettvinne forslag som kan kompensere noe. Viktigst er likevel at man lar være å bygge ned både dyrka og dyrkbar jord.

Jeg forutsetter at regjeringen sørger for at det blir vanskeligere for kommunene å omdisponere dyrka og dyrkbar jord. Det er også varslet en egen statlig planretningslinje for jordvern. Dette vil bli et viktig virkemiddel for å begrense nedbyggingen ytterligere. Vi har ikke arealmangel i Norge, vi har mangel på forståelse av betydningen av å ta vare på denne evigvarende ressursen i møte med andre viktige formål.

Det er mange andre tema som kunne vært aktuelle å ta opp i debatten. Jeg er opptatt av å videreutvikle den svært lønnsomme pelsdyrnæringen vi har i Norge. Jeg er opptatt av å føre en differensiert landbrukspolitikk, men jeg ser også at en omdisponering gjennom nedtrekk knyttet til geografi, slik vi så for noen år siden, ikke må skje igjen. Jeg vil også peke på fraktordninger som et særlig viktig tiltak for distriktsjordbruket.

Verdiskapingen i landbruket i Rogaland er på rundt 6 mrd. kr. Kun oljenæringen er større i fylket. Regjeringen har for begge disse næringene lagt fram svært offensive meldinger. Jeg vil beskrive landbruket med tittelen fra petroleumsmeldingen: «Ei næring for framtida.»

Steinar Gullvåg (A) [13:40:26]: Landbruket er i høy grad en politisert næring, en kontroversiell og ideologisert næring der markedsliberalisme ofte kolliderer med reguleringspolitikk. Få politikkområder viser så demonstrativt skillet mellom høyre- og venstresiden i norsk politikk. Balansen mellom markedsretting og regulering, som har vært kjennetegnet på norsk landbrukspolitikk, trues nå av høyrepartier, og da inkluderer jeg selvfølgelig Venstre, som vil svekke importvernet og markedsreguleringene, oppheve landbruksavtalen og redusere overføringene til landbruket. I realiteten betyr det at de vil begrense norsk landbruk til de mest produktive områdene i Trøndelag, på Jæren og i det sentrale østlandsområdet, og at de vil begrense bondeorganisasjonenes innflytelse på egen næringsutvikling. Så vet vi i hvert fall alle hva vi har å vente dersom disse partiene vinner stortingsvalget i 2013.

Den 27. mars, samme dag som næringskomiteen la fram sin innstilling til landbruksmeldingen, viste landbruksorganisasjonene ansikt på plenen utenfor Stortinget. De av oss som besøkte dem, ble bestukket med gode norske landbruksprodukter. Noen av oss ble til og med tilgodesett med en «six-pack» med et manglende egg som symbol på at vi nå har passert 5 millioner nordmenn, og ble minnet om at det bare går 16 år før vi legger ytterligere 1 million til vår befolkning. Slik er en økning i norsk landbruksproduksjon på 20 pst. de neste 20 årene et svært ambisiøst og krevende mål.

I forrige stortingsperiode besøkte næringskomiteen Jan Johansen fra Sandefjord på pampasen i Argentina. Johansens gårdsbruk var på 30 000 mål. Han hadde 4 000 kyr, hvorav 1 500 mjølkekyr, som produserte 30 000 liter mjølk om dagen. Det er dette landbruket vi i så fall må konkurrere med i en internasjonal frihandel med landbruksvarer. Derfor er norsk landbruk avhengig av et sterkt importvern.

Et flertall i Stortinget vil ha et landbruk i alle deler av landet. Vi vil ha levende bygder, og vi er villige til å betale for det. Likevel tror jeg at vi må belage oss på endringer i virkemiddelbruken, uavhengig av om eller når en WTO-avtale om handel med landbruksvarer blir en realitet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:43:42]: Jeg vil først ta opp mine tre forslag og kort begrunne dem, fordi dette er viktige pilarer i framtidens jordbrukspolitikk.

Det første forslaget mitt går på å øke sjølforsyningsgraden av mat fra norsk jordbruk. Matvaresikkerheten i Norge har gått gradvis nedover helt fra tidlig på 1990-tallet, og det fortsetter i feil retning. Det er i strid med FAOs politikk, som er vedtatt av 191 medlemsland. Matvaresikkerheten er i 2010 under 40 pst. og reduseres hvert år. De historiske erfaringene tilsier at slik kan det ikke utvikle seg. Årsaken er import bl.a. av korn til fôr og matmjøl til mennesker. Jeg ber forsamlingen om å lese Norske Felleskjøps uttalelse til næringskomiteen fra 21. desember 2011, som på et faglig grunnlag beskriver dette korrekt, etter min vurdering.

En må lære av historien, av internasjonale erfaringer. Sjøl om Norge har hatt nok fisk og sild gjennom historien, har ikke det vært nok. Når det ble for lite brød og mjølk, ble det rasjonering. Det er ingen tilfeldighet, det er et historisk faktum, og vi må ikke stelle oss slik at vi gjør oss avhengige av andres mat.

Sjølforsyningsgraden må opp, og planteproduksjonen må opp. Det krever større arealer og større avlinger. Prisene må sjølsagt opp for å få til det. Prisene på kraftfôr må opp, slik at det for en vanlig gårdbruker lønner seg å bruke eget gras framfor importert kraftfôr. Det er hele fundamentet i norsk jordbrukspolitikk.

Videre må det investeringstilskudd til for å bedre arealene gjennom nydyrking, grøfting og bedre bruk av utmark.

Det er slik at kornet er jokeren i ethvert lands jordbrukspolitikk. Importerer man korn, reduserer man sin matvaresikkerhet.

Det andre forslaget mitt går på bedre importvern. Vi har anledning til bedre importvern gjennom de forpliktelser vi gikk med på da WTO ble etablert. I henhold til Innst. S nr. 65 for 1994–1995, under punkt 2.1.2.3 Tollberegningssystemet, heter det:

«I hvert enkelt tilfelle er det den tollsats som gir det høyeste tollbeløp ved innførsel som skal benyttes.»

Det er trist at den rød-grønne regjeringa ikke har benyttet det, fordi det er helt avgjørende for å sikre jambyrdigheten i Norge mellom inntekt for jordbruksarbeid, på samme måten som vi sikrer norske lønns- og arbeidsbetingelser for lønsmottakerne ved å gå inn på de områdene.

Det tredje forslaget skal jeg begrunne i neste omgang. Det går på at vi må tette inntektsgapet slik at det blir attraktivt for begavet ungdom å utdanne seg og gå inn i næringa. Det er helt avgjørende for framtidens mat- og jordbruksproduksjon.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:46:52]: Etter å ha hørt det foregående innlegget og sett forslagene fra Per Olaf Lundteigen kan jeg ikke unngå å tenke på Per spelmann. Man bytter bort kua og får ikke fela, men regjeringssamarbeidet igjen.

Per Olaf Lundteigen taler på vegne av mange som skulle ønske seg mer forpliktende formuleringer og mer konkrete vedtak i dag. Landbruket er viktig for å opprettholde matsikkerhet, verdiskaping, bosetting og kulturlandskap. Derfor har det vært viktig for Kristelig Folkeparti å gå grundig inn i arbeidet med meldingen og forsøke å få inn mer konkrete forslag og mer konkrete forpliktelser – ikke bare fagre ord.

Dessverre lyktes vi ikke, i samarbeid med regjeringen, å få til det forliket vi ønsket. Det beklager jeg, fordi det hadde vært forslag som hadde bidratt til et bedre landbruk.

Landbruket er spesielt viktig for distriktene og bidrar til verdiskaping og bosetting. Spesielt i min region, Agder, er det særlige utfordringer. Det som jeg er glad for er trukket fram i meldingen, er distriktsprofilen. Den peker på at virkemidlene som er rettet mot de ulike regionene, må styrkes. Jeg forventer at regionaliseringen vil sørge for at vi utnytter de ulike regionenes fortrinn bedre. Det kan også gi et godt samarbeid med fylkes- og kommunepolitikere.

I mitt eget fylke, Aust-Agder, har de til og med laget en egen landbruksmelding, som jeg antar at landbruksministeren har fått. Det viser litt av det gode arbeidet som har kommet ut av landbruksmeldingen. Her tar man nettopp opp de ulike fortrinnene som mitt fylke har.

Et område som alltid har opptatt meg, er rekruttering, og da er inntektsnivået avgjørende. Derfor vil Kristelig Folkeparti ha en tydeligere forpliktelse for inntektsløft og investeringer.

Jeg merker at mange av mine kamerater på samme alder som nå står overfor det avgjørende øyeblikket hvor de skal bestemme seg for om de skal ta over gården hjemme, velger å ikke gjøre det på grunn av at de ser at de ikke er konkurransedyktig med andre næringer – selv om de har et ønske om å overta gården.

Jeg kan heller ikke unngå å gå inn på noe som ble tatt opp tidligere i debatten. Etter å ha hørt mange innlegg ble jeg overrasket over replikkvekslingen etter innlegget fra representanten Irene Lange Nordahl fra Senterpartiet. Der var hun tydelig på at samtlige av de punktene som vi fra Kristelig Folkeparti stilte spørsmål om, og som Senterpartiet vedtok på sitt landsmøte i fjor – inntektsmålet, økt matproduksjon, styrket jordvern samt å forbedre og øke investeringsmidlene – var innfridd i denne meldingen. Det tror jeg ikke er tilfellet etter å ha hørt innlegget til Per Olaf Lundteigen, etter å ha sett det opprøret som har vært, og alle de gode, men lite forpliktende formuleringene som ligger her etter vedtaket her i dag.

Arne L. Haugen (A) [13:50:07]: Som jeg sa i mitt første innlegg, mener vi at den samiske reindriften har et stort potensial for økt verdiskaping. Reinsdyrkjøtt er en arktisk delikatesse som er av det mest eksklusive kjøttet som Norge har å by på. Jeg er enig med representantene Kåre Simensen og Frank Bakke-Jensen som sa at vi har

mange veldig dyktige aktører i reindriften. Det er det viktig å understreke, for det blir ofte mye svartmaling i denne salen når vi snakker om reindrift. Jeg slutter meg til det de to nevnte representantene sa der.

Etter at den nye reindriften ble vedtatt i forrige periode, har tiden gått med til å avklare bruksregler og få vedtatt øvre reintall i alle distrikter. Det arbeidet er nå ferdig, og næringen står midt oppe i reintallstilpasningen.

Det er store regionale forskjeller når det gjelder det økonomiske resultatet og slaktevekten. Jeg tror vi må kunne si at det er en samlet komité som er utålmodig etter å se resultatet av det arbeidet som nå gjøres. Det er bra at regjeringen nå legger opp til å effektivisere og forenkle den offentlige forvaltningen av reindriften. Men jeg ønsker å understreke at omorganiseringen må skje i god dialog med næringen, Sametinget og samfunnet for øvrig.

Jeg må si at utviklingen i norsk landbruk er langt mer positiv enn enkelte i salen vil ha det til. Jeg har merket meg at Høyre nå sier at det er mye bra i norsk landbruk, men når en leser Høyres landbruksmelding, ser en dessverre at Høyre kanskje legger opp til en litt snillere tone i det offentlige rom, men jeg tror politikken egentlig er den samme. De vil ha omfattende endringer i norsk landbrukspolitikk. Flertallet i denne salen er av den oppfatning at vi må videreføre og utvikle den politikken som føres nå, etter den snuoperasjonen som kom med regjeringsskiftet i 2005. Norsk landbruk trenger ikke en kursendring, men en videreutvikling av den kursen som er lagt av denne regjeringen. Under det rød-grønne styret har bøndene hatt en positiv inntektsutvikling og en positiv produktivitetsøkning, det har vært nedgang i antall bruk som er lagt ned, og jordvernet er styrket. Man må kunne si at målet om landbruk over hele landet er nådd. Jeg viser der til den utredningen professor Reidar Almås ved Bygdeforskning har kommet med.

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [13:53:21]: Jeg vil påstå at den debatten vi har i dag, er en av de viktigste i stortingsperioden. Matsikkerhet fortjener større plass på den politiske dagsordenen, i en verden der veldig mange er sultne når de går til sengs.

«Velkommen til bords», sier meldingen. Jeg synes det reflekterer at det landet vi lever i, som vi noen ganger kan se på som litt kaldt og karrig og langt mot nord, samtidig har noen ressurser som kan gi oss store matopplevelser. I tillegg til å gjøre oss mette er norsk mat også i verdenstoppen når det gjelder kvalitet og plante- og dyrehelse.

Senterpartiet og regjeringen har lagt fram en landbruksmelding som gjør det klart at matproduksjonen skal øke i stort omfang, og at inntektsutviklingen fortsatt skal styrkes. Hittil har inntektsmulighetene hatt den samme utviklingen som andre grupper siden 2005, målt i kroner, og det er en stor kontrast til den politikken som høyrepartiene førte i tiden før den rød-grønne regjeringen overtok.

For meg som nordtrønder er det viktig at denne regjeringen har gjeninnført skogpolitikken. Skogen danner grunnlag for et aktivt og lønnsomt skogbruk og en konkurransedyktig skogindustri, som er viktig for bosetting, syssetting og næringsutvikling i store deler av landet vårt.

Et aktivt skogbruk med hogst, planting og skogpleie gjør skogen til et av de viktigste verktøyene i klimaarbeidet. Jo mer skog som vokser, jo mer klimagasser blir tatt opp. Skogen er en stor og betydningsfull naturtype som vi har et ansvar for å forvalte på vegne av kommende generasjoner.

God rekruttering til landbruket er avgjørende for å kunne øke matproduksjonen. Derfor må landbrukspolitikken gi ungdom framtidstro, lyst og muligheter til å satse på landbruk som yrke. Det er et politisk ansvar å være med og gi inntektsmuligheter og velferdsordninger som gjør det mulig å se for seg en framtid i landbruket. Dette ansvaret har den rød-grønne regjeringen tatt, både gjennom denne meldingen og ved at vi fortsatt skal arbeide med å videreutvikle inntektspolitikken samtidig som investeringsmidlene skal opprioriteres.

Men utsikten til inntektsutvikling er ikke det eneste som må til for at rekrutteringen skal bli bedre, for ingen ønsker å overta en gård hvis bondeyrket kun har vært en byrde for foreldrene. Derfor er det interessant å se på undersøkelser som er gjort, bl.a. for Senter for kunnskap og likestilling, som viser at ungene får større landbruksinteresse når begge foreldrene er engasjert i gårdsdriften. Det viser at likestillingsarbeid og familiefokus er viktig i landbrukspolitikken. Her har også landbruksministeren vært flink og framhevet kvinner som nøkkelen til matsikkerhet og bærekraftig utvikling i internasjonal sammenheng.

Det er all grunn til å være stolt av den meldingen som er lagt fram. Senterpartiet er den største garantisten for et sterkt og godt landbruk i Norge. Med Senterpartiet i regjering får norsk landbruk gradvis bedre rammebetingelser, og selv om både vi selv og næringen er utålmodige, går utviklingen riktig vei.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Gunnar Gundersen (H) [13:56:37]: En eller annen gang i framtiden, når landbruket endelig kommer seg ut av den klamme politiske velvilje som preger dagens urealistiske og drømmepregede politikktutforming, vil den ekstreme detaljreguleringen og politiske styringen bli studert som et kroneksempel på hvordan man ødelegger en nærings vekstkraft og konkurransekraft.

Den politiske viljen til å regulere og til å formulere målsettinger er alltid langt sterkere enn viljen til å betale for den. Det ser vi i landbruket. Overføringenes andel av BNP går ned, optimismen i næringen er på bunnen, investeringsviljen og -evnen svekkes. Politikken har malt næringen inn i et hjørne, men alt politikken kan levere, er nye drømmeslott.

Denne landbruksmeldingen er nok et eksempel på det. Det er med stor undring jeg lytter til en debatt der regjeringspartiene ikke tar inn over seg resultatene av egen politikk. Angrep på dem som ønsker å forsøke andre løsninger, skal åpenbart kamuflere mangel på egne resultater og intern uenighet, og overlate til den enkelte bonde å bli skyteskive for en politikk som ikke fungerer.

Landbruk er viktig for mitt hjemfylke Hedmark. Næringsmiddelindustri er viktig. Industri med basis i fored-

ling av tre er viktig. For et fylke langt unna oljen og dens ringvirkninger er det viktig å ha offensive, utviklingsorienterte rammebetingelser for de ressursene som kan skape virksomhet og aktivitet. Landbrukspolitikken har feilet.

Skogbruket er fanget av de samme reguleringene og begrensningene som jordbruket, men uten at man får overføringene, og samtidig som man må leve i et internasjonalt marked med full åpen konkurranse. Skogsdrift i Norge er i dag uhyre rasjonell. Produktivitetsutviklingen har vært sterk, og næringen har utviklet en lønnsomhet med basis i det. Det er kanskje også grunnen til at det plasseres litt i skyggen av jordbruket, for lønnsomhet er åpenbart ikke særlig viktig for regjeringspartiene når det gjelder å utvikle næringspolitikk i Norge. Det må dereguleres. Høyres skatteforslag er rettet inn mot å stimulere til eiendomsoverdragelser, og det er ganske viktig for at vi skal kunne realisere potensialet til skogbruket i Norge. Jeg ser med forundring på en regjering som ikke kan fjerne det jerngrepet man har på næringen.

Så til slutt noen få ord om rovvilt. Dette er ingen rovviltdebatt, men miljøstatsråden har akkurat nedsatt et utvalg som skal evaluere ulvesonen, og jeg vil be landbruksministeren engasjere seg litt der. Der har man klart å nedsette et utvalg som har tre byråkrater, men ingen representant fra dem som har hatt belastningen direkte på seg. Det fjerner enhver legitimitet fra utvalget.

Statsråd Lars Peder Brekk [14:00:06]: Jeg opplever at Høyre ønsker å sette mye i spill i landbrukspolitikken, og sånn som jeg leser innstillingen, tar de rett og slett ikke stilling til en del sentrale landbrukspolitiske spørsmål. Derfor er det nærliggende å spørre seg om Høyre har forlatt målet om landbruk i hele landet. Hva slags grunnleggende mål og virkemidler er det neste Høyre ønsker å ta avstand fra for å legge seg nærmere Fremskrittspartiet i norsk landbruks- og matpolitikk?

Vi får ikke svar, verken i innstillingen eller i Høyres egen melding. Vi kan f.eks. se på hva de har å melde når det gjelder markedsregulering, som er et tema en har tatt opp her. Høyre og Fremskrittspartiet sier i innstillingen at «vi trenger en viss regulering av markedsbalansen». Videre mener de at dagens ordning, der landbruks-samvirkene er markedsregulator – noe som er en privat ordning – ikke er hensiktsmessig. Samtidig ønsker Høyre og Fremskrittspartiet ikke at en privat ordning skal avløses av en offentlig ordning. For meg er det ikke åpenbart hva Høyre og Fremskrittspartiet mener er en gangbar løsning.

Jeg antar at Høyre og Fremskrittspartiet er enig i at det er en god løsning at jordbruket har ansvaret for overproduksjon – selv om de ikke har berørt dette i innstillingen – dvs. at næringen selv må ta ansvar for eventuell overproduksjon, og at næringen også må ha det økonomiske ansvaret for det gjennom innbetaling av omsetningsavgift. Det er derfor med forundring jeg ser at Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen først foreslår at omsetningsavgiften skal fjernes, for så, på påfølgende side, å foreslå at den skal videreføres. Hva mener egentlig Høyre? Der- som den fjernes, mener Høyre da at det er skattebetalerne

som skal stå for utgiftene til markedsreguleringen? Det må Høyre kunne svare på.

Jeg synes også det er på sin plass å nevne at det var Høyres eneste landbruksminister etter annen verdenskrig, Johan C. Løken, som i 1982 innførte prinsippet om at jordbruket selv har ansvaret for overproduksjon. Dette er altså en god ordning – innført av Høyre selv – for det gir jordbruket et sterkt incentiv til å holde markedene i balanse.

Så begrunner Høyre og Fremskrittspartiet noe av sin skepsis til dagens ordning med at

«private monopolers eksklusive innsyn i markedet skal opphøre».

Jeg er enig i at informasjonsskjevheter kan gi opphav til konkurransevridning – la det være sagt. Men det er jo forskriftsfestet at landbrukssamvirkene har opplysningsplikt om all informasjon de erverver seg i kraft av reguleringsansvaret, og jeg har ikke registrert mye støy om etterleving av den bestemmelsen.

Så registrerer jeg også at Høyre ikke er med på Fremskrittspartiets Dokument 8-forslag, som nå er til behandling i næringskomiteen, der de foreslår at dagens markedsregulering oppheves.

Så Høyre må svare når det gjelder et av de viktigste virkemidlene vi har i landbrukspolitikken. Høyre svarer ikke, Høyre skaper usikkerhet – til stor ulempe for norsk landbruk i framtiden.

Alf Egil Holmelid (SV) [14:03:32]: Eg har merka meg at ei rekkje av talarane frå dei partia som representerer opposisjonen – eller høgrepertia – innleidde innlegga sine med å vise til at landbruket byggjer på gode, borgarlege verdiar.

Det er vel og bra. Men eg merka meg at dei same representantane ikkje uttalte seg like entusiastisk om landbrukssamvirket – som kanskje faktisk er den viktigaste grunnsteinen for at vi har det landbruket vi har i Noreg i dag, for at vi har landbruk over heile landet, og for at vi har eit landbruk som har klart å ta vare på dei små og mellomstore bruka ute i distrikta. Mangelen på entusiasme for landbrukssamvirket går også inn i dei konkrete politiske posisjonane dei partia tek, så ved å seie at ein skal ta frå landbrukssamvirket ansvaret for marknadsreguleringa, vil ein ikkje berre gjere marknadsreguleringa dårlegare, ein vil også svekkje landbrukssamvirket.

Noko anna er at høgrepertia stort sett legg seg på den linja å støtte dei som kritiserer Matkjedeutvalet si innstilling, ei innstilling der ein legg vekt på å sikre at det ikkje er folk lenger oppe i verdikjeda som tek styringa – og verdiane – frå landbruket. Så her viser det at høgrepertia er veldig opptekne av borgarlege verdiar, men dei er ikkje opptekne av dei verdiane som har bringa landbruket dit det er i dag.

Så vil eg snakke litt om jordvern. Jordvern består av to ting: nedbygging i sentrale strøk og nedlegging i distrikta. Nedbygging i sentrale strøk er det veldig mange frå opposisjonen som har vore opptekne av i dag. Men eg merka meg – eg har jo vore i kommunepolitikken ganske lenge – at dei borgarlege partia, som dei likar å kalle seg, har vore i fremste rekkje for å unngå at firefelts vegar og bilbaserte kjøpesenter skal leggjast midt i den beste dyrka

jorda. Derfor er det viktig at vi får eit sterkare fokus på planlegging. Då er det plan- og bygningsloven som kan brukast på ein betre måte for å redde den dyrka jorda frå bilkåte politikarar langt ute på høgresida.

Så har eg lyst til å snakke litt om eit av dei punkta som Lundteigen var inne på, nemleg at vi må bruke nasjonale ressursar og ikkje basere norsk landbruk på import av fôr. Eg er enig i at det er eit punkt vi må ha sterkt fokus på. Derfor er eg veldig glad for at fleirtalet i komiteen har peikt på at vi skal overvake utviklinga på importert fôr i forhold til nasjonalt produsert fôr. Så får vi kome tilbake til konsekvensane dersom utviklinga går i feil retning.

Ingrid Heggø (A) [14:06:47]: Jordbruksmeldinga omhandlar heile verdikjeda – også næringsmiddelindustrien.

Næringsmiddelindustrien sysselset direkte nesten 50 000 personar og er ei stor og viktig næring som få har omtalt inngåande i dag. Primærproduksjon og vidareforedling heng nøye saman og er gjensidig avhengige av kvarandre.

I prispolitikken for norske råvarer må omsynet til næringsmiddelindustrien si konkurransekraft nøye avvegast mot bonden si inntekt.

Arbeidarpartiet og dei raud-grøne vil sikra næringsmiddelindustrien rammevilkår som gjer det mogleg å vera konkurransedyktig i forhold til import, bl.a. gjennom jordbruksavtalen, og vi vil vidareføra ordningane for prisnedskrivning som utjamnar skilnaden for den konkurranseutsette RÅK-industrien.

Også i internasjonale forhandlingar om marknadstilhøve gjennom WTO, EØS og EFTA vil Arbeidarpartiet vektleggja å sikra eit importvern som framleis vil gi handlingsrom til å føra ein nasjonal landbrukspolitikk som tek vare på denne balansen.

Mat- og drikkeindustrien i Noreg lever i ein marknad med sterk internasjonal konkurranse. Å oppretthalda og styrkja konkurranseevna i næringsmiddelindustrien føreset høg forskings- og innovasjonsaktivitet også i framtida. Eg vil her visa til forskingskonsernet Nofima, som har ein viktig funksjon i å identifisera og utnytta synergieffektane som ligg i forskning, på tvers av blå og grøn sektor. Det er viktig at Nofima vert vidareutvikla som ein betydningsfull aktør for å fremja innovasjon og konkurranseevne i næringsmiddelindustrien.

Kunnskap, forskning og innovasjon er nøkkelford for at vi skal ha nok mat og trygg mat. Derfor prioriterer Arbeidarpartiet nettopp at vi framleis skal ha matsikkerheit som eit forskingspolitisk mål.

Til slutt vil eg påpeika at det er viktig at vi også i framtida løpande vurderer tiltak for å betra rammevilkåra, slik at vi sikrar ein konkurransedyktig norsk mat- og drikkeindustri.

Kjersti Toppe (Sp) [14:09:15]: I ei verd med ustabil matforsyning og høge matprisar er auka nasjonal sjølvberging internasjonal solidaritet i praksis. Ein grunnleggjande føresetnad for global matvaretryggleik er at alle land nyttar sine naturgitte føresetnader for sikker matvareproduksjon. I Noreg har ein ikkje berre ein rett, men ei plikt til å pro-

dusera nok, trygg og variert mat av god kvalitet for å sikra eigen matvaretryggleik til ei veksande befolkning. For at Noreg skal stå ved dette målet, må vi leggja til rette for eit aktivt landbruk i heile landet. Det betyr å leggja til rette for eit berekraftig landbruk i alle landsdelar.

Eg vil i den samanhengen retta merksemda mot utviklinga som skjer i vestlandslandbruket. Vestlandet har gode forhold for grasdyrking og beitehald og har stolte tradisjonar for fruktdyrking. Vestlandslandbruket kan bidra med betydeleg produksjon av mat i åra som kjem, og bidra til levande kulturlandskap og busetjing i distrikta. Men då trengst det politisk vilje til å få dette til. Nøkkeltal frå Fylkesmannen viser ein drastisk nedgang i jordbruksareal i Hordaland. Frå 2000 til 2010 var nedgangen på 11 pst. – langt over landsgjennomsnittet på 2,8 pst. Tal på føretak har blitt redusert med 36 pst. på ti år. Det er ein markert tilbakegang i talet på mjølkekyr, og sauehaldet er også minkande. Dersom vi lét denne utviklinga fortsetja, vil vestlandslandbruket i praksis kunna forsvinna innan få tiår. Eit berekraftig jordbruk i Hordaland krev nye ordningar, slik at husdyrhald vil lønna seg. Det må vera økonomi til å driva med storfe og sau. Ein må kunna leva av å vera matprodusent i Hordaland. I dag er landbruket i Hordaland prega av små gardsbruk og låg inntekt. Det er små samanhengande areal med lite rasjonell drift. Vi opplever svak rekruttering og lite foredling av landbruksprodukt.

Vi har urovekkjande tal når det gjeld omdisponering av dyrka mark. Tal frå Fylkesmannen viser at det aldri har vore innrapportert så mykje omdisponering av dyrka mark i Hordaland som i 2010, altså motsett av trenden elles i landet. I 2010 stod Hordaland fylke for 10 pst. av omdisponert dyrka mark på landsbasis – dette trass i at Hordaland berre har 2,7 pst. av det totale produktive jordbruksarealet i landet.

Vi treng å snu den dramatiske utviklinga som her skjer. Vi treng ein tydelegare distriktsprofil og styrking av det grasbaserte husdyrhaldet i landbrukspolitikken. Jordbruksarbeid treng eit inntektslyft, slik at det blir attraktivt for ungdom å utdanna seg for å gå inn i næringa. Inntekts-gapet mellom dei som arbeidar i jordbruk og andre grupper, må tettast. Ressursane som er naudsynte for å auka matvaretryggleiken, er uerstattelege og finst spreidde over heile landet. Det er vår plikt å ha ein landbrukspolitikk som forvaltar desse ressursane deretter.

Lillian Hansen (A) [14:12:19]: I tillegg til det jeg framhevet i mitt første innlegg, er jeg også veldig fornøyd med at fokuset på matavfall har fått en plass i meldingen. Når én milliard mennesker legger seg sultne, blir det et paradoks at det på global basis er anslått at halvparten av maten som blir produsert, blir matavfall, at en tredjedel av maten folk kjøper, blir kastet, og – ikke minst – at hvis forbrukerne halverer kastingen av sin mat, ville det kunne mette den sjettedelen av jordas befolkning som nå sulter.

Matavfall er den avfallstypen som har vokst raskest i Norge de siste årene. Kasting av nyttbar mat er i tillegg et etisk problem i en global situasjon hvor det er matmangel.

Hvorfor kaster vi så mat? Misforstår vi datomerkingen, eller har vi glemt å lukte oss fram til hva som er muggent

og uggent? Målet må være at all mat som produseres, i utgangspunktet konsumeres og ikke ender opp som matavfall. Det er viktig at norske myndigheter arbeider sammen med aktørene i verdikjeden for mat for å redusere mengden av matavfall. Dette er også viktig sett fra et næringspolitisk perspektiv. Det er bra at denne meldingen omhandler avfall, og at regjeringen vil vurdere ytterligere innsats for å redusere mengden matavfall.

Til slutt har jeg tenkt å utfordre Fremskrittspartiets Torgeir Trældal. Representanten har kommet med kraftige utsagn i dag. Man skal høre mye før ørene detter av, som man sier der oppe i nord. I dag har vi hørt representanten Torgeir Trældal bl.a. si at forbrukerne må rømme landet for å få mat. Han har også uttalt at på grunn av vår politikk isoleres folk rundt omkring i landet, og har også sammenlignet vår politikk med Sovjetunionen og Nord-Korea.

Men han skal få en utfordring til slutt med å svare på min replikk, som jeg egentlig ikke fikk svar på, og forklare hvordan han mener at Fremskrittspartiets politikk vil kunne føre til et levende landbruk over hele landet. Er det frihet for bonden?

Per Roar Bredvold (FrP): [14:15:00]: Dagens debatt har vel gjort det enda klarere at det finnes to forskjellige måter å ha en norsk landbrukspolitikk og troen på norsk landbruk på. Regjeringspartiene minus deler av Senterpartiet ønsker å fortsette den politikken vi har i dag, som gir færre gårdsbruk i drift og enda færre aktive heltidsbønder. Alt skal styres tilnærmet ned til minste detalj – frihet og nytenking er det ikke rom for.

Man skulle tro at når man ser på tallmaterialene jeg refererte til i mitt hovedinnlegg, forstår man at dagens landbrukspolitikk er en feilslått politikk. På den andre siden, hvor bl.a. Fremskrittspartiet er, har vi tro på den enkelte familie. Den enkelte eier og den enkelte bruker vet best hvordan de kan innrette sin hverdag, sin drift, og dermed leve for og av jord og skog.

Jeg nevnte tidligere komiteens besøk i Brasil og størrelse på gårdsbruk, men vi har også etter norske mål store gårder i Norge som drives effektivt. De kan sammen med andre gårder, med en oppmykning av dagens regelverk, produsere adskillig mer mat. Dette gjelder spesielt innenfor bl.a. kjøttfe, melk, egg, kylling og gris. Også når det gjelder det å dyrke opp areal, er mulighetene der, men med de restriksjoner vi har, er nydyrking nesten fraværende i dag, dessverre.

Vi ser også at vi har en bygningsmasse innenfor landbruket som er svært sliten og lite funksjonell for dagens bruk. Norge har mange gårdsbranner – som jeg har tatt opp flere ganger med statsråden i spørretimen – sammenlignet med våre naboland. Jeg tror at dette bl.a. skyldes nettopp gamle bygg og manglende økonomi til å pusse opp.

Meldingen inneholder mange ord og formuleringer, men når vi spør etter tre konkrete tiltak for å bedre norsk landbruk, får vi bare masse ord tilbake fra representanter for regjeringspartiene om hvor fornøyd de er med meldingen.

Det er ikke nok å være norgesmester i muntlig når næringen etterspør konkrete virkemidler. Dette mangler mel-

dingen i forhold til hva vi på borgerlig side tilbyr. Får dagens politikk fortsette, blir det kanskje ikke behov for flere landbruksmeldinger i framtiden.

Som et apropos til slutt kan nevnes at i min nabokommune, Grue, i Hedmark, er nå en av de største gårdene lagt ut til forpaktning. Det vil si at ikke bare små gårdsbruk, men også større gårdsbruk sliter – av forskjellige årsaker – på grunn av dagens politikk.

Svein Flåtten (H) [14:17:53]: Det er en ære at statsråden bruker hele sitt siste innlegg til å kritisere Høyres alternative landbruksmelding. La meg svare på noe av dette i forhold til markedsreguleringen.

Det er riktig at vi ikke har presentert en fullstendig løsning. Vi vet ikke alle svarene, men vi har stilt spørsmål ved et problem som må være innlysende for ganske mange. Dersom det er slik at regjeringspartiene ønsker et svar på alt rundt dette, anbefaler jeg å stemme for forslaget vårt, hvor vi ønsker å foreta en gjennomgang av markedsreguleringsordningene for å se om disse fungerer godt nok for alle i verdikjeden, og fremme forslag til endringer som tar hensyn til forbrukerne og til lik konkurranse mellom aktørene i næringen. Det må være et forslag som absolutt burde kunne stå seg for alle som er interessert i norsk landbruk.

Så til dette som statsråden nå har tatt opp i to innlegg her i dag, nemlig at Høyre er utydelig på hva vi vil med landbruket over hele landet – ja, vi er utydelig om andre ting også, har jeg forstått, men særlig om dette. Da må jeg si følgende: I vårt program står det at Høyre vil ha et lønnsomt jordbruk over hele landet. Jeg har ikke hørt at sentralstyret eller noe ekstraordinært landsmøte har endret noe på det, så det står fortsatt. Men det står ingenting i våre merknader eller i vår alternative landbruksmelding om at vi *ikke* ønsker et landbruk over hele landet. Det er regjeringspartienes tolkning av våre forslag, som de mener vil gi den virkningen. Det må stå for disse partienes regning. Det er ikke noe vi har sagt.

Så til komitéleder Aasland, som også mener at Høyre er utydelig – det er dagens tekst – og som sier: Hvordan blir det mer lønnsomt med Høyres alternativer? Ja, vi har ikke bare foreslått skatteendringer, vi har sett på innretningen på tilskuddsstrukturen, vi snakker om reguleringsregimer som kan dereguleres, flere ting som kan gjøre det mer lønnsomt.

Men jeg vil gjerne returnere spørsmålet. Jeg vil spørre komitélederen om hva det er av konkrete virkemidler i hans melding, i regjeringens melding, som sier oss at det blir mer lønnsomt for norsk landbruk. Det er en akkurat like stor gjettekonkurranse som det er en gjettekonkurranse om hva som kommer ut av Høyres forslag. Man skal se ti år frem i tiden, regjeringen er skråsikker på resultatet – det tror jeg ikke man skal være når man er så lite åpen for alternativ tenkning som det det har vist seg her i dag.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [14:21:13]: Når jeg nå har bedt om å få ordet igjen, er det fordi jeg opplever å få lettvinne svar fra både statsråden og andre når det gjelder inntektsutvikling. Meldingen slår gjentatte ganger fast at økt inntekt er det viktigste tiltaket for å øke rekrutteringen

til landbruket. Samtidig er inntekt avgjørende for å gi aktørene i landbruket fremtidstro. Kristelig Folkeparti er derfor glad for at regjeringen slo fast følgende i meldingen:

«Regjeringen vil (...) videreutvikle inntekts- og velferdspolitikken i landbruket med utgangspunkt i den landbrukspolitikken (...) ført etter 2005.»

Meldingen slår dermed fast at aktørene i landbruket skal ha en større inntektsutvikling enn andre grupper. Dette kan ikke tolkes på noen annen måte enn at inntekts-gapet må tettes – og det er positivt. Men så leser vi da i det samme kapitlet følgende:

«Regjeringen vil sikre utøverne i landbruket en inntektsutvikling (...) på linje med andre grupper.»

Dette er dobbeltkommunikasjon. Jeg vil tro at det til og med er bevisst dobbeltkommunikasjon. Bøndene skal tekkes med første del, og Finansdepartementet skal staggas med andre del. Dette er både forvirrende og uryddig. For hva mener egentlig regjeringen? Skal inntektsutviklingen til bøndene være som i de siste årene, eller skal den være på lik linje med andre grupper? Dette fortjener aktørene å få svar på.

Det er noe som heter at selvskryt skal man høre på, for det kommer fra hjertet. Det har ikke manglet på hjertelige godord fra regjeringspartiene om den politikken som har blitt ført av regjeringen de siste årene. Regjeringspartiene og statsråden viser til stadighet til at bøndene har hatt høyere inntektsutvikling enn andre grupper fra 2005 – og de har sågar fått ros fra Kristelig Folkeparti for akkurat det. Økt inntekt er avgjørende for å øke rekrutteringen og bedre fremtidstroen i næringen. Det slår også meldingen fast. Men meldingen slår, som tidligere nevnt, også fast at «regjeringen vil sikre utøverne i landbruket en inntektsutvikling (...) på linje med andre grupper».

Med dette linjeskiftet signaliserer regjeringen nå at aktørene i landbruket har fått nok av kaka, at de ikke trenger høyere inntekt, og at inntekts-gapet mellom bøndene og andre grupper rett og slett er rimelig. Dette kan ikke vi i Kristelig Folkeparti forstå. Kristelig Folkeparti ønsker en politikk som legger til rette for å redusere inntekts-gapet mellom bønder og andre grupper, men her har vi møtt motstand fra regjeringspartiene. Det gjør at vi mener det er behov for en avklaring. Ser ikke regjeringen at det er behov for økt inntekt i landbruket?

Steinar Gullvåg (A) [14:24:29]: Jeg er glad for at regjeringen og stortingsflertallet nå retter oppmerksomheten mot norsk landbruks muligheter snarere enn begrensningene.

For et fylke som mitt eget, Vestfold, med et livskraftig – og jeg vil si innovativt – landbruk, er dette spesielt viktig. Det er ikke tilfeldig at kvalitetsprodukter og merkevarer som Gårdsand og Stangekylling har sitt opphav i mitt fylke. Det er heller ikke tilfeldig at matindustrien er en av våre viktigste næringer – en matindustri som i høy grad er avhengig av lokalt råstoff. Dette er et fylke med vel 4 pst. av vårt landbruksareal, og her finner vi 19 pst. av kornarealet og 27 pst. av grønnsaksarealet. Nettopp fordi forutsetningene for å dyrke korn og grønnsaker ikke er like gode i alle deler av landet, er det nødvendig ikke bare å opprett-

holde, men å videreutvikle både kornproduksjon og grønnsaksproduksjon i de områdene av landet som er best egnet til det.

Landbrukspolitikken er i høy grad knyttet til de årlige landbruksforhandlingene. Her er bondeorganisasjonene, gjennom forhandlingene, med på den praktiske utformingen av landbrukspolitikken. Det er bra for næringen, og det er bra for landet. Men det er klart: Det er ikke like lett å utvikle store deler av norsk landbruk med jordbruksforhandlingene i behold. Derfor er det en viss logikk i høyrepartienes angrep på forhandlingsinstituttet i landbruket.

Når det er sagt, håper jeg også at landbruksorganisasjonene, bondeorganisasjonene, vil medvirke til en gradvis overgang til, eller en styrking av, tilskuddsordningene – tilskuddsordninger som ikke først og fremst er knyttet til produksjon. Jeg ser klart dilemmaet som dette reiser, fordi tilskuddsordningene også må stimulere til økt produksjon og lønnsomhet – og dermed til bondens inntekt – om vi skal nå våre landbrukspolitiske mål. Da er det også nødvendig å fortsette opptrappingen av bøndenes inntekter og sikre rekrutteringen og investeringsevnen til norsk landbruk.

Irene Lange Nordahl (Sp) [14:27:28]: Senterpartiet er opptatt av å ha et levende landbruk i hele landet. Det betyr at vi må bruke de mulighetene vi har til å produsere mat, på de arealene som vi disponerer. Dette er også en klar målsetting i landbruksmeldingen.

Høyre har nå lagt fram sin såkalte alternative landbruksmelding. Den samsvarer i stor grad med deres merknader i komiteens innstilling, der de på de fleste områdene går sammen med Fremskrittspartiet. Dette gir et klart bilde av skillelinjene i landbruks- og matpolitikken. Vi ser tydelig at skillelinjene i landbrukspolitikken går mellom de rød-grønne og Kristelig Folkeparti på den ene siden og Høyre og Fremskrittspartiet på den andre siden.

I en felles merknad i innstillingen sier Høyre og Fremskrittspartiet at det er en forskjellsbehandling mellom bøndene

«der samvirkebøndene har klart merinnflytelse over utformingen av bøndenes og matindustriens politiske kår og rammebetingelser».

Fra Senterpartiets side vil vi derimot framheve at samvirket er avgjørende for å sikre avsetning av norske jordbruksprodukter og landbruk i hele landet. Dette kommer alle bønder til gode.

Høyres landbrukspolitikk går kort og godt ut på å fjerne mest mulig av kvotebegrensninger, konsesjonsgrenser, innrette tilskuddene mer mot store bruk, fjerne jordbruksforhandlingene i sin nåværende form og frata samvirket ansvaret for balanseringen av markedet. Videre skal prisnivået på norske landbruksvarer gradvis reduseres for å tilpasses framtidige WTO-avtaler. Budsjettmidlene skal reduseres kraftig, mens skattelettelser skal prioriteres. Dette har vi hørt mye om i dag.

Bondelagets generalsekretær ga nylig denne kommentaren om Høyres landbrukspolitikk:

«En skal ikke være stor spåmann for å se at Høyres forslag vil gi betydelig mer fart i strukturendringer, sentralisering og konsentrasjon av produksjonen. Bon-

den i sentrale områder skal altså løpe fortere, mens bonden i distriktene bør finne en annen inntektskilde. (...) Høyre har som mål å øke matproduksjonen, virkemidlene som Høyre mener er løsningen, vil gi den motsatte effekt. En sentralisering av produksjonene vil bety lavere utnyttelse av jordbruksarealet i Norge.»

Dette gir en rett karakteristikk av Høyres landbrukspolitikk og understreker at Høyre mangler troverdighet på dette området. Dette har Senterpartiet merket seg, og jeg regner med at landbruket selv også merker seg dette spriket mellom hva Høyre sier, og hva de faktisk gjør.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:30:19]: Det tredje forslaget som jeg hadde, var å tette inntektsgapet mellom jordbruksarbeid og annet arbeid. Det er ikke noe nytt krav. Det er et rettferdig politisk krav fra gårdbrukerne opp gjennom historien. Venstres landbruksminister, nordtrønderen Håkon Five, sto for en så provoserende jordbrukspolitikk overfor gårdbrukerne at han falt på sin politiske post 19. mars 1935 ved det historiske kriseforliket mellom Bondepartiet og Arbeiderpartiet. Det var godt for landet at vi fikk en rød-grønn regjering da. Five er mindre kjent som fagmannen som var sentral ved etableringa av driftsgranskende jord- og skogbruk i 1910. Five ønsket å få tall på inntekter, nivå og utvikling. Det er et viktig arbeid som fortsetter i dag, og her har vi driftsgranskning med sin hundreårsberetning. Det er staten som tar inn tall fra faktiske gårdsbruk – 835 av de best drevne gårdsbruk vi har her i landet.

Hva sier så de tallene? Jo, de sier at for 2010 var familiens arbeidsfortjeneste i jordbruket per årsverk 195 000 kr, altså per årsverk, for bruk med kumelk og storfeslakt, altså 106 kr per time. Du trenger ikke være rakettforsker for å forstå hvorfor ikke ungdom utdanner seg og går inn i et slikt yrke, når det blir verdsatt på den måten. Sjelden har spriket mellom den faktiske situasjonen i jordbruket og det som sies fra statens hånd, vært større enn det er i dag. Dette må det bli slutt på. Det gir ikke tillit at det er en så stor forskjell.

Videre: Høyre prøver å si at en må ha en ny kurs. Høyre er helt forutsigbar, helt gjenkjennbar, kanskje med én forskjell: De er uklare i dag, spiller på begge hester i alle viktige spørsmål, men på ett punkt er de klare – ved at de nå endelig har tatt skrittet, slik at en skal ha selskapsformen aksjeselskap på gårdsbruk. Dermed vil representanten Gunnar Gundersen være fornøyd, for da tar en vekk samtlige plikter til eiendomsretten. Det er Høyres store drøm: eiendomsrett uten plikter.

Helt til slutt: Det er bra med tru. Men det driver vi med i kirka. Det vi trenger, er å få virkemidler som gjør at Bendiks H. Arnesen fra Kvæfjord, det beste jordbruksområdet i Troms, kan stå på Stortingets talerstol og si: Nå er det endring, nå er det en politikk som føres av en rød-grønn regjering som har respekt for jordbruksarbeid på en annen måte enn det som har vært hittil.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:33:41]: Det må jo være relativt sterk kost for landbruksministeren å sitte og høre på det siste innlegget, som i realiteten innebar at re-

presentanten Lundteigen hadde relativt liten, for ikke å si ingen, tillit til det som er lagt fram av regjeringen. Det er vel også derfor det har kommet tre forslag fra representanten Lundteigen.

I løpet av denne debatten – nå nærmer vi oss, muligens i alle fall, en avslutning – har det fra rød-grønn side vært en veldig sterk bekymring for hva som ville skje etter 2013. Jeg skjønner jo at hvis man er i rød-grønne sko, har man bekymring for det. Men det kan da ikke være noen unnskyldning for ikke å gjøre mer enn man har gjort i 2012. Jeg synes man skal bruke aktivt den bekymringen man eventuelt har, til å komme lenger, slik det var mulighet for når vi nå diskuterer denne meldingen. Kristelig Folkeparti, som vår hovedtalskvinne uttrykte helt klart, har hatt tre mål: redusere inntektsforskjellene mellom bønder og andre yrkesgrupper, øke matproduksjonen og styrke jordvernet. Det var ikke mulig å komme noen vei på verken ett, to eller tre av disse punktene. Det synes vi er leit.

Så til selve voteringen. Det er fremsatt ulike forslag i salen. Kristelig Folkeparti stemmer da for forslaget fra representanten Haugen på vegne av de tre partier. Det er i grunnen en oppsummering av det som står i meldingen. Når det gjelder andre forslag, som til forveksling er ganske like de Kristelig Folkeparti selv har fremmet, stemmer vi for våre forslag og står inne for dem fullt og helt, og bidrar ikke til å lage noe uklarhet om det ved eventuelt å stemme for andre forslag, selv om de er fremsatt i god tro. Selv om det ikke var godt nok for representanten Lundteigen, anerkjenner vi hans sterke engasjement for den meldingen som ligger på bordet. Vi ser jo at det er ganske stor likhet mellom mange av de forslagene han fremmer, og dem som Kristelig Folkeparti har fremmet. Men vi gjør som vi pleier, vi stemmer for det vi har sagt at vi gjør, og synes det er det ryddige i denne saken.

Aksel Hagen (SV) [14:36:44]: «Jordbruk er en næringsaktivitet som drives utifra en kompleks sammensetning av motiver, der mange av disse er av ikke-økonomisk art.»

Dette er det Fagforbundet som skriver til oss i et innspill til ny landbruks- og matmelding. Det er godt skrevet, for det er nettopp denne kompleksiteten som gjør at landbruksdebatter er så krevende, så vanskelig å gjennomføre på en god og en forståelig måte – og så er de ikke minst særlig interessante nettopp på grunn av dette.

Vi kunne ha redusert kraftig norsk landbruksproduksjon og tilhørende foredlingsindustri, for all del, og tilsvarende ha importert mer. Norge har penger og ikke minst global markedsrett til slikt per dato. Det ville ha frigjort arbeidskraft til andre mer såkalte produktive næringer, og det ville umiddelbart ha frigjort noen milliarder fra statsbudsjettet til alternativ bruk. Er så dette Fremskrittspartiets landbrukspolitikk? Ja, jeg tror faktisk det. Høyre er noe forsiktigere. Her som på andre politikkområder for tida er de av taktiske eller faktiske grunner noe mer moderate.

Dette skal iallfall ikke være SVs landbrukspolitikk. Det er vel knapt noe politikkområde som trenger rødfargen og grønnfargen mer enn landbrukspolitikken – ikke minst den norske landbrukspolitikken – ut fra følgende tankerekke:

Hvis vi ønsker økt sjølforsyning basert på egne nasjonale, lokale ressurser, er ikke løsningen mindre regulering, mer marked og mer såkalt blå frihet. Nei, løsningen er en kombinasjon av solid importvern og hva man kan kalle en stimulerende nasjonalintern landbrukspolitikk. I en kapitalistisk markedsliberal samtid er det en kraftig motstrømspolitikk som må gjelde for landbrukspolitikken vår. Denne meldinga vår viser slike ambisjoner – og takk og pris for det.

Så er den samtidig ikke så konkret, så detaljert og så forpliktende som man kunne ønske. Men slik er gjerne stortingsmeldinger. De er bidrag i en løpende politikkutvikling, mer enn at de liksom skal markere noen konklusjoner eller avslutninger på den samme politikkutviklinga. Derfor mener og synes jeg som SV-er og stortingsrepresentant at det er fint at vi både har gitt, har fått og kommer til å få innspill som nettopp viser hvordan vi skal gå videre når det gjelder å konkretisere på virkemiddelsida og gjerne skjerpe oss på målsettingssida. Her har det kommet mye godt undervegs i den gode prosessen som har blitt nevnt av flere. Jeg vil også si at i dag foreligger det forslag – som ikke provoserer meg, verken forslagene fra Per Olaf Lundteigen eller Kristelig Folkeparti – som nettopp er bidrag inn i det videre arbeidet som vi i SV skal delta i med glede og på en ivrig måte. For dette er viktig. Ikke minst gjelder dette sjølforsyningsfeltet, for det er globalt uetisk ikke å ta større ansvar for eget matbehov enn det vi gjør i dag.

Statsråd Lars Peder Brekk [14:40:02]: Representanten Flåtten sa i sitt forrige innlegg at Høyre ikke har sagt i innstillingen at de ikke vil gå inn for et landbruk i hele landet. Det viser han til. Hvorfor kan ikke Høyre være klarere på det punktet? Hvorfor kan de ikke si at de vil ha et landbruk i hele landet? Jeg kan gi forklaringen på hvorfor de ikke er klare på det. Jo, de har bestemt seg. De sier i klartekst – og jeg viser til den nye letteste meldingen som de har laget:

«Vi mener at bosetting og sysselsetting ikke skal være et mål for landbruksoverføringene.»

Det er helt åpenbart at Høyre har gått bort fra sine tidligere holdninger om at de ønsker landbruk i hele landet – la det være klart. Her må Høyre være ærlig.

Så har jeg lyst til å påpeke noe annet. Representanten Røbekk Nørve og Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen har sagt at de vil fjerne kvotebegrensningene, de vil fjerne konsesjonsgrensen både for enkeltbruk og samdriften, som det står. Hva vil det ha å si for overproduksjon? Hva vil det ha å si for de største brukene som er mest utsatt? Selvsagt vil det gå ut over de store brukene som har nyinvestert. Når vi ser dette opp mot at de er veldig uklare når det gjelder markedsregulering, og at de er totalt uklare når det gjelder importvernet for landbruk i hele landet, må vi kunne si at de er bevisst uklare. De går på det viset bort fra tidligere politikk, en politikk som er særdeles viktig for å sikre landbruket matproduksjon i hele landet.

Et lite eksempel: De ønsker å stimulere samdriften. De sier endog at samdriften skal ha bedre vilkår enn enkeltbruk. Hva slags rimelighet er det i at samdrift på 400 tonn skal ha mer tilskudd enn et enkeltbruk/familiebruk på

400 tonn? Det henger ikke i hop. Det er fullstendig meningsløst. Det vil føre til en tilpassing som vil være særdeles uheldig. Vi kan diskutere samdrift opp og ned, men det å ha ulike vilkår for ulike bruk, som har samme størrelse, er ikke god politikk. Det er ufornuftig.

Til slutt: Høyre viser i sin landbruksmelding til at den norske melkebonden er tjent med et norsk EU-medlemskap. De viser til at den årlige støtten gir den svenske melkebonden 95 øre mer per liter enn det norske bønder oppnår. Det er bare tull. Den svenske EU-bonden får en pris på mellom 2,30 og 3,30 norske kroner. Den norske bonden får 4,50 kr. Nå må Høyre være ærlig. Nå må Høyre stå for en redelig politikk. Det synes jeg ikke vi ser her.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at «bare tull» ikke er et passende parlamentarisk uttrykk i denne salen.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [14:43:24]: I dag skal Stortinget vedta grunnmuren for den norske landbrukspolitikken de neste 10–15 årene. Da er det viktig at vi har noen visjoner for landbruket vårt. Det er likeså viktig at vi har noen konkrete tiltak for hvordan vi skal nå disse visjonene.

Vi snakker tross alt om den største helhetlige verdikjeden vi har på fastlandet – landbruk og næringsmiddelindustri. Det er en helhetlig verdikjede som sysselsetter mange og som det er viktig å ta vare på.

Vi har god matsikkerhet i landet. Det må vi ta vare på. Næringsmiddelindustrien satser hardt på innovasjon. Vi må fortsatt oppfordre næringsmiddelindustrien til å satse på innovasjon. Så vet vi at forskning og forskningsbasert innovasjon er ett av de viktigste virkemidlene for å øke konkurransekraften i verdikjedene på landbruks- og matområdet.

Før påske var det mange av oss som fikk en eggkartong med fem egg i av Bondelaget. Budskapet fra Bondelaget var: Vi skal klare å produsere det ene egget hvis storting og regjering gir oss virkemidlene. Kristelig Folkeparti vil gi bønder disse virkemidlene. Vi ønsker å redusere inntekts-gapet mellom bønder og andre yrkesgrupper. Vi ønsker å få opprettet et fond à la skogfondet for å gi dem mer kapital. Vi ønsker å verne mer av matjord for å gi bønder viktige areal å dyrke maten på.

Jeg hadde håpet at regjeringspartiene også ville føre en politikk der vi i framtiden får seks egg i eggkartongen – ikke bare fem egg. Jeg er litt usikker på det.

Komiteens leder, Terje Aasland, var i sitt innlegg inne på at ingen i denne salen har sagt at denne meldingen er for lite ambisiøs – og så tolket representanten det dit hen at da må det være en særdeles ambisiøs jordbruksmelding som vi i dag behandler. Det er en vid tolkning å legge til grunn av komiteens leder. Representanten sa at han er glad for at Kristelig Folkeparti har ambisjoner, at vi er visjonære, men at det også er viktig med realisme. Kristelig Folkeparti står for en realistisk landbrukspolitikk, en realistisk næringsmiddelpolitikk, og det er jeg stolt av.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:46:41]: Det er trist at vi ikke har landbruksdebatter oftere i Stortinget – det er

lærerikt, spennende og mange friske innlegg. Debatten har også vært veldig klargjørende. Vi nærmer oss slutten av dagen, og jeg vil bruke litt tid på noe av det jeg mener vi kan trekke ut av debatten.

Fremskrittspartiets innlegg må jeg si tilnærmet sjokkerende meg da man sammenlignet norsk landbrukspolitikk med forholdene i Nord-Korea og Sovjetunionen. Man mente at det næringskomiteen har sett på i Brasil, var en modell for norsk landbruk. Der var det gårdsbruk på 100 000 mål, med 56 John Deere-treskere. Det er vanskelig å ta seriøst. Men det er Stortingets nest største parti, som kan få regjeringsmakt etter neste valg – hvis ikke folk forstår alvoret i hvilke krefter man da setter i gang innenfor norsk landbrukspolitikk om det partiet får være med og styre politikken. Det er der jeg mener at Kristelig Folkeparti må være mye tydeligere på å si at det er helt uaktuelt for Kristelig Folkeparti å slippe det partiet til makten. De må klargjøre det tydelig – og tidlig.

Så blir jeg litt overrasket over at min gode medrepresentant fra Hedmark og Høyre bruker så sterke ord som den klamme detaljstyringen, «jerngrepet» på næringen og at «lønnsomhet er åpenbart ikke særlig viktig». Jeg lever i den næringen – og hvordan skal vi få økt lønnsomhet når Høyre ønsker å bryte en inngått avtale mellom staten og næringen om 1 960 mill. kr, som ville betydd 37 000 kr mindre per årsverk i direkte overføringer i mitt – og vårt – fylke? Da ville jo lønnsomheten gå ned fra dag én. I tillegg – når man omtaler tollproposisjonen – ønsker man å fjerne handelsrestriksjoner. Handelsrestriksjonene til Norge handler om tollvern nettopp på landbruksprodukter. De som vil tape mest på det, er de største produsentene – de med volum. Hvis man fjerner konsesjonsgrensene, hvem vil da tape mest på det? Jo, det er de som har investert stort og tungt og satt seg i dyp gjeld, som da går en usikker framtid i møte på grunn av at det er blitt mer usikkerhet om hvilke priser de får.

Men det som er det gledelige i dag, er at vi har fått klargjort at Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Kristelig Folkeparti står sammen om grunnbjelkene i norsk landbrukspolitikk. Det er bra for norsk landbruk at det er fire partier som slår fast at vi ønsker et sterkt importvern, at vi ønsker en jordbruksavtale mellom staten og næringen, og at vi ønsker at samvirkets rolle som markedsregulator skal videreføres. Det at det nå er fire partier som stemmer for forslaget, gir en trygghet for landbruket. Jeg synes det er trist at ikke flere gjør det, men jeg er glad for at vi fire ønsker å gi landbruket forutsigbarhet, og at vi gjennom det skal øke norsk matproduksjon med 20 pst. de kommende årene.

Frank Bakke-Jensen (H) [14:49:51]: Først må jeg berømme statsrådets forsøk på å være høy og mørk fra Stortingets talerstol – det var en imponerende forestilling, men det er noen hull.

Når statsråden påstår at alt Høyre ikke har skrevet i sin alternative landbruksmelding, mener vi ikke skal skje, så feiler han. Hvis det resonnementet skulle ha hold – når vi ikke har skrevet at det skal være jordbruk i hele landet, så mener vi at det ikke skal være det – hadde jeg, hvis jeg hadde vært leder av Norges Bondelag, stått på gelenderet i

diplomatosjen nå. For det er jo akkurat det samme Senterpartiet gjør når de ikke vil skrive inn målene Kristelig Folkeparti har presentert for dem. Når det gjelder de tre konkrete målene Kristelig Folkeparti har bedt om å få skrevet inn i meldingen, sier Senterpartiet nei, de trenger ikke å stå der. Men det kan da ikke bety at når de ikke står der, så skal det ikke skje, at når man ikke skal skrive inn konkrete inntektstall, så skal ikke inntektsøkningen være slik som man antyder, at når man ikke vil skrive inn konkrete produksjonsmål, så skal ikke økningen være sånn, at når man ikke vil skrive inn jordvern, så skal man ikke ha jordvern. Resonnementet til statsråden er helt på jordet.

Det er ikke sånn at Høyre har sagt eller tenkt at vi vil utforme en politikk som gjør at vi ikke får jordbruk i hele landet. Men Høyre har sagt at det er viktig at det jordbruket vi har rundt omkring, skal være lønnsomt. Og lønnsomhet er viktig, for dette er en næring som er avhengig av å få unge mennesker inn. Det har vi snakket om tidligere i denne salen. Denne gangen ser det litt bedre ut – sist vi diskuterte landbruk, var det enda gråere og eldre folk som satt her.

Vi sier at markedsregulatoren bør være nøytral, vi vil se på det, og da må det være lov å stille noen spørsmål: Er vi fornøyd med mangfoldet i norsk landbruk i dag? Er vi fornøyd med antallet som har lyst til å investere i norsk landbruk i dag? Kan tyngden fra samvirket kombinert med markedsregulatoren gjøre at investorer ikke synes dette er attraktivt? Det er i alle fall spørsmål det må være lov å stille, og det er spørsmål man kunne ha utredet.

Så til slutt: Jeg tror at grunnen til de voldsomme reaksjonene vi har fått fra Senterpartiet på at vi har engasjert oss i landbrukspolitikken og kommet med en alternativ melding, er at de aller fleste i Senterpartiet er genetiske monopolister, og det irriterer dem grenseløst at noen andre skal blande seg borti en politikk som de mener de har hatt rett på de siste 30 år.

Gunnar Gundersen (H) [14:52:40]: Jeg har blitt avlagt en visitt fra både representanten Lundteigen og representanten Slagsvold Vedum. Jeg tror at debatten her har vist at det er en vesensforskjell mellom de som har tillit til den enkelte, og de som har tillit til at systemet forvalter landbruket best for dem.

Jeg mente det veldig tydelig da jeg sa at næringen var malt inn i et hjørne, og det kommer til å ta tid å få den ut. Det er en vesentlig utfordring, som Slagsvold Vedum var inne på, hvordan man skal få næringen ut av hjørnet uten at det rammer spesielt dem som har investert i tillit til de begrensningene man har pålagt næringen – det skal ikke underslås at utfordringen er der.

Jeg kan ikke skjønne hvordan Senterpartiet kan være så strålende fornøyd med utviklingen sånn som den er i næringen. Det er det mest utpregede ved angrepene vi har sett på Høyre, at man åpenbart er strålende fornøyd med situasjonen sånn som den er. Jeg tør stå fast på min påstand. Lundteigen står i salen for tre egne forslag som antakeligvis ikke får støtte av andre enn ham selv, og når man snakker om ukklarhet i hva Senterpartiet står for, er det eksperisen som taler. Min påstand er at viljen til å formulere

målsettinger er vesentlig sterkere enn viljen til å finansiere dem, og det synes jeg hele meldingen og hele debatten har båret preg av. Representanten Lundteigen demonstrerer egentlig sin egen avmakt ved å framsette de tre forslagene han har framsatt.

Så kom påstanden om at AS-er er eiendomsrett uten plikter. Den er nesten ikke til å tro. Mer enn halvparten av norske arbeidsplasser i privat sektor drives av selskaper som er i AS-form. Hvis man tør å påstå at det er eiendomsrett uten plikter, skal jeg ta den debatten når som helst med Lundteigen. Vår påstand har vært at særlig skog er veldig godt egnet for AS-formen, for den skaper stabilitet over generasjoner. Den debatten tar jeg gjerne med Lundteigen. Jeg har tro på at AS-er med eiere som har sterke interesser, utvikles godt. Reguleringene til Lundteigen er jo nettopp det som ødelegger eiendomsretten. Når man ikke lenger kan bestemme hvem man skal selge til, eller til hvilken pris man skal selge, har man faktisk fjernet det meste av eiendomsretten. Det ser vi resultatene av i norsk landbruk: Eiendomsretten er svekket, vekstkraften er svekket, og tilstanden i næringen er definitivt svekket.

Jeg er forundret over at Senterpartiet er mer opptatt av å angripe Høyre enn å skape en politikk som klarer å skape vekst i det som er viktig for svært mange, og det er landbruket.

Terje Aasland (A) [14:55:46]: Det er én ting man kan merke seg, i hvert fall fra debatten, og det er at representanten Gundersen er prisverdig mye tydeligere på Høyres politikk enn Høyre-representanten Flåtten, for det er kanskje gjennom representanten Gundersen at de faktiske politiske tenkningene rundt landbrukspolitikken kommer fram fra Høyres side.

Jeg har lyst til å prøve å avklare noen ting helt på slutten av debatten, som for øvrig viser veldig tydelige skillelinjer i norsk landbrukspolitik. For det første er det etterspurt, bl.a. fra Kristelig Folkeparti, inntektene og inntektsmålformuleringene fra regjeringspartiene. Da har jeg lyst til å sitere fra innstillingen. Der står regjeringspartiene inne for at man «vil sikre utøverne i landbruket en inntektsutvikling og sosiale vilkår på linje med andre grupper». Det er en inntektsgaranti. Så sier man videre at man ønsker å «vide-reutvikle inntekts- og velferdspolitikken i landbruket med utgangspunkt i den landbrukspolitikken som er ført etter 2005». Blir det gjennomført, vil inntektsgapet bli tettet. Det er et faktum. Det er en ganske ambisiøs målsetting. Jeg tror den er like ambisiøs som Kristelig Folkepartis forslag, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme tiltak som gir bønder, som selvstendig næringsdrivende, muligheter til vesentlig å redusere inntektsforskjellene til andre grupper.»

Jeg tror ikke det er den store forskjellen mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti når det gjelder dette, selv om man kanskje liker å konstruere det.

Så til jordvern. De foreløpige tallene for 2011 er de beste siden målingene tok til i 1976. Vi nærmer oss den målsettingen som ligger der. Vi kan godt diskutere i fortsettelsen om man kanskje også bør ned under 6 000 dekar.

Det har i hvert fall vært krevende å komme dit vi er nå, men det er den rød-grønne regjeringen som har sørget for at vi nå omdisponerer mindre dyrket jord enn det vi noen gang har gjort så lenge målingene har pågått.

Så har også Kristelig Folkeparti lekt med prosenter. Få lever av prosenter, og det er vesentlig forskjell på 1,7 pst. i 2005 og 1,4 pst. i 2011, da statsbudsjettet var på henholdsvis 650 mrd. kr og 1 000 mrd. kr. Det er bedre å se på hva rammene var for jordbruksoppkjørene de enkelte år.

Så til Høyre. Hvorfor setter vi spørsmålstegn ved hvorfor Høyre har fraveket prinsippet om å ha landbruk i hele landet? Det er fordi komiteens flertall, unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, faktisk slår fast at man ønsker et landbruk over hele landet. Da burde Høyre vært med på det forholdet for å stadfeste det som er landsmøtets vedtak i Høyre, men de har altså valgt ikke å gjøre det.

Helt til slutt: Når vi stiller spørsmål rundt Høyres utydelighet, er det ikke sånn som representanten Lødemel påsto, at vi baksnakket Høyre, men når Høyre skriver på sin hjemmeside at «Høyre vil ikke fjerne importvern (presidenten klubber) eller markedsreguleringen over natten, men vi må gradvis (presidenten klubber igjen) tilpasse oss resten av verden», er det grunn til å sette spørsmålstegn (presidenten klubber igjen).

Presidenten: Taletiden er omme. Presidenten ber om at man respekterer den tilmålte taletiden.

Representanten Svein Flåtten har hatt ordet to ganger tidligere, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Svein Flåtten (H) [14:59:17]: Jeg takker først for komplimenten fra komiteens leder om hvem som egentlig er i stand til å tenke i Høyre. Det var et interessant synspunkt.

Så skjønner jeg at vi har rørt ved et ømt punkt i landbrukspolitikken her i dag – når statsråden selv gjentaken- de ganger går opp på talerstolen og demonstrerer at han har lett med lys og lykte etter formuleringer som kan styrke hans egne synspunkter om at vi er utydelige, om at vi f.eks. ikke vil ha et landbruk i hele landet. Jeg kan vise ham en rekke merknader hvor vi understreker at det skal være gode betingelser for små bruk og for store bruk – uansett hvor de ligger. Det har ikke statsråden vært interessert i å lese i det hele tatt.

Så fikk vi jo til slutt en interessant avklaring fra lederen, hvor dette med landbruk i hele landet går på at vi ikke har tilsluttet oss en regjeringspartimerknad – underlig.

Torgeir Trældal (FrP) [15:00:33]: Under debatten har veldig mange fra de rød-grønne pratet om selvforsynings- delen. Det jeg egentlig reagerer litt på, er at dette er en matmelding, men man vil ikke ta inn over seg at man eksporterer 38 millioner måltider fisk hver eneste dag. Når ministeren lager en matmelding, bør han også nevne fisk. Når det gjelder fiskeriministeren, er hun fiskeriminister – hun er ikke matminister. Matministeren sitter her. Vi i Fremskrittspartiet mener iallfall at fisk er mat.

Så til Brekk. Jeg vil kommentere litt av det han sa. Han sa jeg var uklar når det gjaldt vårt forslag som handler om

regulatorrollen. Jeg synes det er rart at han mener at jeg var uklar. Samtidig sa han at Høyre ikke vil stemme for Fremskrittspartiets forslag. Men det Brekk prater om, er et Dokument 8-forslag som er innlevert fra Fremskrittspartiet, og som handler om regulatorrollen. Men forslaget har ikke vært til behandling ennå. Komiteen har ikke startet jobben med det. Ikke engang hvem som skal være saksordfører, har kommet opp ennå. Og så vet statsråden hva Høyre vil gjøre! Jeg synes – med all respekt – at Høyre fortjener en unnskyldning fra Brekk for at han forteller hva de kommer til å gjøre, og ikke gjøre. Det synes jeg er uverdigg i en debatt, spesielt av en statsråd. Jeg synes han bør moderere dette litt.

Til det man også sa var uklart: Som jeg sa i mitt innlegg tidligere, ønsker vi at SLF i en overgangsfase skal ha regulatorrollen til vi får sett på dette. Vi vil sette ned en gruppe – som kan bestå av folk fra BI, bestå av kompetente folk – som skal se på dette. Tross alt bruker man altså – noe statsråden ikke har nevnt ett ord om – over jordbruksavtalen 35 mill. kr til regulatordelen – fra budsjettet, ikke bare fra bøndene. Det kan man også ta med seg her.

Så til Aasland. Han sa at ingen har sagt at det er en lite ambisiøs melding. Jeg har stått på denne talerstolen og sagt at Velkommen til bords, som meldingen heter, er levert uten bestikk, for det følger ingenting med. Hvis det er å være lite ambisiøs å si at vi ikke er enig, vet jeg ikke hvilke ord man skal bruke.

Det eneste jeg kan konkludere med, er at hvis det blir regjeringsskifte, blir det iallfall et nytt Velkommen til bords. Jeg kan love at den nye regjeringen – hvis den kommer – i hvert fall kommer til å ha bestikk med seg. Det blir ikke levert en melding uten bestikk.

Så vil jeg si at Fremskrittspartiet vil støtte Venstres forslag nr. 20 og nr. 23.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:03:44]: Representanten Gundersen reagerte på min presise formulering, Høyres ønske om å ha eiendomsrett uten plikter på gårdsbruk.

En av de sentrale pliktene er personlig boplikt. Alle – og jeg understreker alle – i denne sal regner jeg med er enige om at en ikke kan innføre personlig boplikt for et aksjeselskap eller et gårdsbruk.

I Høyres landbruksmelding står det at det skal være «lønnsomt landbruk som gir fremtidsoptimisme for den aktive bonde». Så står det på side 21:

«Den norske melkebonden ville tjent på å være EU-bonde. EUs nordlige støtte gir den svenske melkebonden 0,95 kroner mer pr liter» enn det norske bønder oppnår.

Det er ikke sant. En kan ikke stole på Høyres dokument her. Prisen i Norge er 4,60 kr. I Sverige er den 2,30. Distriktsstøtten i Norge, i Nord-Norge, er høyere enn 95 øre. Det er et falsum. Jeg ber dem som leser dette, lese med den nødvendige kritiske sans.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:04:59]: Komiteens leder, Terje Aasland, sier at undertegnede leker med tall. Jeg skjønner at regjeringspartiene synes det er nedslående tall vi finner, at man i 2005 brukte 1,7 pst. av budsjettet på landbruket, mens vi i 2011 brukte 1,4 pst. Hvis vi ikke skal kunne bruke sammenlignbare tall fra 2005 og 2011, er jeg usikker på hvilke tall vi kan bruke.

Det er også slik at regjeringen har mer enn 50 pst. mer å rutte med nå enn da vi satt i regjering i 2005. Da er det heller ikke noe kunststykke å gi noen ekstra kroner her og der. Men det er altså på fordelingen man ser prioriteringen. Vi prioriterte mer til bonden enn det denne regjeringen gjør. Det er et tankekors for oss at regjeringen, når det nå går så bra for landet, ikke har råd til å gi mer til landbruket – når kaka er større.

Representanten Aasland var også inne på at man liker å konstruere at Kristelig Folkeparti er opptatt av landbruket. I 1933 hadde Kristelig Folkeparti seks punkter som vi ba om støtte til å gå til Stortinget med. Ett punkt var en aktiv landbrukspolitikk. Fra 1933 og fram til 2012 har Kristelig Folkeparti stått for en aktiv landbrukspolitikk, og det kommer vi til å gjøre videre også. Hvis det er slik at regjeringspartiene i sine merknader har like god politikk som det Kristelig Folkeparti fremmer med sitt forslag i dag, om inntekten til bøndene, synes jeg det er rart at komiteens leder og regjeringspartiene ikke kan stemme for Kristelig Folkepartis forslag om å redusere inntektsgapet mellom bønder og andre yrkesgrupper.

Jeg satt selv i forhandlingene med regjeringen på dette punktet. Jeg vet hvor langt vi kom. Det var i et annet rom, men vi kom iallfall ikke i mål med å forhandle landbrukspolitikk på et bredere grunnlag enn det regjeringspartiene selv kunne stille seg bak.

Statsråd Lars Peder Brekk [15:07:53]: Det her skal bli det siste innlegget fra mitt hold nå, og jeg har lyst til å si takk for en klargjørende og engasjerende debatt.

Jeg har bare lyst å si til representanten Bakke-Jensen, som nevnte at det ikke står i klartekst: Jo, det står i klartekst på side 9 i den nye landbruksmeldingen fra Høyre:

«Vi mener at bosetting- og sysselsetting ikke skal være et mål for landbruksoverføringene.»

Det er klart vi ikke kan tolke det annerledes enn at det understreker at en har gått bort fra at vi skal ha et landbruk i dette landet.

Så er jeg enig i det representanten Flåtten sier, at det står at en ønsker gode vilkår for både små og store bruk, men det må på sett og vis henge sammen det som står der, det er det som er utgangspunktet.

Til representanten Torgeir Trældal: Vi kan gå mange runder rundt regulatorrollen her. Jeg har prøvd å forklare den mangelfulle sammenhengen vi leser av innstillingen, og håper det blir klarere etter hvert når man får jobbet med det i Fremskrittspartiet og i Høyre.

Men apropos påstanden om at dette er en stortingsmelding «uten bestikk»: La meg nå være litt spiss og si at da er jeg redd for at med mer fremskrittspartipolitikk vil det ikke være særlig mye norsk mat på tallerkenen.

Helt til slutt vil jeg bare kommentere en del av innleg-

gene fra representantene fra Kristelig Folkeparti. La meg svare på det at det aldri er levert mer jordvern enn det denne regjeringen har gjort. Mange har gått gjennom tallene og sagt at tallene for 2011, slik de nå foreløpig ligger, er nesten nede på halveringsmålet som regjeringen Bondevik II selv foreslo. Det er et fantastisk godt resultat, og det har basis i at vi har gjennomført en politikk som har gitt virkning.

Når det gjelder inntekt, er det udiskutabelt at vi har endret politikken etter 2005. Vi har kronemessig lik utvikling etter den tid. Det er klart vi vil jobbe videre for å videreutvikle den politikken – det er helt åpenbart at det er for stor avstand mellom andre grupper og bøndene – men det er en jobb vi må gjøre videre framover. Vi har levert 110 000 kr i økning ifølge budsjettmemnda i løpet av disse årene. Det er det samme som andre grupper har, noe som er bedre enn på mange, mange tiår.

Til slutt om produksjonsmålsettingene: Den største og viktigste målsettingen som er lagt inn i stortingsmeldingen, er at vi skal øke norsk produksjon. Den er historisk høy, og meldingen slår fast at norsk matproduksjon skal vokse på alle områder – først og fremst basert på norske ressurser.

Presidenten: Representanten Irene Lange Nordahl har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Irene Lange Nordahl (Sp) [15:11:16]: De politiske skillelinjene i denne debatten er helt klare, mellom de rød-grønne og Kristelig Folkeparti på den ene siden og Høyre og Fremskrittspartiet på den andre siden. Det har debatten klargjort tydelig.

Når Stortinget i dag vedtar landbruksmeldingen, er det den mest ambisiøse landbruksmeldingen noensinne. Dette er en melding som har som mål å øke den norske matproduksjonen, fortsette den positive inntektsutviklingen, gjøre det lettere å investere og med tiltak for økt rekruttering. Nå er vi i Senterpartiet opptatt av å oppfylle målene i landbruksmeldingen, til beste for landbruket i hele landet.

Presidenten: Representanten Lillian Hansen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lillian Hansen (A) [15:12:07]: Nå er det tredje gangen jeg prøver å få svar fra Fremskrittspartiets Torgeir Trældal, og det blir siste gangen og den siste muligheten jeg har nå.

Jeg gjentar: Enkeltbønders mulighet til å utvikle drift er avgjørende, sa Torgeir Trældal i sitt hovedinnlegg. For å oppnå dette byr Fremskrittspartiet på mindre av alt: færre reguleringer, mindre tollvern, og langt mindre overføringer. Ja, de skal kutte 7 mrd. kr.

Jeg har registrert mange aktører i landbruket som ikke sier ja til denne oppskriften. Kan representanten Trældal – som så ofte klager over høye kostnader og tøffe konkurransevilkår for næringsaktørene her i landet – forklare hvordan han mener hans politikk vil kunne

føre til et levende landbruk? Er dette frihet for bonden?

Presidenten: Representanten Terje Aasland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Terje Aasland (A) [15:13:13]: Det var et retorisk poeng landbruksministeren var innom når det gjelder Fremskrittspartiet, om å gå til bords med bestikk: Det er langt bedre å gå til bords med mat på bordet. Med Høyres landbrukspolitikk vil det nok ikke være mye mat på bordet, i hvert fall ikke fra norsk jordbruk.

Så til Kristelig Folkeparti om tall: Jeg skal ikke fortsette å polemisere veldig mye rundt det, men jeg har bare lyst til å trekke fram noen tall fra rammene i jordbruksoppgjøret. Fra 2005 ble det gitt 450 mill. kr i ramme. Det var resultatet i 2005, siste året Bondevik satt. For 2011 var rammen på 1 420 mill. kr, altså 1,4 mrd. kr – en vesentlig forskjell.

Jeg skal ikke bruke tid på å lese opp hva rammene var på under Bondeviks regjering, og hva de har vært på de siste årene, men jeg bare konstaterer at det er en vesentlig forskjell.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [15:14:21]: Jeg ba om ordet fordi min gode sentrumsvenn i Kristelig Folkeparti kom med et sleivspark i sitt sluttinnlegg.

Det er når du sitter i posisjon du ser hva et parti reelt sett prioriterer. For å ta et tall til, det året vi nå er inne i, det tredje året i stortingsperioden: Da Kristelig Folkeparti hadde statsministeren, var tilbudet i 2010-kroner minus 495 mill. kr. Det var tilbudet Kristelig Folkeparti ga til landbruket da de hadde landbruksministeren, og det er da man ser hva man reelt sett prioriterer. Da Knut Arild Hareide var miljøvernminister, ble det omdisponert over 11 000 dekar dyrket mark. I fjor ble det omdisponert 6 070 dekar dyrket mark, så det er ingen tvil om at politikken virker. Det er når man er i posisjon man ser hva man prioriterer. Vi i Senterpartiet er glad for at Kristelig Folkeparti nå viser utålmodighet når de er opposisjon, men historien er dessverre ikke den beste.

Presidenten: Representanten Frank Bakke-Jensen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Frank Bakke-Jensen (H) [15:15:37]: Bare kort: Takk for debatten!

Så litt til formuleringene våre når det gjelder å bruke landbruksoverføringene for å sikre bosetting. Vi skal bruke landbruksoverføringene for å sikre lønnsomt landbruk i hele landet.

Til slutt om beskyldningene om at vi er utydelige. Det er litt merkelig. På den ene siden blir vi beskyldt for å være forferdelig utydelig, og på den andre siden er posisjonen

helt klar på at politikken vår vil rasere landbruket i hele landet. Vi er altså utydelige, og det eneste man da kan trekke ut av vår politikk, er at den vil rasere landbruket i hele landet. Jeg tror faktisk ikke det.

Det er eksempler på utydelighet fra posisjonen. Når vi snakker med utenriksministeren, er han helt klar på at ting vil endre seg. WTO-forhandlingene vil føre til at også for Norge vil situasjonen endre seg. Forhold utenfra vil endre forhold i Norge. Da må man forberede seg på de endringene som kommer, ikke bare knipe igjen øynene og glemme det.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:16:52]: Representanten Aasland og statsråden mener at formuleringene i meldingen imøtekommer Kristelig Folkepartis forslag om forbedring på inntektsutjevning. Det som da henger i luften, og som ikke er kommet på plass, er: Hvorfor reagerer da Senterpartiets ungdommer og andre med påskeopprør og ønsker klar melding fra Senterpartiet, en klar melding om at også de bør følge Kristelig Folkepartis forslag om sterkere formuleringer når det gjelder inntekt? Det henger i luften. Hvis det var så enkelt som det har kommet fram her i dag, hadde det vel ikke vært noe opprør eller reaksjoner, som vi har sett i den senere tid.

Presidenten: Representanten Line Henriette Hjemdal har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:17:49]: Statsråd Brekk sa at vi vil videreutvikle denne politikken som går på inntektsgrunnlaget. Fra 2005 har bøndene fått mer å rutte med – det leser vi ut av statistikken. Men vi ønsker at bøndene skal få et løfte om dette for fremtiden. Det var det Kristelig Folkeparti krevde i de forhandlingene vi førte med regjeringen, at vi kunne få på plass tiltak som ville gi bønder som selvstendig næringsdrivende mulighet for vesentlig å redusere inntektsforskjellene til andre grupper. Vi ønsker å fortsette den veien. Så blir vi møtt med i denne debatten, fra representanter fra regjeringspartiene, at det gjør de hvis handlingsrommet er på plass. Kristelig Folkeparti ønsket å gi dette løftet. Bøndene er ikke til salgs i regjeringsforhandlinger, og bøndene er ikke til salgs for oss når det gjelder inntekt ellers heller.

Presidenten: Representanten Alf Egil Holmelid har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Alf Egil Holmelid (SV) [15:19:08]: Eg vil takke for ein avklarande debatt – ein debatt som har vist at det går eit klart skilje i landbrukspolitikken mellom regjeringa som har gjort eit lyft for inntekta i landbruket, og opposisjonen som, med Framstegspartiet i front, vil rasere landbruket.

Anten representantane liker det eller ikkje, er det eit

faktum at om vi får eit regjeringsskifte, kjem det ikkje til å bli eit lyft for landbruket uansett kor mykje nokon prøver å mane fram at vi skal fortsetje lyftet. Det må dei som er med på å lage eit regjeringsskifte, ta inn over seg.

Så til slutt er det slik at Høgre er oppteke av at vi kritiserer deira politikk. Dei ønskjer at dei skal få lov til å kritisere regjeringa, og så skal ikkje vi få lov til å seie kva som blir konsekvensane av deira alternativ – det blir ein rar debatt.

Presidenten: Representanten Torgeir Trældal har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Torgeir Trældal (FrP) [15:20:12]: Senterpartiets representant Slagsvold Vedum sier at politikken virker. Ja, vi registrerer jo det med de siste medieoppslagene og i salen her at det er et opprør i Senterpartiet. Så den virker tydeligvis ikke engang i Senterpartiet. Den virker så godt at man legger ned tre bruk per dag – 21 i uken. Det er Senterpartiets politikk.

Så blir vi også beskyldt for at vi er utydelige. Jeg kan ikke forstå hvorfor, for ellers blir man beskyldt for man er for brå.

Så sier komitélederen også at vi blir fri for mat på bordet hvis den borgerlige politikken slår inn. Det er litt merkelig at det ikke er fritt for mat på bordet i resten av verden og i resten av Europa, som har en politikk som vi ønsker å føre.

Så litt til Lillian Hansens etterlysning. Jeg synes det er ganske påfallende at representanten Hansen nå forteller hele Stortinget at hun ikke har lest merknadene, at hun ikke har lest dokumentene. Alt det hun spør om, står i dokumentene.

Arne L. Haugen (A) [15:21:28]: Jeg har ikke tenkt å bruke hele taletiden. Jeg ønsker bare å prøve å bidra til at debatten nå avsluttes. Jeg tror det er vanskelig for representantene å klare å kaste mer lys over de forskjellige frontlinjene som går i salen. Jeg tar ordet for å takke for debatten. Det har vært en omfattende debatt. Det har vært interessant å være til stede i salen hele tiden og delta i den.

Jeg synes det er mye som er klarlagt når det gjelder skillelinjene i politikken – regjeringsskiftene med støtte fra Kristelig Folkeparti på viktige områder, mens vi vel er enige om at Høyre og Fremskrittspartiet står for en annen politisk tilnærming til disse viktige samfunnsområdene.

Det får være min oppsummering. Takk for debatten!

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

S a k n r. 3 [15:22:42]

Interpellasjon fra representanten Sylvi Graham til helse- og omsorgsministeren:

«Funksjonshemmede barn har rett til hjelpestønad, og foreldrene kan få omsorgslønn når de utøver pleie og omsorg som kommunene ellers plikter å tilby. Pleiepengene kan også tilbys. Kaasa-utvalget har i NOU 2011:17 foreslått

å erstatte hjelpestønad og omsorgslønn med en kommunal omsorgsstønad som ikke kan kombineres med full lønn eller pleiepenge. Omsorgsbehov utover dette skal dekkes med kommunale tjenester. Også fastsettelsen av omsorgsbehovet skal overlates til kommunene. For foreldre med de mest krevende omsorgsoppgavene vil omleggingen kunne få dramatiske økonomiske konsekvenser.

Hvordan vil statsråden sikre disse barna og deres familier trygghet og forutsigbarhet både når det gjelder familieøkonomien og kvaliteten og stabiliteten i omsorgen?»

Sylvi Graham (H) [15:24:03]: Noe av det tyngste en kan oppleve som forelder, er at barnet ens blir sterkt pleietrengende, som funksjonshemmet eller alvorlig syk. Det å være småbarnsmor eller -far er krevende nok fra før. Når man i tillegg får et barn som trenger hjelp 24 timer i døgnet – enten helseproblemene er medfødte eller kommet som følge av f.eks. en ulykke – er det klart at det setter den tidsklemma vi andre klager over, i perspektiv.

Man skal selvfølgelig ikke svartmale. Som alle andre foreldre vil man oppleve lyse og mørke stunder sammen med barnet sitt. Man vil være stolt og fortvilet om hverandre, og man vil sette barnet sitt foran alt annet. Det som er forskjellen, er vel først og fremst at et sterkt pleietrengende barn tar så mye mer tid – så mye tid at det å skulle kombinere den omsorgen man ønsker å gi barnet sitt, med en vanlig 100 pst. jobb, blir vanskelig, om ikke umulig. De som er i denne situasjonen, er avhengige av et godt og konstruktivt samarbeid med det offentlige, ikke minst med sin kommune.

Det er kanskje noen som har den refleksjonen at det offentlige skal ta seg av alle pleie- og omsorgsoppgaver som alle landets innbyggere – også små barn – kan oppleve å ha. Det offentlige har åpenbart en rolle å spille i slike sammenhenger. Men det er også åpenbart at for barn er det stor forskjell på å bli tatt hånd om av det som tross alt er et profesjonelt og til tider upersonlig helsevesen, sammenliknet med den tryggheten og kjærligheten de aller fleste vil oppleve sammen med mor, far og søsken. Som det sies i Kaasa-utvalgets rapport:

«Foreldre og barn har et spesielt forhold som det vil være vanskelig for andre omsorgspersoner å kompensere for.»

Derfor har vi som samfunn utviklet noen ordninger som er ment å hjelpe foreldrene i en slik situasjon. De er nå i spill! Det er gode grunner til at vi har slike ordninger. Det at foreldre midlertidig går helt eller delvis ut av arbeidslivet for å ta seg av et pleietrengende barn, kan ofte være en vinn-vinn-vinn-situasjon. Et sterkt pleietrengende barn kan koste samfunnet så mye som 3 mill. kr i året dersom han eller hun utelukkende tas hånd om av det offentlige. Det kan igjen sammenliknes med en vanlig norsk lønn på rundt 400 000 kr. Med andre ord kan det at foreldrene i en periode er hjemmeværende – om de ønsker og kan – være

- lønnsomt for samfunnet, som «sparer millioner»
- bra for foreldrene, som får mulighet til å ta seg av det kjæreste de har på en god måte
- bra for barnet – viktigst av alt – som får den stabiliteten, tryggheten og kjærligheten bare foreldre kan

gi, selvfølgelig når de får den oppfølging og faglige veiledning og støtte de behøver

Fra foreldrenes side oppleves dette, som Kaasa-utvalget skriver i sin rapport, som en meningsfull, men ensom oppgave. Dessverre er det slik at dagens ordninger – pleiepenge, hjelpestønad og omsorgslønn – av foreldrene oppleves som fragmenterte, uoversiktlige og vanskelige å forholde seg til. Foreldre opplever i verste fall å bli kasteballer mellom stat og kommune. I tillegg oppleves regelverket til tider som uforståelig og uhenksom, som f.eks. vist i saken om barna i organisasjonen Hjernebarna Norge, som opposisjonspartiene samlet tok opp i et representantforslag i 2010. Foreldrene ble nektet pleiepenge fordi deres barn hadde en permanent – heller enn en midlertidig – lidelse, som om det skulle gjøre deres behov for å være hjemme med sine barn mindre prekært, eller mindre legitimt.

Det har vært mye fram og tilbake, mye uforutsigbarhet og usikkerhet, og nå innstramminger i praksis i Nav-distriktene. Opposisjonen har flere ganger tatt fatt i disse sakene. Det har gått svært lang tid. Det er derfor bra at vi nå får en helhetlig gjennomgang, slik det nå er påbegynt med Kaasa-utvalget. Det er mye bra i Kaasa-utvalgets innstilling, som nå er sendt på høring. Jeg tror f.eks. det kan være hensiktsmessig å slå sammen hjelpestønnen og omsorgslønnen, slik utvalget foreslår, for man skal være forsiktig med å gjøre det vanskelig både for byråkratiet og for brukerne ved å ha flere ordninger med overlappende hensikt enn det som er nødvendig. Jeg tror også det er hensiktsmessig å legge til rette for at foreldrene i større grad enn i dag kan kombinere omsorg med en yrkeskarriere. Vi vet godt at det kan være vanskelig å komme tilbake igjen i jobb etter mange år utenfor det ordinære yrkeslivet.

Det er bra at omsorgslønnen skal være en pensjons-givende inntekt. Jeg tror det kan være en riktig prioritering å gi dem med størst omsorgsoppgaver en større del av kaken. Men det kan da være mange som taper på dette dersom endringen skal være provenynøytral, og mange dilemmaer kan da skapes. Jeg vil også berømme utvalget for å ha foreslått en forsterket pårørendestøtte. Pårørende sliter mer enn befolkningen for øvrig med fysiske og psykiske plager, og det gjør inntrykk når man leser i innstillingen om en mor som sier:

«Vi er slitne nok for hele verden».

Samtidig er det en del ting jeg setter spørsmålstejn ved i rapporten. Bekymringen går primært på to ting. Det første er hvorvidt innstillingens fokus på likestilling, integrering, videreført arbeidstilknytning etc. kan gjøre at fokuset forsvinner fra der det burde ligge – på barnas og familienes beste. Det er vanskelig å innse for enkelte politikere, men alt er ikke politikk. Noen ganger kan man faktisk se på et problem isolert, uten at man skal dra inn alle mulige andre hensyn. Det gjelder særlig når sårbare barn er involvert. Det andre er hvorvidt en begrensning av pleiepengeordningen til maksimalt 50 pst. er formålstjenlig. Det er gode grunner til å tro at en slik begrensning er uhenksom, men det er mange som ønsker å beholde en tilknytning til yrkeslivet i de periodene de mottar pleiepenge, og for dem kan en slik ordning fungere bra. Men å sette et slikt tak som skal gjelde for alle, uavhen-

gig av livssituasjon, virker kunstig. Én ting er å legge til rette for en fortsatt arbeidslivstilknytning, noe helt annet er nærmest å pålegge det.

Hva med de barna der sykdommen plutselig forverres, eller som er i en annen situasjon som tilsier at begge foreldrene bør være sammen med barnet over en viss periode? Er det virkelig nødvendig å sette et så klart tak på pleiepengeordningen som det utvalget legger opp til?

Jeg setter også spørsmålstejn ved om det er riktig, som utvalget foreslår, ikke å la det være mulig å kombinere pleiepenge og omsorgslønn eller 100 pst. arbeid ved noen av delene. Omsorgsoppgavene i slike familier begrenser seg ikke til kontortid i ukedagene. Dersom omsorgen foreldrene utfører, er en erstatning for kommunal omsorg, vil et slik rigid regelverk virkelig være hensiktsmessig?

Jeg vil også nevne en siste ting: Hvordan har man med dette forslaget tenkt å sikre at foreldre over hele landet skal kunne oppleve at omsorgslønn er et reelt alternativ? Med dagens omsorgslønn framstår det noen ganger som helt tilfeldig hvorvidt man har på plass en skikkelig omsorgslønnsordning eller ikke. Kommunalt selvstyre er selvfølgelig en viktig verdi – det kan jeg som ordfører i 14 år skrive under på – men det kan ikke være sånn at man må krysse fingrene for at man bor i riktig kommune når behovet plutselig oppstår, eller at man blir tvunget til å være en såkalt velferdsnomade og må flytte til en annen kommune eller et annet distrikt. Dessuten vil mange små Nav-kontor – og til og med mange store – mangle kompetanse på de noen ganger svært sjeldne diagnosene det her gjelder. Dette er også noe av utfordringen i Samhandlingsreformen, nemlig at det legges opp til at mer og mer skal skje i kommunene. Det stiller krav til lokale ressurser, og det stiller krav til kompetanse.

I Kaasa-utvalgets innstilling side 101 står det at de forskjellige forslagene i innstillingen vil «ha virkninger på både kommuneøkonomien og den statlige økonomien», og at det «synes klart at det vil være et behov for styrking av kommuneøkonomien».

Da blir min interpellasjon: Hvordan og når vil statsråden sikre disse barna og deres familier trygghet og forutsigbarhet og kvalitet og stabilitet i omsorgen? Pårørendes omsorg er for Høyre også at det offentlige skal ha omsorg for både de helsemessige, faglige, menneskelige og økonomiske systemene rundt disse familiene og barna.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [15:32:31]: For ganske nøyaktig to år siden svarte jeg på en interpellasjon med spørsmål om hvordan jeg ville forbedre og fornye ordningen med omsorgslønn. Jeg redegjorde for at jeg var kjent med at det er problematiske sider ved denne ordningen og hvordan den praktiseres.

Også Stortinget hadde merket seg resultatene av en gjennomgang som Statens helsetilsyn hadde gjort av ordningen. Helsetilsynet konkluderte med at omsorgslønnsordningen fremstår som uklar og bidrar til å svekke retts-

sikkerheten for personer med omfattende omsorgsbehov og deres pårørende.

Jeg gjorde det kjent for Stortinget at regjeringen ville nedsette et offentlig utvalg som skulle gjennomgå ytelser for pårørendeomsorg som erstatter kommunale tjenester. Utvalget skulle også foreslå endringer i dagens ordninger. Både arbeidsministeren og jeg mente at utredningen også burde omfatte de delvis overlappende tilstøtende ordningene i folketrygden, slik som hjelpestøtaden og pleiepengeordningen. Utredningen skulle ses i sammenheng med den sterke utbyggingen av den kommunale omsorgstjenesten de senere årene. Utvalget ble oppnevnt i juni 2010, og i oktober i fjor leverte de NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg. Fra usynlig til verdsatt og inkludert.

Mandatet var å utrede i hvilken grad og på hvilken måte familier med omfattende omsorgsoppgaver kan gis økonomisk kompensasjon når de utøver pleie og omsorg som kommunen ellers plikter å tilby. Utvalget ble bedt om å se på grenser mellom offentlig og privat ansvar og å foreslå modeller for fremtidige ytelser. Det skulle legges til grunn at regjeringen vil videreutvikle ordninger som gjør det enklere å kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn og pleietrengende voksne og eldre. Dette er i tråd med stortingsmeldingen om fremtidens omsorgstjenester.

Utvalget har sett på situasjonen til brukeren, til de pårørende og til grupper som er særlig sårbare. De har også sett på virkninger av dagens ordninger og vurdert utfordringer knyttet til den demografiske utviklingen.

Pårørende er en viktig ressurs for brukere som har hjelpebehov, for helse- og omsorgstjenesten og for oss alle. Jeg har merket meg det samme sitatet som representanten Graham, som sier at det gjør inntrykk når utvalget forteller om pårørende som sier at de er «slitne nok for hele verden», og at de selv opplever at helsen blir dårligere.

Jeg har også merket meg at utvalget ikke viker til side for å si at dagens ordninger også fører til alvorlig svikt for noen brukere, på grunn av mangelfull oppfølging.

I Nasjonal helse- og omsorgsplan har vi sagt at det skal legges til rette for at pårørende skal kunne kombinere omsorgsarbeid med yrkesaktivitet, og at omsorgsoppgavene skal være mer likt fordelt mellom menn og kvinner.

Representanten Graham nevner bare deler av utvalgets anbefaling når hun refererer til forslaget om å erstatte hjelpestønad og omsorgslønn med en kommunal omsorgsstønad. Jeg vil nevne at utvalget også har foreslått å innføre rett til 20–50 pst. pleiepenger til yrkesaktive foreldre som har barn under 18 år med alvorlige varige lidelser. Utvalget foreslår videre at det skal være en lovfestet pårørendestøtte til omsorgsstøtaden. En pårørendekontrakt skal sikre at brukeren får tilstrekkelige omsorgstjenester, og at omsorgsgiver får nødvendig støtte, avlastning og hjelp til sin del av oppgaven.

Problemstillingene er komplekse. Det handler om å sørge for nødvendige og forsvarlige tjenester for den som har tjenestebehovet. Samtidig er det viktig å forebygge helseskader, utestenging fra arbeidsmarkedet og å sikre familiens inntekt for den pårørende som yter omsorgstjenester. Da er det viktig å se på helheten i saken før man beskriver mulige konsekvenser av forslagene i utredningen. Jeg

er i likhet med representanten Graham opptatt av at familier skal ha trygge og forutsigbare rammer når det gjelder familieøkonomien og kvaliteten og stabiliteten i omsorgen.

Jeg er glad for at Kaasa-utvalget har levert en enstemmig utredning med et helhetlig perspektiv. Utredningen gir et godt grunnlag for å arbeide videre med disse viktige spørsmålene. I samarbeid med arbeidsministeren har jeg sendt utredningen på bred høring med frist 15. august i år.

Høringen vil belyse konsekvensene av forslagene, herunder hvilke økonomiske konsekvenser forslagene vil ha for foreldre med de mest krevende omsorgsoppgavene. Jeg vil senere komme tilbake til Stortinget med hvilke løsninger regjeringen velger.

Sylvi Graham (H) [15:38:20]: Jeg vil takke statsråden for svaret.

Jeg er helt enig med henne i at problemstillingene er komplekse, og jeg er også veldig spent på hvilke innspill man vil få i høringsperioden.

Jeg er helt enig i at det er et mer helhetlig perspektiv enn det jeg hadde tid til å gå inn i. Jeg vil allikevel gripe fatt i en ting som Kaasa-utvalget også har snakket om, og som jeg var så vidt innom i stad, for utvalget har satt seg som mål å skape en ordning som kan bidra til likestilling og integrering. Men akkurat det kan ikke være et felt for alle mulige andre politiske hensyn – som jeg var inne på, er det noen ganger vi må prioritere barna, ikke alle andre slags mulige politiske hensyn. Er utfordringen et sterkt pleietrengende barn, skal løsningen tilpasses det pleietrengende barnet og dets familie, ikke samfunnets behov for målstyring etter visse kriterier. Her må det være opp til hver enkelt familie å tilpasse seg som best de kan, og på den måten de mener er best for deres barn, selvsagt innenfor de grenser og innenfor de økonomiske rammer som samfunnet må sette.

Jeg ønsker å sikre meg at vi går inn i denne debatten med en viss porsjon raushet. Barn med ekstra store omsorgsbehov skal ikke være en brikke i et sosialdemokratisk spill for å fremme det ene eller det andre politiske målet. Det gjelder uansett hvor gode målene måtte være, enten det dreier seg om likestilling, integrering eller andre prisverdige mål. Det som er viktig for meg, er at krefter som skulle vært brukt i omsorg, virkelig kan brukes i omsorg.

Vi har i dag et stort omfang av søknadsbyråkrati for foreldre og foresatte, vi har store forskjeller i norske kommuner knyttet til omsorgslønn, som kan variere fra et snitt på 155 kr per innbygger brukt til dette, til 817 kr per innbygger. Vi har i praksis utbetaling av pleiepenger fra Nav i fylkene, ja også avslag, slik vi har sett i TV 2 i vinter med tanke på ME-syke ungdommer med behov for pleie, der Barneombudet reagerte og henviste til FNs konvensjon for barns rettigheter, eller gutten fra Bodø med svært sjelden diagnose som i februar ble fratatt pleiepenger etter ti år. Vi har hørt om foreldrenes kamp om pleiepenger gjennom søknader, avslag og anker, f.eks. familien som først fikk saken gjennom etter mer enn ett år, og så døde barnet like etter. Mange krefter som skulle vært brukt til noe annet, gikk til kampen mot systemet.

Dette er grunnen til interpellasjonen. Foreldre med barn med sterkt nedsatt funksjonsevne har meget store utfordringer, de fortjener vår oppmerksomhet, og jeg gleder meg til debatten.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [15:41:27]: Det er alltid vanskelig å diskutere hvordan den endelige utformingen av de nye stønadsordningene vil bli når saken er på høring. Men jeg mener faktisk at Kaasa-utvalget har pekt på ganske viktige forhold i forbindelse med familier som yter omsorg – viktigheten av at man skal ha mulighet til å yte omsorg, og viktigheten av at man ikke skal være nødt til å gå ut av arbeidslivet for å være i stand til å yte den omsorgen.

Jeg oppfatter at interpellanten er enig i at det kan være klokt å gjøre endringer, så får vi se når høringen er ferdig, hvilken retning det pekes på. Jeg oppfattet i det første innlegget at kombinasjonen omsorg og arbeid var viktig. Jeg synes det er viktig at Kaasa-utvalget har vært veldig tydelig på at de som yter omsorg, ikke skal være – som det også står i overskriften til NOU-en – usynlige, men skal være verdsatt og inkludert. Det betyr at kommunen på en mye sterkere måte enn tidligere skal kunne både styre og støtte den enkelte som yter omsorg.

Så er jeg veldig enig i at det ofte kan være vanskelig å ha kompetanse i alle kommuner på alle typer diagnoser. Derfor er det veldig viktig at det sentrale kompetansesenteret vi har, også kan gi informasjon og kunnskap ut i landet. Vi ser det i mange typer nyere diagnoser – vi ser det på ME, og vi ser det også på en del sjeldne diagnoser som kommer opp, og som har gjort det i den senere tid.

Så må jeg si at jeg kanskje reagerer litt på at ikke likestilling skal være en målsetting. Det er klart at det er den som trenger omsorgen, som skal stå i sentrum. Men det er faktisk ganske viktig at man klarer å ha to tanker i hodet og ivareta den som yter omsorgen. Veldig mange kvinner gir tilbakemelding om at de ønsker å ha en tilknytning til arbeidslivet, i tillegg til at man skal kunne være i stand til å yte den omsorgen. Det er nettopp denne kombinasjonen som Kaasa-utvalget har sett på og kommet med forslag til, som skal gi en forutsigbarhet, og som også skal ha en målsetting om å forenkle byråkratiet og forhåpentligvis få et mer enhetlig regelverk i hele landet.

Jorodd Asphjell (A) [15:44:49]: Først vil jeg si at det er et viktig, men også et følsomt tema interpellanten tar opp i sin interpellasjon til statsråden. At vi i Norge har ulik praksis for hvordan omsorgslønn praktiseres, er både uholdbart og uetisk og svekker rettssikkerheten til de menneskene som har omfattende omsorgsbehov, og ikke minst til deres pårørende.

Jeg er derfor glad for at statsråden allerede har startet en gjennomgang av de ulike ordningene vi har, for å komme fram til nye forslag som kan gi en mer helhetlig løsning enn den vi har i dag. Dette er bl.a. gjort ved å nedsette Kaasa-utvalget, som statsråden var inne på, som har levert en enstemmig utredning som gir et godt grunnlag for å arbeide videre med disse viktige spørsmålene for dem som har dette omsorgsbehovet. Denne utredningen er ute på en

bred høring fram til 15. august. Da vil høringsinstansene komme med innspill til de forslagene som er skissert, og som vil være viktige for regjeringens videre arbeid med det som skal legges fram.

Det vil derfor være feil på dette tidspunktet å konkludere på de spørsmålene og de forslagene som er reist i utredningen, før høringssvarene er kommet inn. Derfor er det bra at statsråden sier hun vil komme tilbake til Stortinget med de løsninger regjeringen velger. Det er løsninger som vil ha økonomiske konsekvenser både for brukere og, ikke minst, for kommuner.

Det er viktig i et velferdssamfunn som Norge at vi har ordninger som gjør det mulig å kombinere arbeid med omsorg for både barn, pleietrengende voksne og eldre. Dette må selvsagt kombineres med regjeringens offensive politikk med hensyn til at vi skal bygge ut omsorgstjenestene med flere heldøgns omsorgsplasser og flere stillinger, men ikke minst med hensyn til det som både interpellanten og statsråden var inne på: å øke kompetansen blant dem i kommunen som arbeider med dem som har de ulike behovene.

Jeg synes Kaasa-utvalget anbefaler en spennende modell, som innebærer en utvidet pleiepengeordning, ny omsorgsstønad og lovfestet pårørendestøtte. Samtidig har utvalget lagt vekt på at omsorgsmottaker skal ha forsvarlige tjenester, og det er viktig at det er omsorgsmottakeren som skal stå i sentrum for disse tilbudene. Pårørende som yter omfattende omsorg, skal ha en forsvarlig totalsituasjon og mulighet til å delta i arbeidslivet. Også der handler det om likestilling i forhold til andre i samfunnet. Det å prioritere ressurser til dem som har størst behov, er også viktig, og ikke minst er det viktig å forenkle byråkratiet, som også statsråden var inne på.

Jeg er glad for at statsråden har tatt initiativ til at Statens helsetilsyn nå har hatt denne grundige gjennomgangen av ordningen, og at helse- og omsorgsministeren og arbeidsministeren har arbeidet tett sammen om denne saken, slik at vi kan få et helhetlig resultat som kan løse mange av de problemstillingene vi i dag ser.

Dette samspillet framover må skje mellom kommunene, lokale Nav-kontorer og ikke minst pårørende og alle de ansatte som jobber med disse utfordringene.

Framtidens omsorgstjenester er det som er viktig for oss alle, uansett hvor vi bor i landet. Det handler om offentlige ytelser, det handler om frivillige organisasjoner, det handler om private tilbud, og ikke minst handler det om pårørende som gjør en viktig oppgave for mange brukere som skulle hatt et tilbud i den offentlige helsetjenesten.

Jeg ser fram til at denne saken kommer tilbake til Stortinget etter den høringsrunden som da vil ha vært.

Robert Eriksson (FrP) [15:49:00]: Jeg vil først få lov til å takke interpellanten for å reise en meget viktig debatt, en nødvendig debatt og en debatt som jeg håper kan sette fart i arbeidet knyttet til det å gi bedre tilbud til de svakeste i samfunnet, de som trenger det aller, aller mest.

Når statsråden står på denne talerstolen og sier at hun for to og et halvt år siden lovet at man skulle begynne å se på dette, vet vi hvordan det har gått. Man har en hø-

ringsfrist frem til august 2012, så skal det eventuelt lages en melding, så kommer den meldingen til Stortinget våren 2013, Stortinget vil ikke behandle denne før etter valget i 2013, så får man innstillingen til høsten, så skal det en proposisjon til, og da er vi i 2014 før dette er på plass. Det vil si at det tar mellom fire og et halvt og fem år fra de første oppslagene i media, som beviste at dette systemet ikke fungerer tilfredsstillende, til en kan ha et håp om at en skal få en bedre og lysere hverdag. Jeg synes med respekt å melde at det er altfor lang tid – det er altfor lang tid for de menneskene som står der og stanger hodet i veggen og ikke vet sin arme råd hvordan de skal få hverdagen til å fungere, hvordan de skal få den til å gå i hop. Det er noe vi i denne salen bør ta på alvor.

Interpellanten var inne på de mange medieoppslagene som har vært. Statsråden peker på Kaasa-utvalget, som tar for seg en rekke ting. Jeg har selv skummet igjennom Kaasa-utvalgets innstilling, men jeg har brukt mer tid på å være ute og besøke mange av de foreldrene og ungene som har vært omtalt i media. Jeg har vært hjemme hos dem og sett hvordan de har det i hverdagen, hvilke utfordringer de møter. Jeg blir ganske skremt når jeg ser hvor fragmentert vårt velferdssystem i utgangspunktet er. Så sier Kaasa-utvalget at nå skal vi gjøre det litt mindre fragmentert, vi skal erstatte hjelpestønad og omsorgslønn med en ny ordning som skal hete omsorgsstønad, og så skal vi legge den til kommunen. Hvorfor skal man legge den til kommunen og fortsette med å opprettholde den fragmenterte organiseringen? Hvorfor kan man ikke si at dette er en viktig velferdsoppgave, vi legger den til Nav for å unngå at kommunene driver og spekulerer i om man skal gi disse ytelsene eller ikke?

Så registrerer jeg at det står i innstillingen fra Kaasa-utvalget – og at statsråden sier – at man også ønsker å se om man kan få veiledende satser for dette, så det skal være likt over hele landet. Da vil jeg utfordre statsråden: Hvilke veiledende satser? Er det som for sosialhjelpen, at man skal ha nasjonale satser som er veiledende? Eller skal det være normerte satser? Det er viktige spørsmål. Er det veiledende satser, er vi på akkurat den samme stien som vi er på med hensyn til sosialhjelpen; det er den enkelte kommune som avgjør. Og vi ser at vi får velferdsvlyktninger – folk som drar fra den ene kommunen til den andre – og at det er et stort, ulikt tilbud. Jeg frykter at det også kan skje videre hvis man ikke tar dette på alvor, samler det i vårt velferdssystem, som er Nav, får nasjonale retningslinjer og nasjonale normerte satser for hvordan det skal være. Jeg ser for meg at når man kommer med denne innstillingen og gjennomfører dette lovverket om to til to og et halvt år, har man fortsatt kommet like langt. De foreldrene og de barna som trenger denne pleien mest, stanger fortsatt hodet like hardt inn i velferdssystemet, fordi det er opp til kommunene ut ifra økonomi, i forhold til tildeling av antall timer, osv. Det er den problematikken vi må klare å bryte, og det er den problematikken vi må klare å løse når det gjelder måten vi organiserer vårt velferdstilbud på. Jeg forventer at statsråden tar tak i det.

Jeg ser at tiden går veldig fort – spesielt når man snakker om et tema som man er veldig engasjert i – men jeg

vil i hvert fall på slutten få lov til å henstille til statsråden: Hadde det gått an å få mer fremdrift i denne saken og gjort dette fortere? Når kan statsråden legge frem en sak for Stortinget – når kan vi forvente det fra statsrådens side? Har statsråden gjort seg opp noen tanker om hvorvidt hun vil kjøre dette som en melding først og som en proposisjon i ettertid, eller om hun vil legge frem enn proposisjon først, slik at man kan gå direkte på vedtak, få endret de lover som bør endres, og få systemet på plass slik som det bør være, så raskt som overhodet mulig? Det håper jeg at statsråden kan kvittere ut i løpet av denne interpellasjonsdebatten.

Sonja Irene Sjøli (H) [15:54:13]: Litt til det som representanten Eriksson var inne på helt til slutt her, om når og på hvilken måte statsråden vil komme tilbake til Stortinget. Det synes jeg er interessant. Det er viktig å få et svar på det, for som Eriksson også var inne på, vil det gå lang tid før det blir gjort noen vedtak her i Stortinget. Statsråden må i det minste sørge for at disse familiene har gode ordninger i mellomtiden, og at de ikke kommer i en så vanskelig situasjon.

Interpellanten har på en grundig måte redegjort for den vanskelige situasjonen som mange familier med sterkt funksjonshemmede barn har kommet i. Jeg vil gjerne synliggjøre dette med et par eksempler som har vært på TV 2 de siste ukene, og det finnes mange, mange flere. Det var Markus på ni år som lider av en livstruende muskelsykdom, og ikke kan forvente et langt liv. Kun 1 pst. med denne sjeldne muskelsykdommen blir over ti år gamle. Allikevel mener Nav at Markus ikke er svært alvorlig syk, og nekter derfor å gi pleiepenger til mor. Han trenger imidlertid oppfølging døgnet rundt, han trenger kontinuerlig tilsyn. Moren er nå fratatt pleiepenger, slik at hun ikke lenger kan være hjemme hos sønnen sin som avhengig av respirator og pleie døgnet rundt.

I avslaget fra Nav heter det at Markus lider av en varig tilstand, og at gutten ikke er alvorlig syk, til tross for at Markus' fastlege er uenig og mener at Nav feiltolker regelverket. Dette er ett eksempel som gjør sterkt inntrykk.

Jeg har også lyst til å nevne et annet eksempel. I 2003 ble det etter politisk beslutning bestemt at de som har behov for intensiv behandling eller trening og rehabilitering, skal få tilbud om dette i spesialisthelsetjenesten med mulig støtte etter folketrygdloven § 5-22. De foreldre som i dag har rett til pleiepenger for å delta og legge til rette for intensiv trening og rehabilitering, har fått beskjed om at retten til pleiepenger opphører fordi Nav Forvaltning har gjort en ny fortolkning av pleiepengeordningen. Denne nye fortolkningen skjer uten at det har vært noen politisk behandling. En far skrev til meg senest i går at han nå må si opp jobben som doktorgradsstipendiat for å trene barnet sitt. Han sier det er trist å måtte gi opp og avslutte karrieren. Når valget står mellom egne barn og karriere, er det et enkelt valg. Men det medfører at denne familien sitter med én inntekt fordi han ikke får pleiepenger.

Jeg har jobbet mye med disse sakene helt siden 1998. Det er ikke tvil om hva som har vært Stortingets intensjon med støtte og bistand til disse barna og foreldrene. Vi mener at den nye fortolkningen og praksisen i særlig

grad rammer de familiene som har basert seg på og tilpasset seg disse ytelsene. En konsekvens av omleggingen vil bety at det etablerte treningsprogrammet må opphøre, fordi de familiene som er i fullt arbeid, ikke vil klare å forsørge familien. Dette vil føre til et dårligere tilbud til barna, og i mange tilfeller behov for mer kostnadskrevennde tilbud i kommunene.

Dette dreier seg om foreldre – det vi nå snakker om – som dag og natt, år etter år, gjør en enestående innsats for sine barn. Konsekvensen er at de nå, som en mor sa, rett og slett må gi opp sine livsviktige prosjekter for å hjelpe sine alvorlig funksjonshemmede barn til et deltakende, verdig og ikke minst et lærende liv. Vi driver ikke med politikk for å forsvare systemer, men for å legge til rette for ordninger slik at mennesker kan få leve gode og verdige liv. Når det blir kun de familiene som har god økonomi – der en forelder har muligheten til å være hjemme – som vil klare denne oppgaven, er det en utvikling som Høyre absolutt ikke ønsker. Mange av disse barna vil bli dårligere gjennom å miste sitt tilrettelagte treningstilbud, som igjen vil kunne utløse større kostnader ved sykdom. Hva disse barna vil tape rent personlig, er ikke målbart i penger.

Jeg håper at statsråden inntil hun har mulighet til å legge fram nye forslag for Stortinget kan sørge for at disse foreldrene får gode tilbud, får forsvarlige tilbud, og at familien har mulighet til å ta vare på barna sine slik de ønsker.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er øyeblikkelig over. Presidenten vil foreslå at dette møtet fortsetter inntil dagens kart er ferdigbehandlet.
– Det anses vedtatt.

Kjersti Toppe (Sp) [15:59:23]: Først takk til interpellanten som har teke initiativ til ein viktig debatt. Senterpartiet har tradisjonar for å vera ein pådrivar for ordningar som byggjer opp under familiebasert og frivillig omsorg, slik som omsorgsløn. Med den demografiske utviklinga, med dobbelt så mange over 67 år i 2050, fleire med livstilsljukdomar og eit høgt rekrutteringsbehov innan pleie og omsorg, vil vi i framtida vera endå meir avhengige av pårørandeomsorg.

Kaasa-utvalet la i fjor haust fram si innstilling. Utvalet foreslår ei utvida pleiepengeordning med inntil 20–50 pst. pleiepengar til foreldre med barn under 18 år som har alvorlege og varige lidingar. Dei foreslår ein ny og forsterka kommunal omsorgsstønad, og dei foreslår å lovfesta pårørandestøtte i kommunane. Eg meiner at forslaget om pårørandestøtte fortener merksemd. Dette forslaget omhandlar pårørandekontakt, altså ein avtale mellom kommunen og den pårørande som byggjer på eit samla vedtak og ein omsorgsplan for brukaren. Det omhandlar ein koordinator for familien i tråd med helse- og omsorgstenestelova. Det omhandlar opplæring, rådgeving til dei som mottek omsorgsstønad, og auka og meir fleksible permisjonsrettar frå arbeidslivet. Dei foreslår rett til fridag og vikar ved sjukdom, forsikringsordningar og verkemiddel for kvalitetssikring, oppfølging og evaluering. Utvalet foreslår òg at det blir utvikla læremiddel og læringsprogram for pårørande, og at

frisklivssentralane må få kunnskap om pårørande si sårbarheit i forhold til fysisk og psykisk helse for å målretta førebyggjande tiltak. Senterpartiet meiner dette er gode forslag frå Kaasa-utvalet. Vi merkar oss òg at det er ein del motstand mot dei foreslåtte endringane i pleiepengeordninga, og meiner at det no er viktig å høyra på alle desse høyringsfråsegnene som kjem inn til Kaasa-utvalet sin rapport, og at dei tek endeleg stilling til innretninga etter dette.

Så vil eg retta merksemda mot ein annan NOU, Innovasjon i omsorg. Denne utgreiinga tek òg til orde for ein ny politikk for dei nærmaste. Ein peiker på at to av framtidas største utfordringar vil vera mangel på både arbeidskraft og frivillige omsorgsytarar. Samfunnet ville ikkje ha gått rundt utan den frivillige og i hovudsak familiebaserte omsorga. Dei skriv at om lag 100 000 årsverk i dag blir utførte av pårørande og er avgjerande både for velferd og verdiskaping. Også dette utvalet vil setja ein ny pårørandepolitikk på dagsordenen med tre overordna mål:

1. Omsorgsarbeidet som pårørande utfører overfor nære familiemedlemer, må bli synleggjort og verdsett som ein viktig del av det samla tilbodet av omsorgstenester.
2. Dei faktiske og potensielle ressursane som ligg i det nære sosiale nettverket rundt ein brukar, må bli mobiliserte og nytta i tenesteytinga.
3. Pårørande og det profesjonelle apparatet rundt brukaren må samhandla, slik at pårørandes bidrag blir ein integrert del av den samla bistanden overfor brukaren.

I dagens situasjon blir pårørandeomsorg kjenneteikna av store manglar. Eg veit at mange av dei pårørande sjølve blir sjuke. Helsetilsynet fann i si landsomfattande undersøking i 2010 at kommunane gjennomgåande ikkje kartla og vurderte dei pårørandes omsorgsbyrde, situasjon og behov for avlastning, og at saksbehandlinga ved søknad om avlastning var mangelfull.

Eg er einig med utvalet når dei skriv at dei store utfordringane framover blir truleg ikkje at brukar- og pårørandesida blir så sterk at den fortrengjer dei profesjonelle. Dei store utfordringane blir å utvikla den profesjonelle yrkesutøvinga, slik at samarbeidet med brukarar og pårørande blir ein naturleg og integrert del av faget. I fagutviklingsarbeid og utdanning må dette få ein viktigare plass enn i dag. Eg meiner at begge desse NOU-ane, altså Kaasa-rapporten og Innovasjon i omsorg, viser ein veg i helse- og omsorgspolitikken vår som det er viktig å få til.

Eg har heilt til slutt lyst til å sitera noko som eg fann på innsida av Innovasjon i omsorg. Det er nokre ord skrivne av Kate Næss i Blindgjengere frå 1969, som heiter På sporet. Dei lyder sånn:

«Vi er på sporet
etter en ny og bedre virkelighet
som skal finnes ikke så langt herfra
Den ligger forhåpentlig
i nærheten av
det hjertet forstår»

Tove-Lise Torve (A) [16:04:20]: Denne viktige debatten dreier seg om familier hvor et av barna har særlig store

pleie- og omsorgsbehov. Saken handler dermed altså om enkeltmennesker.

Ofte sier vi stortingsrepresentanter at vi ikke kan gå inn i enkeltsaker. Det er korrekt. Det er ikke vi som er saksbehandlere – heldigvis. Vi er lovgivere og skal vedta regelverket. Likevel er det nettopp enkeltsakene som forteller oss om regelverket som vi vedtar, fungerer etter intensjonene.

Vi har den senere tid sett flere eksempler på familier som blir stilt i meget vanskelige situasjoner når de ikke får fornyet sine pleiepenger – sist nå om Markus på TV 2-nyhetene på mandag.

Vi snakker om familier som har særlig krevende omsorgsoppgaver for sine sterkt funksjonshemmede barn. Mange av disse foreldrene ønsker å følge opp barna sine så langt som overhodet mulig, i hvert fall til barna blir myndige og får sin egen bolig, hvor de kommunale tjenestene kan komme sterkere inn i bildet. Fram til barna er myndige, ønsker de at barna skal kunne bo hjemme på samme vis som sine funksjonsfriske barn. Derfor ønsker de også å ta store deler av omsorgsoppgavene selv.

Jeg har forståelse for at mange familier opplever det belastende å ha pleie- og omsorgspersonell gående inn og ut av hjemmet hele døgnet, og at dette også er en av begrunnelsene for at de ønsker å ta store deler av omsorgsoppgavene selv mens barna er små.

Ved bortfall av pleiepenger kommer mange av disse familiene i økonomiske vanskeligheter. De får rett og slett problemer med å håndtere sine økonomiske forpliktelser og forsørge familien.

Et eksempel er en mor jeg kjenner fra mitt hjemsted. Hun hadde 14 000 kr i måneden i pleiepenger for å ha hovedomsorgen for sin funksjonshemmede datter. Etter at hun ikke fikk fornyet denne stønaden, er hun tildelt 6 000 kr i omsorgslønn fra kommunen. Reduksjonen i den offentlige stønaden har gjort at familien bl.a. har måttet be banken om utsettelse på huslån. Denne situasjonen vil etter morens utsagn sannsynligvis resultere i at hun må ta seg vanlig arbeid, og at de må sette bort omsorgen av datteren til kommunen. Og det er ikke det familien ønsker nå når datteren fortsatt er mindreårig. De ønsker å være mest mulig sammen som familie.

Jeg er glad for at regjeringen, med helse- og omsorgsministeren og arbeidsministeren i spissen, gjør et grundig og godt arbeid for å se på de sammensatte behovene og utfordringene som disse familiene har, inkludert de økonomiske utfordringene det å ha et sterkt funksjonshemmet barn, innebærer.

Jeg er fornøyd med at Kaasa-utvalgets enstemmige utredning nå er ute på høring. Der får vi belyst konsekvensene av utvalgets forslag, inklusiv konsekvensene forslagene får for de familiene som har sterkt funksjonshemmede barn.

Helse- og omsorgsministeren varslet i sitt hovedinnlegg at regjeringen etter høringen vil komme tilbake til Stortinget med de løsningene regjeringen mener er nødvendige. Det er bra, og jeg ser fram til at det kommer til Stortinget.

Naturlig nok tar dette grundige arbeidet tid. Det har jeg som stortingsrepresentant stor forståelse for. Vi kan ikke

forhaste oss i grundige, viktige prosesser. Men samtidig har jeg også forståelse for at flere av de aktuelle foreldrene synes det tar for lang tid. Fram til vi får de avklaringene som helse- og omsorgsministeren skisserte i sitt innlegg, vil kanskje noen av foreldrene se seg nødt til å sette bort omsorgen av sine barn til det offentlige, slik at de kan ta seg vanlig arbeid for å forsørge sin familie. Det vil være den direkte konsekvens av at de har mistet sine pleiepenger.

Som folkevalgte har vi alle en drivkraft for vårt engasjement. Jeg ønsker helt til slutt å referere en læresetning jeg har med meg fra en god partifelle, som for øvrig også har vært stortingsrepresentant. Han heter Ottar Kaldhol og er fra Ulstein kommune i Møre og Romsdal. Han sier: «Politikk handler om mennesker, og bare om mennesker.» Det må vi aldri glemme når vi behandler saker som får store konsekvenser for enkeltmennesker.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [16:09:02]: Først må jeg få lov til å takke interpellanten for å sette et viktig tema på dagsordenen og også for et godt innlegg.

Vi har alle sett de sakene som gang på gang har vært i media, og mange har også møtt flere foreldre med funksjonshemmede barn som opplever store utfordringer når det gjelder økonomi. I tillegg har det, etter det jeg har registrert i hvert fall, framkommet en del negative holdninger mot dem som velger å bære fram barn som er alvorlig syke eller har nedsatt funksjonsevne. Etter min og Kristelig Folkepartis mening blir det å snu debatten på hodet.

Derfor vil jeg begynne innlegget mitt med å slå fast noe som jeg mener er avgjørende, og som er viktig å presisere gang på gang. Det er at alle mennesker har like stor verdi og en like unik egenverdi. For Kristelig Folkeparti har kampen mot et sorteringssamfunn både før fødselen og også etter fødselen alltid vært viktig. Derfor trenger vi gode ordninger som kan tilrettelegge for at foreldre kan ta vare på barna sine på en god måte. Barn som har nedsatt funksjonsevne, eller som er alvorlig syke, og deres familier, må som alle andre få lov til å leve slik de selv ønsker. Kristelig Folkeparti ønsker et mangfoldig samfunn der vi har plass til alle. Da påligger det oss også et stort ansvar som samfunn å tilby nok hjelp og støtte til de foreldrene som får barn med nedsatt funksjonsevne eller på andre måter krever litt ekstra.

Dette er et tema som vi har diskutert opptil flere ganger. Som representanten Graham viste til i sitt innlegg, var det et felles representantforslag som omhandlet pleiepenger i 2010. Jeg synes hun sa det veldig godt, og jeg synes også debatten viser det veldig godt: Stortingets intensjoner bak ordningen blir ikke fulgt. Derfor vil jeg nok en gang understreke, som også flere andre har vært opptatt av, at Kaasa-utvalget, som jeg skal komme tilbake til litt senere, har høringsfrist 15. august, som statsråden pekte på, men det er mange mennesker – mange barn og deres familier – som trenger hjelpen nå. ME-syke barn får ikke lenger pleiepenger. Vi har Hjernebarna Norge, som flere har pekt på. Utfordringen er ikke bare hvordan ordningen skal være i framtiden, utfordringen er alle de som sliter akkurat nå. Det handler egentlig bare om at helseministeren og

arbeidsministeren setter seg ned og tar et grep og sikrer en trygghet for disse familiene. Det vil jeg nok en gang fra Kristelig Folkepartis side oppfordre til at ministrene gjør.

Kristelig Folkeparti er glad for at Kaasa-utvalget ønsker å styrke familiens rettigheter hvor det er barn med alvorlige varige lidelser og pårørende med særlig krevende omsorgsoppgaver. Det viser et tydelig signal om at denne gruppen er viktig for oss som samfunn, og det er et godt signal. Det må derfor gis bedre informasjon om hva det innebærer å få barn som trenger spesiell tilrettelegging, og hvilke tilbud som foreligger fra det offentlige.

Kristelig Folkeparti synes også det er gledelig at Kaasa-utvalget presiserer barns tilknytning til foreldrene, og at dette er begrunnelsen for at de ønsker gode ordninger for dem. Barn trenger trygge omgivelser, og foreldre kjenner sine barns behov best. Det er derfor viktig at ordningene blir tilrettelagt for den enkelte familie. Likevel vil de kutte tilskudd for dem som per dags dato får en lav kontantytelse. Kristelig Folkeparti mener at man ikke kan prioritere på den måten innad i gruppen. Utvidelse av ordningen for deler av gruppen kan ikke gå på bekostning av andre som også trenger hjelp. Det hadde vært interessant å høre hva statsråden tenker å gjøre for å sikre at den delen av gruppen ikke mister ytelsene sine.

Kristelig Folkeparti har ved gjentatte anledninger tatt opp eget representantforslag om de funksjonshemmede og de pårørendes situasjon ved at de må forholde seg til ulike instanser. Jeg ser at tiden går fort, så jeg kan bare vise til forslaget som ligger der, og skulle gjerne omtalt også BPA-ordningen, som er en viktig ordning når det gjelder familier med funksjonshemmede barn, og at dette kan planlegges tidlig for å sikre et best mulig løp videre.

På det siste halve minuttet ønsker jeg å ta opp en annen sak. Det gjelder yrkesaktive foreldre som har behov for at litt større barn skal få en mulighet til å kunne bruke SFO. I 2007 ba et flertall i helse- og omsorgskomiteen – regjeringspartiene var også med –

«(...) regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til løsninger for hvordan et tilfredsstillende skolefritidstilbud for barn med funksjonshemninger kan sikres i hele utdanningsforløpet».

Så langt jeg kan se, har ikke det vært fulgt opp. Jeg har fått et par henvendelser i det siste som gjelder denne saken, og oppfordrer statsråden til å se mer på akkurat det feltet.

Kari Henriksen (A) [16:14:26]: Saken interpellasjonen berører, er viktig, for vi skal finne gode løsninger på de utfordringene disse familiene har. Kaasa-utvalgets innstilling, som nå er på høring, peker på noen løsninger, og i høringene kan en kanskje komme på flere.

Graham var inne på momenter som hun mente kunne hindre god og kjærlig foreldreomsorg for barna, og pekte på likestilling og arbeidsdeltakelse som motsetninger til dette. Etter mitt syn er det tvert imot. Omsorgsgoder og -byrder skal fordeles på en likeverdig måte, og verken kvinner eller menn med omsorgsoppgaver skal isoleres fra hverdagsliv, arbeid, fritidsaktiviteter og sosial omgang med hverandre. Alt henger sammen, og for Arbeiderpartiet er dette et viktig grunnlag for samfunnets evne til ver-

diskaping og bærekraft og muligheter til å opprettholde velferdsordningene i framtida. Det er en politikk som har frigjort oss fra privatomsorgens svøpe, der kvinner i generasjoner var låst til ulønnede arbeidsoppgaver i hjemmet. Foreldrepermisjon, likestilling, sykelønn og retten til å være hjemme med tyngende omsorgsoppgaver er slik politikk i praksis. Her er det politiske forskjeller. Høyres og Fremskrittspartiets politikk er etter mitt syn mer fragmentert.

Graham var også inne på en annen side i sitt innlegg, at man skulle være raus. Det kan jeg være enig i. Så pekte hun på forhold som kunne oppfattes som motsetninger til raushet og til barnets behov. Likestilling og arbeidsdeltakelse var forhold hun trakk fram. Er dette motsetninger? Ikke i mitt hode. Likevel vil Høyre kutte i sykelønnsordningene f.eks., selv om, slik som Graham pekte på, økt sykelighet er et av resultatene for pårørende i familier som har tyngende og alvorlig lidelse i sin midte.

Regjeringen vil at familier med behov for fellesskapets støtte skal møtes med helhetlige, rettfærdige og forutsigbare løsninger som holder over år. Vi vil ikke lappe på noe her og noe der. Utfordringene må ses i en større sammenheng, på sikt, også for disse barna og deres familier.

Endringene som skjer innen behandling, teknologi og medisinsk utvikling, krever bedre samordning og ny og grundig vurdering. Dagens regler fungerer ikke godt nok, og derfor må de fornyes – ikke stykkevis og delt, men helt.

Tidsaspektet har vært tatt opp, og jeg er enig i at det har tatt lang tid. Det er lang tid for foreldre som slites i hverdagen mellom det å være gode omsorgspersoner og det å ha en stressende og krevende hverdag. Det er også langt fram. I mellomtida forventer jeg at ledelsen innenfor helsetjenesten, kommunene og Nav samarbeider godt når det gjelder disse familiene, og at de tar på alvor den økte belastningen som disse familiene har i sin hverdag. De bør og må etter mitt syn sette alle ressurser inn på å hindre at familiene blir kasteballer, og at saksbehandling tar lang tid.

Jeg er trygg på at de forslagene som er på høring, og de forslagene som kommer under høringen, vil danne grunnlag for helhetlige svar på utfordringene som Graham tar opp i interpellasjonen. Det er viktig politikk, også med tanke på de momentene som Toppe var inne på i sitt innlegg, nemlig at pårørende spiller en viktig rolle, og ikke minst at pårørendes opplevelser og synspunkter må tas med i vurderingen av de tiltakene som skal iverksettes.

Sylvi Graham (H) [16:18:24]: Jeg vil først takke statsråden for hennes svar og medrepresentantene for deres engasjement i saken. Jeg er glad for at dette er en problemstilling som med dette utvalgsarbeidet har kommet på agendaen, og jeg er glad for utålmodigheten som har kommet til uttrykk her i dag.

Jeg er enig i at det kan være vanskelig å debattere en sak som er på høring, men denne saken kan ikke hvile. Jeg vil minne om at jeg pekte på mye som kunne se bra ut i Kaasa-utvalgets innstilling, f.eks. pårørendestøtte, men også at jeg satte en del spørsmålstejn. Blant annet sa jeg at likestilling er viktig, men da må det være sammen med valgfrihet.

Opposisjonen har snart over to perioder bedt om endringer i reglene for omsorgslønn og pleiepenger, bl.a. gjennom flere representantforslag i forrige periode og nå, og i denne perioden har en samlet opposisjon bedt regjeringen om å åpne for at også foreldre med kronisk syke barn skulle få pleiepenger. Ja, jeg har sett med økende utålmodighet etter det arbeidet som Kaasa-utvalget er en del av, og først ble avgivelsen fra utvalget utsatt, og så tok det sin tid før utvalgets innstilling ble sendt ut på høring. Det tok faktisk fem måneder fra departementet fikk innstillingen og til den ble sendt ut på høring, og da hadde jeg i mellomtiden rukket å sende skriftlig spørsmål og etterlyse dette. Så jeg håper at statsråden vil prioritere dette arbeidet i tiden som kommer.

Uansett er Kaasa-utvalget en god begynnelse, og jeg ser fram til resultatene fra høringsrunden når den er avsluttet. Det sentrale punktet er etter min mening å finne fram til en løsning som vi alle kan samles om, og da blir ordet «raushet» viktig når det settes opp mot system. For er det noe disse barna og deres foreldre har behov for, er det raushet og forutsigbarhet. Derfor har vi, når den tiden kommer, en plikt til å sette oss ned sammen og finne en modell som både posisjon og opposisjon kan leve med. Det sier jeg selv om et rollebytte kan ha funnet sted innen vi kommer dit, for vi kan ikke ha en ordning som endres hvert fjerde år.

For den enkelte familie handler ikke dette om utredninger eller interpellasjoner eller saksnumre, det handler om hverdagen her og nå. Det handler om kampen for rett diagnose, kampen for de forskjellige stønadsordningene og kampen om oppmerksomhet fra saksbehandler – ja, det er ikke alle kommuner som har koordinator. Det handler om en kamp hvis man må bygge om huset for den handikappede, det handler om kampen for å kunne ivareta søsknenes behov eller for å tilfredsstille fylkeslegenes kontrollrapporter, det handler om kamp mot skjemavelde, for ikke å snakke om kamp for å få døgnets timer til å gå i hop. Disse barna fortjener bedre – fort.

En gang til vil jeg takke for debatten og uttrykke et sterkt håp og en forventning overfor regjeringen om at dette arbeidet får en svært høy prioritet i tiden som kommer. Jeg oppfordrer til stor grad av romslighet.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [16:21:46]:

Det er klart at de eksemplene som har kommet frem i media om familier som faller utenfor de ordningene som er, gjør inntrykk på alle. At disse familiene har en vanskelig hverdag, er ikke veldig vanskelig å forstå – det tror jeg alle som har vært oppe her, har gitt uttrykk for.

Jeg er veldig enig med representanten Graham i at vi skal vise både raushet og en stor grad av imøtekommenhet når det gjelder de ulike behovene. Det er også slik at jeg hadde vært veldig bekymret hvis vi ikke hadde noen ordninger i Norge, men vi har ganske mange ordninger sånn som det er. Så sier ikke jeg at det nødvendigvis hjelper de familiene som sliter i hverdagen, men vi har altså ganske mange ordninger også på kommunalt nivå nettopp for å kunne ivareta familier som trenger det.

Noe av det viktigste som Kaasa-utvalget har foreslått, er nettopp den utvidede pleiepengeordningen, som ikke er

tidsbegrenset i forhold til en sykdomstilstand, det er den nye omsorgsstønaden, og så er det selvfølgelig også dette som gjelder omsorgsyter, at man skal kunne få støtte, veiledning og avlastning som ansvarlig for omsorgen, og at kommunen skal gå inn i et større samarbeid. For det er nok sånn at veldig mange som yter omsorg, gjør det i en veldig ensomhet, og det er i hvert fall ikke alltid til barnets beste.

Så mener jeg at de som trenger omsorg, de som kommer i en situasjon der de trenger omsorg, de må selvfølgelig få det i vårt samfunn. Og de som yter omsorg, skal også vite at samfunnet stiller opp for dem den dagen de trenger det.

Jeg har jo lagt merke til engasjementet fra Fremskrittspartiet og fra alle andre som har vært oppe her. Jeg har bare lyst til å si at når det gjelder veiledende satser, ligger jo nettopp nasjonale satser til grunn i forslaget fra Kaasa-utvalget, altså at man skal ta utgangspunkt i nasjonale satser. Så vil det være avhengig av den enkelte, sånn som forslaget foreligger, hvor stor grad av f.eks. pleiepenger – den utvidede pleiepengeordningen – man vil gå inn i, som familie, og kombinere med yrkesaktivitet, hvis man ønsker det. Det må hele tiden legges vekt på hva den enkelte ønsker, som Kari Henriksen på slutten sa, at det må tas utgangspunkt i de pårørendes opplevelser og behov.

Så var det spørsmål om når vi kan legge frem en sak for Stortinget. Jeg har ingen interesse av at dette skal ta lengre tid enn det må, men vi må ha noe tid på å gå gjennom disse høringsuttalelsene, når de kommer, og konkludere på forslag. Men jeg må si at ut fra det jeg hører her, ser jeg ikke at det skal være så veldig vanskelig å kunne bli enige om tiltak. Jeg tror alle er enige om at vi trenger en forenkling i regelverket, og et regelverk som kan håndteres mer likt i hele landet.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 3 avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidentskapet hadde innstilt:

Som leder i Personvernemnda oppnevnes advokat Eva I. E. Jarbekk, og som nestleder oppnevnes advokat Arve Føyen. Som personlig varamedlem for Jarbekk oppnevnes professor Olav Torvund, og som personlig varamedlem for Føyen oppnevnes advokat Ingvild Hanssen-Bauer. Oppnevningene gjelder for tidsrommet 1. januar 2013 til 31. desember 2016.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram 27 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
 - forslagene nr. 8–11, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslagene nr. 12 og 13, fra Svein Flåtten på vegne av Høyre
 - forslagene nr. 14–18, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti
 - forslagene nr. 19–23, fra Borghild Tenden på vegne av Venstre
 - forslagene nr. 24–26, fra Per Olaf Lundteigen
 - forslag nr. 27, fra Arne L. Haugen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- Forslagene nr. 1–18 er inntatt på sidene 62 og 63 i innstillingen, mens forslagene nr. 19–27 er omdelt i salen.

Det voteres over forslagene nr. 24–26, fra Per Olaf Lundteigen.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringa arbeide for å øke sjølforsyningsgraden av mat fra norsk jordbruk.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringa arbeide for at Norge etter gjeldende WTO-avtale i hvert enkelt tilfelle benytter den tollsats som gir det høyeste tollbeløp ved innførsel av jordbruksvarer.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringa føre en økonomisk politikk slik at inntektsgapet mellom arbeid i jordbruket og andre grupper tettes. Derved blir det attraktivt for ungdom å utdanne seg og gå inn i yrket på heltid eller deltid.»

Votering:

Forslagene fra Per Olaf Lundteigen ble med 96 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.37.25)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 19, 21 og 22, fra Venstre.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å gjennomgå hele jordbruksavtaleinstituttet, med den hensikt å forenkle forhandlingene til utelukkende å omhandle tilskuddsordninger som har direkte innvirkning på bøndenes inntektsmulighet.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen aktivt bidra til en framtidig WTO-avtale bl.a. gjennom tydelige innrømmelser når det gjelder fjerning av alle former for eksportsubsidier.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en styrt avvikling av pelsdyrhold i Norge.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 99 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.38.21)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 16 og 17, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for økt kjøttproduksjon fra grovførbasert husdyrhold.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en kornstrategi for å sikre økt kornproduksjon og økning i kornareal.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.38.45)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 14, 15 og 18, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme tiltak som gir bønder, som selvstendig næringsdrivende, muligheter til vesentlig å redusere inntektsforskjellene til andre grupper.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en fondsavsetningsordning med skattefordel etter mønster fra skogfondet.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovfestet hjemmel for vern av dyrka jord i jordlova, som gir Kongen anledning til å gi verdifulle jordressurser status som jordvernområde.»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 94 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.39.10)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 12 og 13, fra Høyre.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av delingsforbudet i jordloven og avvikling av den generelle boplikten på landbrukseiendommer.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av odelsloven slik at varselsfrister gjøres kortere og odelskretsen innskrenkes til søsken av nåværende eier, men at rettighetene til gjenlevende ektefelle med

odelsjord i felleseie med den gjenlevende har vern mot odelsløsning.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre ble med 84 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.39.32)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 9 og 11, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve bo- og driveplikt for landbruks- og skogeiendommer.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve jordbruksavtalen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 77 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.39.53)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 20, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle de norske eksportsubsidiene til osteproduksjon gjennom omsetningsavgiften gjeldende fra 1. juli 2012.»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 76 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.40.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 23, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige endringer i alkoholloven som tillater demonstrasjonssalg og servering ved besøk i produksjonslokaler eller tilknytning til disse av lokalprodusert alkohol.»

Her har både Fremskrittspartiet og, nå Høyre, sagt at de støtter dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 59 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.41.26)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8 og 10, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve delingsforbudet i jordloven.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å oppheve odelsloven.»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.41.52)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 5 og 6, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2013 fremme forslag om at realisasjonsgevinster av virksomheter innen landbruket ikke beskattes som personinntekt, men kun som alminnelig inntekt.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om oppheving av prisreguleringen på landbrukseiendommer.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 60 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.42.14)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–4 og forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en evaluering av alle sider ved jordbruksavtalen, både landbruksøkonomisk og samfunnsøkonomisk.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen justere periodiseringen av jordbruksoppgjøret til å følge kalenderåret, og at forhandlingene kommer inn som en del av budsjettprosessen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av markedsreguleringsordningene for å se om disse fungerer godt nok for alle aktører i verdikjeden, samt fremme forslag til endringer som særlig tar hensyn til forbrukerne og til lik konkurranse mellom aktørene i næringen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2013 gjennomføre nødvendige endringer i skattereglene slik at grøfting på eksisterende arealer kan utgiftsføres direkte.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at skog skal kunne omdannes til aksjeselskapsformen.»
Venstre har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 59 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.42.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 27, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget legger til grunn at landbruket og norsk næringsmiddelindustri skal sikres forutsigbarhet ved at hovedpilarene i den norske landbruksmodellen skal være grunnlaget for norsk landbrukspolitikk. Dette innebærer at regjeringen skal, gjennom ulike ordninger sikre et sterkt importvern, opprettholde jordbruksavtalen mellom staten og næringen samt videreføre samvirkets rolle som forvalter av markedsordningene.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble bifalt med 59 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.43.11)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 9 (2011–2012) – om landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe votingstema.

Sak nr. 4 [16:43:45]

Referat

1. (225) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i voldsoffererstatningsloven og straffeprosessloven
 - er sanksjonert under 30. mars 2012
 - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (226) Endringer i arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven mv. (likebehandling ved utleie av arbeidstakere og tiltak i den forbindelse mv.) (Prop. 74 L (2011–2012))
 - Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (227) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2009/29/EF for å forbedre og utvide ordningen for handel med utslippkvoter for klimagasser i Fellesskapet (revidert kvotedirektiv) (Prop. 77 S (2011–2012))
 - Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, som fore-

- legger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
4. (228) Endringer i naturmangfoldloven og friluftsløven (Prop. 82 L (2011–2012))
5. (229) Utbygging og drift av Martin Linge-feltet (Prop. 85 S (2011–2012))
6. (230) Hvordan leve med farene – Om flom og skred (Meld. St. 15 (2011–2012))
 - Enst.: Nr. 4–6 sendes energi- og miljøkomiteen.
7. (231) Endringer i skatte- og tollovgivningen (Prop. 78 L (2011–2012))
8. (232) Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2011 (Meld. St. 17 (2011–2012))
9. (233) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagfinn Høybråten, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om kompliserte spareprodukter, klageorgan og Finanstilsynets rolle (Dokument 8:88 S (2011–2012))
10. (234) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde, Ketil Solvik-Olsen, Kenneth Svendsen og Jørund Rytman om informasjon til hver enkelt skattyter om hva skattepengene brukes til (Dokument 8:89 S (2011–2012))
11. (235) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup, Svein Flåtten, Svein Harberg og Jan Tore Sanner om bruk av skattemessige tiltak for å stimulere til klimavennlige investeringer i egen bolig (Dokument 8:92 S (2011–2012))
12. (236) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen, Vigdis Giltun, Per Sandberg, Harald T. Nesvik og Ketil Solvik-Olsen om å innføre skattefradrag for håndverkstjenester og serviceoppdrag utført i egen bolig og fritidsbolig (Dokument 8:95 S (2011–2012))
 - Enst.: Nr. 7–12 sendes finanskomiteen.
13. (237) Endringer i luftfartsloven (Prop. 83 L (2011–2012))
 - Enst.: Sendes justiskomiteen.
14. (238) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om et særskilt videreutdanningsløft for tilsatte i grunnskolen som mangler undervisningskompetanse (Dokument 8:87 S (2011–2012))
15. (239) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om oppdatering av regelverket for sykemelding av studenter (Dokument 8:86 S (2011–2012))
 - Enst.: Nr. 14 og 15 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
16. (240) Lov om bustøtte (bustøttelova) (Prop. 76 L (2011–2012))
 - Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
17. (241) Melding for året 2011 fra Sivilombudsmannen (Dokument 4 (2011–2012))
18. (242) Årsmelding til Stortinget fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2011 (Dokument 7:1 (2011–2012))
 - Enst.: Nr. 17 og 18 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

19. (243) Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Montenegro og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Montenegro, begge av 14. november 2011 (Prop. 75 S (2011–2012))

Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

20. (244) Endringer i lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv., lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold og lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Prop. 86 L (2011–2012))

Presidenten: Her vil det gå fram av dokumenter på representantenes bord at denne saken foreslås sendt næringskomiteen. Etter samråd med både næringskomiteen og energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at saken i stedet sendes til energi- og miljøkomiteen. – Ingen stemmer imot presidentens forslag.

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

Videre ble referert:

21. (245) Gjennomføring av råfisklova og fiskeeksportlova i 2009 og 2010 (Meld. St. 16 (2011–2012))

Enst.: Sendes næringskomiteen.

22. (246) Utbygging og finansiering Tresfjordbrua og Vågstrandstunnelen på E136 i Møre og Romsdal (Prop. 80 S (2011–2012))

23. (247) Endringer i veglova og vegtrafikkloven (Prop. 81 L (2011–2012))

24. (248) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Kenneth Svendsen, Christian Tybring-Gjedde og Jørund Rytman om graderte parkeringsbøter (Dokument 8:90 S (2011–2012))

25. (249) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg og Bård Hoksrud om IKT-havarikommissjon og styrket personvern (Dokument 8:94 S (2011–2012))

Enst.: Nr. 22–25 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.46.